

DISKUSJONS-BULLETTIN

OM

PRINSIPP-PROGRAMMET

NR. 2-83.

AKP(m-l)
Kr. ~~15,-~~ 10,-

INNHOOLD

Redaksjonelt	2.
Det er ikke rev alt som er rødt i håra	4.
Vedtak om PPU fra industriavd. i Oslo	9.
Radikal tvil - en gammel borgers bekjennelser	12.
Om sosialismens forutsetninger	14.
Hva er de mest brennende spørsmåla i PP-debatten	16.
Sovjetanalysen i PPU	17.
For økt kritikk av Stalin	18.
Problemene ved å kritisere PPU	18.
I Liu Shao Qui's fotspor	21.
PPU holder ikke mål når det gjelder vurderingen av arbeiderklassen under sosialismen	23.
Forslag til endring av formen på programmet	25.
Kapittel 3 er trukket, hva nå?	28.
Svar til »Det er ikke rev..»	28.
Parlamentarisk sosialisme?	32.
Noen kommentarer til program-diskusjonen	33.
Oppsummering fra Rød-Front båtleir 1983	34.

NB! UPP=PPU Vi beklager men noen ganger er Utkastet til prinsipp-program omtalt som UPP, andre ganger som PPU. Vi prøver å kalle det for PPU, men lykkes ikke alltid å rette opp i manus.

REDAKSJONELT

DEAD-LINE NESTE NR. 28.NOVEMBER.

Det forrige nummeret var veldig omfangsrikt. Det er avgjort en fare for at mange ikke klarer å følge med i så mye papir. Også i dette nummeret er det mye stoff. Vi følger bevisst ei liberal linje når det gjelder lengde på artikler, men dette kan komme til å bli et problem. Derfor vil vi alt nå oppfordre til at de som skriver, *sjøl* fatter seg i korthet.

Foreløpig er det forholdsvis få kamerater som har deltatt i debatten, i hovedsak konsentrert i Oslo-gryta. Vi regner med at resten av landet kommer med etterhvert.

STILL KONKRETE FORSLAG

Noen få debatanter har vært flinke til å stille egne konkrete forslag. Dette må det bli mye mer av. Det er vel og bra å kritisere det andre har lagd, men skal debatten komme videre må en sjøl stille forslag. Vent ikke at noen andre gjør det for deg.

HOVEDSAKER I DEBATTEN TIL NÅ:

Det finnes i grove trekk to hovedsyn på programutkastet. Det ene synet går ut på at »utkastet er revisjonistisk». Dette synet betyr å forkaste utkastet som helhet. Argumentasjon for dette er trykt i diskusjonsbulletinen.

Det andre synet går ut på at utkastet på tross av enkelte politiske feil og en del utflytende tekst, i hovedsak er et bra utgangspunkt for et partiprogram. Her er det særlig lagt vekt på utkastets klare markering av det kommunistiske perspektivet, framhevinga av demokratiet under sosialismen og vurderinga av sosialismen som et uferdig overgangssamfunn.

De som deler dette synet konsentrerer seg om å kritisere deler av utkastet de er uenig i og å lage endringsforslag med utgangspunkt i utkastet.

Kapittel 1:

Det er kommet lite kritikk av kapittel 1, med unntak av siste del med framstillinga av de to supermaktene. Det er hevda at avsnittet undervurderer Sovjet og undervurderer krigsfaren. Diskusjonen bør vel konsentrere seg om hva vi bør si om supermaktene og krigsfaren i programmet. Noen har etterlyst en analyse av hovedmotsigelsen i verden. Til det er å si at den komiteen som har jobba med dette til nå ikke har vært i stand til å formulere noen hovedmotsigelse i verden. (Noe vi heller ikke greide i 1980.)

Kapittel 2:

Dette kapitlet må sees i forhold til kapittel 5. I kap. 2 har man forsøkt å sammenfatte det som er generelt for sosialismen, uansett land. Dette for å prøve å gi et utgangspunkt både for den konkrete sosialismen i Norge og for at vi skal ha noe å vurdere andre land ut fra. Hva er minimumskriteriene for at vi kan snakke om et sosialistisk land?

Her finner du også kritikken av falske »veier» til sosialismen.

Det har kommet lite kritikk av kapittel 2.

Kapittel 3:

Her har det kommet mye kritikk. Den går på flere plan. Denne kritikken har også vært reist i SK og har ført til at SK har tatt initiativet til at det har blitt utarbeida et nytt utkast. Se egen notis om dette.

(Det opprinnelige kap. 3 er altså ikke så interessant lenger, men kritikken går ut på at det undervurderer krigsfaren, undervurderer Sovjet og har en uriktig framstilling av vilke faktorer som kan hindre/utsette krig.)

Kapittel 4:

Kapittel 4 blei lagt fram som utkast i forrige debattbulle. Derfor er det ikke så rart at det ennå ikke har kommet noe særlig kritikk. Det er sjølsagt kritisert for å være altfor langt og utflytende i formen. Forøvrig tar kapitlet opp en del av de tinga som en del

kritikk har etterlyst tidligere, f.eks. kritikk av revisjonismen og sosialdemokratiet i Norge.

Kapittel 5:

Dette kapitlet er vel det som har fått mest positiv og negativ kritikk.

På den positive sida er det pekt på at dette kapitlet er veldig klart på en prinsipiell holdning til det sosialistiske demokratiet, demokratiske rettigheter osv.

På den negative sida er det innvendt at kapitlet ikke understreker partiets ledende rolle klart nok.

Noen ønsker at vi skal gå inn for formelle juridiske særrettigheter for partiet, gjennom grunnloven eller liknende. Andre vil at vi skal gå klart mot noe sånt, men heller kjempe for at partiet skal spille ei ledende rolle under sosialismen.

Det har også blitt hevdet at utkastet ikke bruker tilstrekkelig plass på behandlinga av væpna revolusjon, og dermed egentlig åpner for fredelig overgang. De som vil diskutere dette bør ta utgangspunkt i de konkrete formuleringene i utkastet og evt. stille endringsforslag i forhold til dem.

Det har også kommet en skarp kritikk av hele programutkastets behandling av kvinnespørsmålet, som også rammer andre kapitler. I forrige debattbulletin blei det lagt fram ei skisse til åssen kvinnespørsmålet bør behandles.

Debatten om hvordan vi stiller oss til de demokratiske rettighetene under sosialismen ser ellers ut til å bli et hovedspørsmål. Skal folkevalgte organer ha reell makt? Skal all makt ligge hos partiet? Skal arbeiderklassen herske aleine, eller sammen med sine allierte? Hvem er arbeiderklassens allierte og er dette en fast og langsiktig allianse eller en mer taktisk og kortvarig allianse?

Kapittel 6:

Her har det foreløpig kommet lite kritikk. En kritikk har gått ut på at det står alt for lite om partiets oppgaver i tilfelle en

verdenskrig. Andre mener at dette bør heller utdypes i militærprogrammet og behandles ganske kort i prinsippprogrammet.

Kapittel 7:

Her har det kommet en god del kritikk.

Noen mener at dette kapitlet ikke gir en tilstrekkelig kritikk av den moderne revisjonismen, og vil eventuelt ta inn igjen kapitlet om moderne revisjonisme fra 1980.

Noen mener at utkastet ikke klart nok gir sin tilslutning til Marx, Engels, Lenin, Stalin og Mao. Mens andre mener at det er positivt at klassikerne er omtalt på en mer nøktern måte.

Det er hevdet at kritikken av den kommunistiske bevegelsens historie er for ensidig. Noen hevder at utkastet er for negativt i behandlinga av Stalin, ja at det er snakk om å forberede at en ved neste korsvei fjerner Stalin helt. Noen mener at det er en feil å kritisere opprettelsen av Komintern.

Til slutt er det hevdet at programmet bør ta stilling til Kina i dag. Noen ønsker at det skal stå at det har skjedd en kontrarevolusjon i Kina. Andre mener at partiet trenger mye lengre tid til å analysere utviklinga i Kina før vi sier noe om det i vårt program.

Kapittel 8:

Det har kommet lite kritikk av kapittel 8. Den kritikken som har kommet går stort sett ut på at kapitlet er godt.

Det skal likevel nevnes at det har blitt reist en innvending mot en del av formuleringene i kapittel 8, som man mener utvanner partiets prinsipper. Også denne kritikken finnes i forrige debattbulletin.

Formen:

Med unntak av kapittel 6 og 8 har de øvrige kapitlene blitt kritisert for å være for ordrike og utflytende. Det har blitt stilt forslag om en kraftig sanering av gjentakelser og «langhalm».

Redaksjonen avslutta 24/10.

VIKTIG MELDING OM KAP.3

Politisk utvalg i SK har diskutert kapittel 3 i utkastet til prinsippprogram. PU slo fast at det opprinnelige kapittel 3 i utkastet ikke lenger ligger til grunn for diskusjonen. I stedet tok PU utgangspunkt i det utkastet til nytt kapittel 3 som er utarbeida av Per Gunnar Gabrielsen, og som sto trykt i siste diskusjonsbulletin (nr. 1). Med en del endringer og tilføyelser som kom til under debatten, vedtok PU å legge dette til grunn for kapittel 3.

Dette betyr at når man diskuterer kapittel 3, bør de legge det opprinnelige utkastet til side, og heller diskutere med utgangspunkt i P. G. Gabrielsens forslag.

SKAU.

De siste fem åra er vi stort sett vant med at alle angrep på partiets politikk kommer fra høyre, i form av ulike varianter av revisjonisme og sosialdemokrati. Men det betyr ikke at alt som skilter med parolen «kamp mot revisjonismen» må tas for god fisk. Artikkelen til »R» i diskusjonsbulletinen (1/83) om prinsippprogrammet er et godt bevis på det. »R» står fram som prinsippfast kjemper mot «revisjonismen» til Tron Øgrim» og forslaget til nytt prinsippprogram. Men er han det? Står »R» for et virkelig kommunistisk syn på prinsippene for partidiskusjoner, spørsmålet om klassealliansen, sosialistisk demokrati partiets rolle osv? I denne artikkelen vil jeg hevde at »R» gjør ganske grove og alvorlige avvik fra marxistisk teori, i «venstre» revisjonistisk retning. Men det er bra han har gjort det, for gjennom å diskutere det kan partiet bli bedre i stand til å skille mellom falsk og ekte kritikk av revisjonismen.

1. METODEN

Artikkelen til »R» utmerker seg ved at den er svært uforsonlig. Nå mener jo også jeg at dersom en står overfor revisjonisme bør en føre en uforsonlig kamp. Men Mao Zedong har lært oss at vi må kritisere sjukdommen for å redde pasienten. Han advarer oss mot å vulgarisere kritikken og mot å la kritikken degenerere til personangrep. Slikt skader ikke bare enkeltpersoner, men «ødelegger hele partiets organisasjon», sier Mao, og sier at slik kritikk er et uttrykk for småborgerlig individualisme.

»R» er altfor uforsonlig. Dette viser seg ved at han tolker alt i verste mening. Eksempel: Når det står i utkastet at «det lyt vera ei revolusjonær våpenmakt som kan vinna over våpenmakta til herskarane» og at folket må «vera budde på å føre militær kamp for å sigra over våpenmakta til kapitalistklassen og utanlandske åtak» så haler han og drar i dette så mye at han til slutt slår fast at forslaget åpner for redelig overgang til sosialismen. Dette er å ta alt i verste mening. Det er helt urimelig å tolke forslaget slik »R» gjør.

Eksempel: Når det står om Stalin at han «forsvarte teoriane til Marx og Engels», så klarer »R» å tolke det at det deretter føres fram en del kritikk mot Stalin som at nå forberedes det egentlig at partiet «i neste omgang skal ta avstand fra Stalin». Dette er å tolke forslaget i verste

mening. Er ikke »R» klar over at Mao Zedong var mye skarpere i kritikken av Stalin enn programforslaget er?

Videre. »R» sier mye stygt om programforslaget, men vi får nesten aldri vite hva »R» sjøl mener om de politiske spørsmåla som er til debatt. Mener »R» at det er grunnlag for å kritisere Stalin for noe som helst? Mener »R» at det var riktig å opprette et Komintern som et verdensparti med internasjonal demokratisk sentralisme og med det russiske partiet som de facto storebrorparti, eller mener han at det var gærnt? Dette får vi ikke vite. Derfor bringer ikke »R» diskusjonen framover.

»R» er i det hele tatt uvillig til å gå inn på de historiske og teoretiske problemene i den kommunistiske bevegelsen. Ethvert forsøk på nytenkning blir øyeblikkelig stempla som revisjonistisk. Jeg er fullt klar over at mye revisjonisme har seilt under vimpelen om nytenkning. Men dette faktum kan ikke skremme oss til å slutte å tenke. Det er et like ubestridelig faktum at en del av de metodene som kommunistene har brukt opp gjennom historia, og som »R» er fullstendig uvillig til å diskutere, faktisk ikke har løst problemene.

Ja, i innledninga til artikkelen stiller han linjekampen opp som en kamp for å forsvare partiets «nåværende standpunkter». Dette er en appell om konservatisme. Jeg er for å forsvare de fleste av partiets nåværende standpunkter. Men ikke fordi de er nåværende. Hvis noen av våre nåværende standpunkter gjennom nærmere prøving viser seg å være gærne, så vil jeg aktivt gå inn for å endre dem. Ingen steder i skrevet til »R» ser jeg spor av ei slik holdning.

Men først og sist, metoden til »R» er umaoistisk. Maos metode for den ideologiske kampen i partiet er uttrykt i formelen «enhet-kritikk-enhet». Dette betyr å ta utgangspunkt i ønsket om enhet for gjennom kritikk og diskusjon å komme fram til enhet på et høyere nivå. Når AKP(m-l) har oppnådd å skape et enhetlig og etter forholde ganske sterkt ml-parti, så er det fordi vi har prøvd å bruke denne metoden. Det er vanskelig å bygge et parti, men ganske lett å ødelegge det. Jeg vil derfor oppfordre »R» innstendig til å oppgi den umaoistiske metoden og gå over til metoden med «enhet-kritikk-enhet».

2. PROGRAMMETS FORM:

Mange steder i artikkelen til »R» går det

igjen at han ikke er så mye uenig i det han kritiserer, som han er misfornøyd med at det han mener er riktig tar for lite plass. Eksempel: »Stalins fortjenester nevnes med et par setninger gir på ingen måte inntrykk av at AKP(m-l) vurderer Stalin som en av de største lederne i sosialismens historie.» Når forslaget bare skriver 6-7 setninger om væpna revolusjon, kritiserer han det for at det ikke får breiere plass. Eksempel: »Å behandle spørsmålet om partiets strategi i en krigssituasjon på 1/2 spalte, grenser sterkt til dilletantisme.» (Er ikke »R» klar over at KKP's *fullstendige* partiprogram i Maos tid knapt var lenger enn det avsnittet han her kritiserer? - Hvis dilletantisme avgjøres av spaltesentimetre, hva skal vi da si om Maos parti?)

Nå skal jeg ta med en formildende omstendighet for »R». Store deler av partiprogrammet er så pratsomt og inneholder så mye langhalm at det kan friste til å gå inn på ei sammenlikning av lengden av de forskjellige avsnitta for å finne ut hva partiet ser som viktig. Men i stedet for å oppsummere dette som en feil, går »R» inn for at hele programmet skal få en sånn utflytende form. Han tar uttrykkelig avstand fra at programmet skal være »skjært til beinet». Jeg ser ingen grunn til det,» sier han. Dette er polemikk mot meg, siden jeg er den eneste som har skrevet noe sånt.

Men jeg ser en grunn til forkorting og skjæring. I likhet med Engels og Lenin, mener jeg at *»alt som er overflødig i programmet svekker det»*. Det blir ikke et bedre program ved at en skriver f.eks. ei side om væpna revolusjon i stedet for 6-7 setninger. Et høyt teoretisk nivå i programspørsmål viser seg ikke i et stigende antall spaltemetre, men snarere tvert om. Det er ikke vanskelig å skrive side opp og side ned om sosialismen. Det som er virkelig vanskelig er å gi en ordfattig og presis framstilling av hva som er det grunnleggende skillet mellom kapitalisme og sosialisme. Det er vanskelig det. Men nettopp derfor bør vi stille oss slike mål og ikke gi etter for presset om å blåse opp alt vi synes er viktig. Det er f.eks. fullstendig tilstrekkelig å definere proletariatets diktatur en gang. Men det krever at en gjør det godt.

3. VÆPNA REVOLUSJON.

Som jeg har nevnt tidligere, tolker »R» programforslaget helt urfelig på dette punktet. Når kapittel 7 skriver om at kommunistpartiet trengs for å »leie den væpna revolusjonen som det arbeidende folket må gjennomføre for å ta statsmakta fra kapitalistane», så er det et drøyt stykke manipulasjon å framstille det som om forslaget egentlig går inn for fredelig overgang.

Da står det igjen tre kritiske merknader fra »R» som er verdt å se nærmere på:

- væpna revolusjon burde vært via »breiere plass».
- væpna revolusjon burde framstilles som en offensiv politisk og militær operasjon og
- »R»s kritikk av passusen »Den norske kapitalistklassen vil gripe til våpen og prøve å drukne sosialismen i blod, dersom

han tror det går.»

Kritikken om at den væpna revolusjonen burde vært via breiere plass kan bare opprettholdes hvis en går inn for et langt og kåserende program. Dersom hele programmet skrives på mest mulig økonomisk måte, er det ingen spesiell grunn til at den væpna revolusjonen skal drøftes langt og utflytende.

Når det gjelder hva revolusjonen er, synes jeg at »R»s forestilling om den »offensive politiske og militære operasjonen» virker en smule uhistorisk. Har ikke alle revolusjoner i virkeligheten begynt som en serie forsvarshandlinger fra arbeiderklassen på toppen av ei politisk, økonomisk, militær krise? Er det ikke alltid borgerskapet som har starta skytinga og arbeiderklassen som har lært nødvendigheten av væpna revolusjon den harde veien? Finnes det eksempler på at arbeiderklassen har slått til som lyn fra klar himmel i en offensiv? Er ikke »R» ganske idealistisk når han framstiller revolusjonen sånn? Kan ikke ei sånn oppfatning føre til militære eventyr eller kupperta »revolusjoner»?

Altså: skal fortroppen gå til en »væpna revolusjon» som de breie massene av arbeiderklassen ikke ser nødvendigheten eller riktigheten av?

Til slutt: Jeg liker heller ikke uttrykket »dersom han tror det går», men av en annen grunn enn »R». Jeg synes det er for kåserende, for lite programmatisk. Men jeg har ingen problemer med å skjønne hva forfatteren har ment. Det er nemlig ikke gitt at det norske borgerskapet i enhver situasjon vil stå så sterkt at det har mulighet til å forsøke å drukne sosialismen i blod. Vi kan tenke oss en seierrik nasjonal-revolusjonær frigjøringskrig der borgerskapet blir så politisk kompromittert og militært svekka at ethvert forsøk i den retninga vil være dømt til å mislykkes. Da er det ingen lov som sier at borgerskapet vil forsøke uansett. I Tsjekkoslovakia i 1948 gjorde borgerskapet ikke noe forsøk på å drukne sosialismen i blod. Det kom ikke av at de ikke hadde lyst, men simpelthen av at de ikke hadde tjangs. Det er ikke prinsipielt utenkelig at slike situasjoner kan oppstå igjen, og det er vel det som antydes i forslaget. Forøvrig er det mulig å finne en annen formulering som ikke gir noe rom for feiltolkning.

Forøvrig mener jeg at vi bør markere at når vi snakker om væpna revolusjon, så er det ikke fordi vi elsker våpen eller dyrker vold. Dette er en så vanlig misforståelse, også blant arbeidsfolk at vi har et politisk behov for å understreke at det *ikke* er de revolusjonære, men *borgerskapet* og *imperialismen* som vil tvinge arbeiderklassen til å bruke vold for å sikre sin rett. Det er en avgrunn mellom kommunismen og terrorismen, og den avgrunnen ønsker vi å markere programmatisk. Hvordan vil »R» markere denne avgrunnen?

4. PROLETARIATETS DIKTATUR

Det er i dette avsnittet »R» sier mest om hva han sjøl mener, og her avdekker han grunnleggende avvik fra det jeg oppfatter som en maoistisk, kommunistisk politikk. På tre områder: a) behandlinga av begrepet »folket», b) klassealliansen og c) spørsmålet om demokratiet under sosialismen. Disse tinga bør vi føre kamp om »R», for jeg ønsker ikke at dine oppfatninger skal bli partiets linje på disse områdene.

A) »Folket». »R» har rett i at utkastet er lurvete og omtrentelig i bruken av begreper som »folket», »folkeflertallet» osv. Her må innstramming til. Men så vidt jeg kan se retter »R» en *mer generell* kritikk mot begrepet »folket» i programsammenheng, og da er jeg ikke med lenger.

Tidlig på 70-tallet hadde ml-bevegelsen en kamp mot »venstre» revisjonismen til Hovden-gruppa (utbrytere fra NKP). Noe de kritiserte oss steinhardt for, var nettopp vårt begrep »folket», slik vi brukte det i kampen mot EEC. Men vi forsvarte vår bruk av ordet, med å vise til at at vi definerte det sosialt og politisk slik som Mao gjorde det. Som kjent var Mao svært opptatt av å trekke de rette skillelinjene mellom »folket» og »fienden». Han sa til og med at revolusjonens skjebne var avhengig av at dette skillet blei trukket riktig. Noe av det særegne ved maoismen kommer fram i viktige brosjyrer som »Tjen Folket», og »om den riktige behandlinga av motsigelsene i folket» og i begreper som »folkekrigen». Så seint som i 1957 (etter den sosialistiske omdanninga) snakka han om »folkets demokratiske diktatur». Han spurte »Hvem skal utøve dette diktaturet? Selvfølgelig arbeiderklassen og hele folket under dens ledelse.» (Mao: Skrifter i utvalg, s.320-321). Det er vanskelig å skjønne at »R»s kritikk av programutkastet der det sier at makta ligger hos folket, ikke også må bli en kritikk som retter seg mot Maos bruk av *navaktia de samme orda*.

B) Klassealliansen. I »R»s behandling av klassealliansen blir dette enda tydeligere.

Han sier riktignok at proletariatet må byggemakta si på en allianse med andre klasser. Men han understreker uttrykkelig at disse andre klassene ikke skal ha noe makt. Bare proletariatet skal ha makt.

Lenin var tvetydig på dette punktet. Han sa at proletariatet tok makta *aleine*, men han sa også at »proletariatets diktatur er en særegen form for klasseforbundet mellom proletariatet og de klassene det var alliert med. Etter Lenins død oppsto det strid om dette. Kamenjev og Trotsky sto på at proletariatet *aleine* skulle ha makt, mens Stalin understreka nødvendigheten av klassealliansen. (Stalin: Proletariatets diktatur *er* klasseforbundet.) Stalins tolkning blei fortsatt av Mao, og faktisk understreka Mao alliansen enda sterkere enn Stalin. Dette var et av hovedspørsmåla da maoismen seira over »venstre»-opportunisten i KKP i 1935 og har prega maoismen seinere.

Når »R» sier at bare proletariatet skal ha makt under sosialismen, plasserer han seg innafor en tradisjon som vi alltid har markert oss ganske kraftig mot. Det han holder fram som den største selvfølgeligheter jo i virkeligheten et forslag til en *meget kraftig revisjon av partiets strategi*.

Dette blir ytterligere klart når »R» omtaler hvordan alliansen vil arte seg. Han skriver at alliansen ikke vil være statisk, og at enkelte grupper som normalt vil være våre allierte kan komme i opposisjon til proletariatets statsmakt, og at staten da kan bli nødt til å ta fra dem særretter. Videre at det kan være at det ikke er tid til diskusjon eller overbevisning. »Hva som da må gjøres, vil jo være en konkret avveining av ulike forhold.» Sier »R».

Jeg sier at den småbonden eller fiskeren eller intellektuelle eller reindriftsame som godtar en »allianse» under slike vilkår, er et kjøtt hue! En »allianse» der man når som helst og fullstendig vilkårlig kan fratas særretter, der »alliansepartneren» vil forbeholde seg retten til å »diskutere hvis det blir tid» og forøvrig »konkret vurdere» hva en ellers vil foreta seg - er *ingen allianse*. Det er et livegenskap. Å kalle dette misfosteret for en allianse er å håne folks gode vett og forstand. En allianse er sjølsagt forpliktende begge veier. Klassealliansen med det arbeidende småborgerskapet er i marxismen-leninismen ikke en taktisk allianse, men en *strategisk og langsiktig* forbund. Dersom ei slik oppfatning av klasseforbundet som den »R» står for får rå, så blir det *ingen revolusjon i Norge*. Det er ikke noe revolusjonært i en så snever og sekterisk oppfatning av klassealliansen. Den er heller ikke ny i Norge. Den blei presentert av Kjell Hovden under EEC-kampen. Den blei

presentert av Frank Baude og KFMLH i Sverige. Den norske ml-bevegelsen har diskutert disse spørsmåla grundig før. Men vi tar gjerne en ny diskusjon om dem. De fleste som er medlemmer i dag har ikke vært med på denne diskusjonen, så jeg trur »R»s innlegg kan være nyttig, om enn på en annen måte enn han hadde tenkt.

C) Demokrati. »R» sin holdning til det sosialistiske demokratiet er i beste fall uklar. Han begynner med å hevde at forslaget ikke sier et ord om at borgerskapet skal undertrykkes som klasse. Deretter siterer han en setning om å »undertrykkja mindretallet av utbytтарar og agentar». »R» tolker dette som retta bare mot enkelte individer i borgerskapet. Men det er da ikke sann at enkelte individer innafor borgerskapet er utbyttere, mens resten ikke er det. Når vi snakker om mindretallet av utbyttere i et kapitalistisk samfunn, så må det bety *det samme som kapitalistklassen*. (Og tilsvarende med et samfunn som springer rett ut fra en revolusjon i et kapitalistisk samfunn.)

Men »R» er også harm på at forslaget vil »garantere borgerskapet» en lang rekke friheter og rettigheter. Dette er merkelig. Hvor i forslaget står det at disse frihetene bare eller først og fremst skal gjelde borgerskapet? Ikke noe sted. Det er sjølsagt snakk om fri- og rettigheter for folket. Det går jo fram av sammenhengen. Ta retten til innsyn i statsstyringa. Dette er en typisk rettighet mynta på det arbeidende folket. Det har jo aldri vært statsbyråkrater eller privilegerte folk som har hatt mangel på innsyn i statsstyringa. Det har tvert om vært deres monopol. Å sikre dette som en virkelig rettighet er en kamp for å sikre arbeiderklassen og det arbeidende folket makt på bekostning av byråkratiet.

Men når »R» snakker så nedlatende om disse rettighetene finner jeg grunn til å be »R» klargjøre sitt syn på demokratiet under sosialismen. Er du for eller mot at sosialismen skal sikre *det store flertallet* de rettighetene og frihetene som er nevnt i forslaget? Kan du gi et klart svar på dette? Er det noen av disse frihetene vi ikke skal programfeste, i tilfelle hvilke?

ALLE marxistiske teoretiskere har slått fast at sosialismen er langt mer demokratisk enn den mest demokratiske borgerlige stat. Hvis dette er tilfelle må det være mulig å si konkret hva dette demokratiet går ut på. I Maos utmerka artikkel om motsigelser i folket finnes det ei lang liste over slike demokratiske rettigheter, som faktisk er til forveksling lik den lista som finnes i det programforslaget som »R» kritiserer.

5. KOMMUNISTPARTIETS ROLLE

Jeg var en av de første til å kritisere programforslaget for at det legger for liten vekt på partiets ledende rolle under sosialismen. Denne kritikken står jeg ved. Og nettopp derfor føler jeg behov for å markere meg klart mot den formen for »ledende rolle» som »R» vil ha.

Han vil kort og godt løse problemet ved å gi kommunistpartiet en plass i grunnloven som setter partiet i stand til legalt å sette alle andre organer i samfunnet til side. Reint juridisk er det den samme stillinga i grunnloven som den Kongen har i den norske grunnloven av 1814.

Jeg veit at noen land slik som Kina og Albania i 60-70-åra og noen øst-europeiske land har gjort det på den måten. Kan »R» fortelle meg hvilke problemer det har løst? Har det vært noen garanti for sosialismen i Albania at sentralkomiteen i det albanske partiet har hatt sin makt fastslått i grunnloven? Har det økt arbeiderklassens virkelige makt?

Er det ikke i virkeligheten slik at hvis partiet sikrer seg en slik makt, så kan det fristes til å se bort fra at det må ha folkets

støtte for sin politikk? Og hvis partiet degenererer slik at det ikke lenger spille en politisk ledende rolle, hvilken hjelp er det da i en grunnlovsparagraf som gir partiet absolutt makt? Kan partiets ledende rolle, slik Lenin utforma den, i det hele tatt sikres av noen grunnlov? Er det ikke en posisjon som partiet må erobre igjen og igjen?

Jeg ønsker at partiet skal være så sterkt og innflytelsesrikt som mulig. Hvis partiet fungerer slik det er ment å fungere, mener jeg det vil være en garantist for arbeiderklassens makt. Men for at partiet skal holde seg friskt er der faktisk *viktig for partiet* at det *må* tjene flertallet av folket, og at det *må* korrigere kursen dersom det har kommet på kollisjonskurs med det arbeidende folket. En grunnlovsparagraf og et politisk system der de folkevalgte organene bare er staffasje, vil sløve partiet. Det vil fremme interessene til den typen folk som vil herske på tvers av arbeidsfolk, og som veit

at de ikke behøver å stå til ansvar overfor noen. Det virker på meg som om »R»s ideal er *partiets sjølherskerdømme*. Det er ikke mitt.

For eventuelt å avkrefte dette, må jeg spørre »R»: Skal det være stemmerett for det store flertallet? (jeg går ut fra at svaret er ja.) Skal dette flertallet kunne velge hvem de vil (med unntak av kriminelle og andre uten statsborgerlige retter) til å representere seg i ei nasjonalforsamling? Hvis ja, skal flertallet i nasjonalforsamlinga ha makt til å utnevne regjeringa, eller skal det gjøres av partiets sentral komite? Hvis ikke den

folkevalgte forsamlinga skal utnevne regjeringa, hvordan kan da sosialismen med rette hevde at den er det mest demokratiske samfunn som er skapt?

Under avsnittet om kommunistpartiets oppgaver sier »R» at »det eneste som beskriver partiets revolusjonære oppgaver er følgende setning (s.29) »AKP(m-l) er skapt for å mobilisere folket til å styrte kapitalismen». DETTE ER IKKE SANT. Innledningsvis i det kapitlet »R» siterer står det at »Arbeidernes kommunistparti (marxist-leninistene) er skipa for å kjempa for frigjering for arbeidarklassen og det arbeidande folket i Noreg: for sosialismen og for kommunismen i verda.»

Går det i det hele tatt an å stille seg ei mer revolusjonær målsetning enn den som er sitert her? Og til overmål står det utførlig i kapittel 7 om hvorfor kommunistpartiet er nødvendig i dag (for å lede den kampen som trengs for å førebu folket på revolusjon), i en revolusjonær situasjon (bare et slikt parti kan lede væpna revolusjonen) og under sosialismen (for å lede klassekampen mot borgerskapet og utvikle samfunnet i retning av kommunismen).

Dette er nøyaktig de samme sakene som »R» framhever som positivt i 1980-programmet, men som altså da skal være utelatt i det nye forslaget. Hvorfor skriver han da at dette er utelatt?

Har »R» lest forslaget dårlig? (Det kan eventuelt unnskyldes fordi det er så langt), men i så fall bør »R» beklage, og trekke tilbake sin kritikk på dette området. Har »R» vært klar over dette, men likevel valgt å overse det, må han sjølsagt kritiseres langt skarpere.

6. ØVRIGE SPØRSMÅL

-Imperialisme og krig.

Jeg har tidligere sagt at kapittel 3 om imperialismen må skrives helt om, fordi det inneholder mange feil. Akkurat her er 80-programmet et bedre utgangspunkt, sjøl om det også har sine svakheter. Så vidt jeg har forstått har også Tron Øgrim sagt seg enig i behovet for nyskriving. Når det er tilfelle så ser jeg liten grunn til at folk skal bruke slike insinuasjoner som dem »R» bruker: »Hvilken supermakt disse ideene tjener i dagens situasjon, er unødvendig(?) å minne om». Legg sånt tull til side. Diskuter sak!

To saker kan det være verdt å diskutere. For det første spørsmålet om hva som eventuelt kan forhindre en krig mellom de to supermaktene. I 1979 mente vi at bare sosialistiske revolusjoner i USA eller Sovjet kunne forhindre en slik krig. Kan det tenkes andre tilfeller, som f.eks. nasjonalt opprør i Øst-Europa eller muslimsk opprør i sovjetisk Sentral-Asia? Det kan da ikke være revisjonisme å

drøfte sånne saker?

For det andre: Hvordan utvikler mulighetene for revolusjon i den tredje verden seg? »R» karakteriserer situasjonen som en defensiv forsvarskamp. Er dette hele bildet? Ligger det ikke ei undervurdering av den revolusjonære krafta til den tredje verden i en sånn karakteristikk?

-Folkekrigen.

Det »R» har å si om folkekrigen har jeg kommentert tidligere. Den begrenser seg til en kritikk av at ordet folkekrig bare er nevnt en gang, hvor mange ganger det bør nevnes sier han ikke noe om, samt en kritikk mot at partiets krigsstrategi er behandla på bare en halv spalte. Reint politisk har ikke »R» kommet med noe her. Jeg velger da å se bort fra bemerkninga om at partiets ledende rolle i folkehæren ikke er nevnt. Dette står andre steder i teksten, så det finnes ingen saklig grunn til å dra forslagets intensjoner i tvil.

-Kina.

Det »R» skriver om kulturrevolusjonen er også ganske lett stoff. Han sier at kulturrevolusjonen i den seinere tida har vært under harde angrep fra høyre. Dette kan bare oppfattes som et angrep på meg, og det er greit nok, men det inneholder ikke noe argument. »R» har ikke noe å melde.

Men det er jo tydelig hva »R» mener. Så vidt jeg kan skjønne mener »R» at det har foregått en kontrarevolusjon i Kina (når?) og at borgerskapet nå sitter ved makta i et tidligere sosialistisk Kina. Jeg har sjøl nokså mye kritikk av både ideologi og økonomisk teori som blir sørvørt fra Kina. Men jeg har ikke holdpunkter til å trekke en sånn konklusjon som den »R» trekkør. Hvis »R» mener alvor bør han jo foreslå dette som et eget viktig avsnitt i vårt program. Det er tross alt ikke hver dag 1/4 av menneskeheten går over fra sosialisme til kapitalisme. Jeg venter at »R» med det første kommer med en sånn programtekst. Og jeg venter at han tar konsekvensen at et slik syn, slik at han også ajourfører treverdenteorien og vurderinga av styrkeforholdet i verden. Hvis Kina virkelig har gått fra å være en hoveddrivkraft blant de revolusjonære kreftene til å være gått over i fiendens hender, så er det vel rimelig at vi ser på nokså mye av den internasjonale analysen vår på nytt?

Jeg hører til de trege og sikkert høyreorienterte folka som ikke synes at situasjonen er så opplagt. Jeg synes vi bør se an situasjonen ei god stønn og at det derfor ikke er riktig å gjøre noe med dette programmatisk nå.

Men de som absolutt vil »ha inn noe om Kina» fordi de mener å kunne trekke

sånne slutninger får komme med klare programformuleringer på disse områdene jeg har nevnt, ellers vil de lett rammes av en kritikk om at de ramler med tomtønner.

- Forslaget og revisjonismen.

Øgrim har påvist i sitt svar til Ellen Pedersen at forslaget inneholder mye kritikk av den moderne revisjonismen. Derimot finnes det ikke et eget kapittel om den moderne revisjonismen. Det kunne med fordel vært poengtert bedre i utkastet, men å hevde at utkastet ikke inneholder kritikk mot revisjonismen er simpelthen ikke sant. Hvis antallet linjer/spalter/sider skal være målestokk på hvor oppriktig man er i kampen mot revisjonismen vil jeg nevne at Lenins programutkast fra 1919 inneholdt 25 linjer om revisjonisme og opportunistikk og at KKP's generalprogram fra 1969 inneholdt 5-10 linjer som kan kalles kritikk av revisjonismen.

RJ. svarer Steigan på side 28 i dette nr.

- Teoretikere eller yppersteprester?

»R» klager over at de »fem store» ikke nevnes som det i utkastet. Det er faktisk ikke sant. De står nevnt på rekke og rad ett sted. Men i motsetning til tidligere er de trukket mer direkte inn i drøftinga av den marxistiske teoriens utvikling. Hensikten med dette er så vidt jeg kan skjønne å avmystifisere dem, vise at de ikke er yppersteprester, men kjempende teoretikere for en vitenskapelig teori. Jeg synes dette er en modnere, mer materialistisk måte å behandle dem på. »R» etterlyser klassikerbegrepet for å avgrense oss mot SV og NKP. Det kan ikke være alvorlig ment. Jeg har i hvertfall ikke til dags dato hørt at verken SV eller NKP kan godta følgende setning: »Mao heldt fast på og videreutvikla det revolusjonære innhaldet i teoriane til Marx, Engels, Lenin og Stalin.» Hvis det er avgrensninga som var problemet, så er dette rikelig. Og det er mer av samme sorten. Derfor fristes jeg til å tru at det er *symbolene* som mangler for »R».

VEDTAK OM PPU

Fra industriavdeling i Oslo

Avdelinga har helt siden utkastet var offentlig diskutert flittig. Vi har til nå gjennomført 5 møter hvor prinsipp-programutkastet (PPU) har vært tema. Den offentlige debatten har ikke gått oss hus forbi. I tillegg har vi vært gjennom interessante prøvinger av synspunkter og standpunkter i sommerleir-diskusjoner. Ut fra dette finner vi nå at tida er inne for å uttrykke avdelingas syn - godt modnet.

I PPU s.5 forsikres det at forfatterne ikke er uenige i noen hovedpunkter i 80-programmet. Således reviderer ikke det nye forslaget partiets linjer til nå. Analysesituasjonen, partiets forhold til supermaktene, sosialimperialismen, politikken hvis krig bryter ut osv., alt dette er etter forfatternes mening beholdt som før. I tillegg forklares det at en forutsetter at militærprogrammet av 79 skal gjelde etter landsmøtet 84: følgelig er PPU helt i tråd med militærprogrammet. Avslutningsvis på s.5 slås det fast at dette PPU er skrevet for å forsvare den riktige revolusjonære kjerna i vår politiske teori mot angrepa fra høyre.

Vi er forundret over at PPU er framstilt på denne måten. Forfatterne kan umulig ha unngått å se at de to programmene er vidt forskjellige på nettopp noen av disse områdene.

Derfor reiser det uunngeelige spørsmålet seg: Hva er hensikten med nettopp denne framstillinga? Det er usedvanlig fristende å spekulere. Men fordi vi ikke ønsker å antagonisere debatten skal vi nøye oss med at det »beroligende» forordet i det minste fungerer til å skjule og bagatellisere de viktige endringene som beviselig er gjort. Og det svekker troverdigheten til forfatterne og SK, som kunne tillate utsendt slike påstander.

Så over til innholdet i PPU.

KAMPEN MOT SUPERMAKTENE OG KRIGEN

Kapittelet innleder med å slå fast at »kreftene må samlast mot dei to supermaktene». Dette representerer ei endring i forhold til 80-programmet. Der likestilles ikke de to supermaktene. 80-progr. peker klart ut Sovjet som den farligste som kreftene i hovedsak må rettes mot. S.23, kampen mot imperialismen og krigen: »Kreftene

må samlast mot Sovjets krigspolitikk».

Det er vår oppfatning at situasjonen i verden i dag ikke har endra seg slik at det er riktig å sidestille de to supermaktene slik PPU gjør. Tvert om oppfatter vi at de linjene 80-progr. streker opp, og den prioriteringa som gjøres der, er korrekte.

80-progr. s.21 slår fast: »I 1980 er det ikke utvikla i retning av revolusjon som først og fremst pregar verdssituasjonen, men utviklinga mot ein ny verdenskrig.» Dette preger forøvrig store deler av 80-progr. I PPU er dette moderert. Her er utviklinga fram mot en ny krig en tendens som øker på linje med tendensen til revolusjon, jfr. oppsummering til slutt i kap.1, s.10.

Disse to viktige endringene bidrar til å trekke oppmerksomheten bort fra Sovjet., Sovjets krigspolitikk og kampen mot den. Dette er nettopp å gi etter for den kritikken som er kommet fra høyre om at vi neglisjerer USA og overdriver Sovjets rolle.

Vi synes forøvrig det er påfallende at ved siden av disse nye linjene repeteres de gamle. På s.14 står det f.eks. at »Den farlegaste og mest aggressive av dei to no, er Sovjet». På denne måten ønsker vel PPU-forfatterne å gardere seg. Ikke veit vi. Et av argumentene for å nyskrive programmet var jo etter det vi forstår å gjøre det klarere. På dette området var det gamle klart nok. PPU blander rått og røti.

I avsnittet »Kampen mot krigen - Kampen dersom krigen bryt ut» får vi nok et eksempel på at ild og vann presenteres som det samme. Det skrives helt korrekt at imperialismen betyr krig, og skal vi få bort krigen må imperialismen avskaffes. Men umiddelbart etter dette følger en argumentasjon for at vi ikke nødvendigvis må avskaffe imperialismen for å unngå verdenskrigen. Neida, vi kan bare danne ei »verkeleg fredsrørsle» som skjønar årsakene til krig. Så kan denne førsla tvinge supermaktene til å gi opp sine erobningsplaner.

Partiets militærprogram sier dette: »Denne rivaliseringa om verdensherredømme er nødt til å føre til en imperialistisk omfordelingskrig, for under imperialismen er det ingen andre midler enn krig som kan løse denne typen motsigelser.»(s.11). På s.21 i samme: »Hvilke faktorer er det som kan forhindre denne krigen? Mao Zedong har gitt ei klar prinsipiell sammenfatning av dette: Enten fører krigen til revolusjon, eller så forhindrer revolusjonen krigen».

Ikke et ord i militærprogrammet eller 80-progr. om verkelege fredsørslar som faktorer som kan *forhindre* krigen. Og det enda PPU-forfatterne mener at det er på dette punktet at samsvaret mellom gammelt og nytt er størst!

Den nye linja om verkelege fredsørslars magiske evner er identisk med den linja den moderne revisjonismens talerør her på berget propaganderer, og har ikke noe å gjøre i et *kommunistisk* partis prinsipp-program.

Vår konklusjon for kapittel 3 er at det er *infisert* og må nyskrives. Vi anbefaler programskriverne å ta utgangspunkt i 80-programmet og militærprogrammet av 79.

NASJONAL REVOLUSJONÆR FOLKEKRIG

Et viktig, men dessverre ganske forsømt område av vår politikk er propagandaen for vårt syn på hvordan et lite land kan vinne over ei angripende supermakt: Nasjonal revolusjonær folkekrig.

Når vi nå skal få nytt prinsipp-program måtte det være korrekt å framhøve nettopp dette vannskillet mellom oss og ulike revisjonister.

Et av argumentene for nyskriving er jo nettopp at programmet skal brukes. Hvorfor har så programforfatterne gjemt bort dette viktige området i et lite og prinsippielt sett intetsigende avsnitt på s.15, samt ei halv spalte på s.25?

80-programmet og militærprogrammet slår fast at vi lever i ei førkrigstid og at krigsfaren øker for hver dag som går. Den voksende fredsbevegelsen sprer sovjet-forherligelse og passifisme og gir folk klar beskjed om at det ikke er noen vits i å forberede seg på krig. For kommer den er det ute med oss alle likevel.

Opp mot dette trenger vi et offensivt og grundig prinsipp-program som bakgrunnsmateriale for et motangrep mot den pesta som sprer seg. PPU er ikke det, men det motsatte. Den eneste logiske forklaringen på dette må være at forfatterne ikke lenger vurderer krigsfaren som overhengende og følgelig ikke behøver å vie dette området så mange spaltetilimeter. Eller skal strategien med dei verkelege fredsørslene erstatte den nasjonal-revolusjonære folkekrigen?

REVOLUSJONEN SOM FORSVANT!

Siden partiet blei stifta har den væpna revolusjonen vært et av våre viktigste «varemerker». I Norge er det bare vårt parti som har hevda at en væpna revolusjon, leda av kommunistpartiet, er den eneste måten arbeiderklassen kan ta makta fra borgerskapet på. En offensiv handling for å kunne innføre proletarietets diktatur over borgerskapet. Nettopp dette punktet har vært det som klarest har skilt vårt kommunistiske parti fra andre som har kalt seg både sosialistiske og kommunistiske.

PPU framstiller revolusjonen på en svært defensiv måte. S.13: »dessuten lyt det vera ei revolusjonær våpenmakt som kan vinna over våpenmakta til herskarane». »Arbeiderklassen må vera villig til å forsvara sosialismen med våpenmakt». S.16: »Den norske kapitalistklassen vil gripa til våpen og prøva å drukna sosialismen i blod, dersom han trur det går.» »Folk som vil innføre sosialisme i Noreg må difor vera budde på å føra militær kamp for å sigra over våpenmakta til kapitalistklassen og utanlandske åtak.»

Ved siden av den defensive framstillinga åpner PPU for fredelig overgang til sosialismen gjennom sitatet fra s.16. For vi må vel ha forstått forfatterne rett når de mener det godt kan tenkes at borgerskapet ikke trur det går og følgelig ikke vil forsvere seg ved våpenmakt? Eller sagt på en annan måte: Vi må bygge en bevegelse så stor og mektig at når vi får flertallet på Stortinget vil det kloke norske borgerskapet forstå at det ikke vil nytte å gjøre opp med dei veldige folkehopane på voldelig vis.

Konklusjon: Også på dette området går PPU inn for å viske ut skillene mellom oss og revisjonismen, ja det lanserer faktisk den klassiske revisjonistiske linja med fredelig overgang til sosialismen!

Også mot denne delen av teorien som kommunistpartiet til dags dato har bygd på har det vært retta harde angrep fra høyre. Vulgært har denne kritikken framstilt proletarietets diktatur (PD) som partiets diktatur over arbeiderklassen. Men »moderate» høyrekritikere har lagt seg på ei mer humanistisk linje og uttrykt motvilje mot undertrykking av klasser og elementer av klasser.

Etter vår mening gir PPU store konsesjoner til disse kritikerne. Hele delen om proletarietets demokratiske diktatur er systematisk uklart på klassegrunnlaget for PD. Det er tydeligvis ikke proletariet som skal lede, ha makta i PD. Nei, det er: Folket, det arbeidende folket, arbeidsfolk, vanlege folk, folkefleirtalet.

Vi har forstått det sånn at det er arbeiderklassen som skal ha makta. Arbeiderklassen vil i hovedsak uttrykke sitt diktatur gjennom sitt parti. Vi ser det som helt nødvendig at arbeiderklassen bygger sitt diktatur på allianser med intellektuelle, arbeidende bønder og fiskere. Dette mener tydeligvis ikke forfatterne. I beste fall kan det sies at PPU er svært uklart på dette området. Men, når vi leser PPU etter SFLB-metoden (som fanden leser bibeln), ser vi at det som beskrives er Folkets demokratiske diktatur. Etter vår oppfatning ville Hans I. Kleven kunne trykke dette til sitt bryst og i NKPs prinsipp-program. Det er helt tydelig at skillene til den klassiske og moderne revisjonismen viskes ut.

»Ånden» i beskrivelsen av PD og det sosialistiske demokratiet er mer borgerlig-liberal enn marxistisk-leninistisk. Ved siden av det vi allerede har nevnt underbygges denne påstanden av måten diktaturet over borgerskapet er beskrevet på. For hvordan skal borgerskapet som klasse (og deres allierte) undertrykkes? PPU s.19: »Den nye staten må vera verkelig demokratisk, av di føremålet med han må vere å tene interessene til folkefleirtalet. Samstundes må han undertrykja det mindretalet av utbyttrar og agentar for utanlandsk imperialisme som kjempar for å ta frå fleirtalet makta og setja kapitalismen inn att». S.21: »Det er sjølsagt turvande å forby organisasjonar som driv terror, førebur væpna opstand eller har kontakt med utanlandsk imperialisme. Kapitalistar og andre som kjempar for slikt må setjast i fengsel og missa dei politiske rettane sine. Det same må skje med tilsette i statsadministrasjonen og det økonomiske styringsverket som er korruperte og misbrukar makta si.»

Så litt om hva slags rettigheter «folk» skal ha.

PPU presiserer at disse rettighetene ikke skal gjelde borgerskapet og deres allierte. (For å unngå skinn-diskusjoner gjør vi oppmerksom på at vi ikke først og fremst er mot at til og med borgerskapet skal kunne inneha noen av disse demokratiske rettighetene. Men siden PPU noe nær 100% setter likhetstegn mellom makt og demokrati og i sterk grad framhever de demokratiske rettigheter slik vi kjenner dem i dag, hadde vi forventa at forfatteren ville gjort noen skiller på dette området bare for å markere). De (rettighetene) skal imidlertid bare fratas enkeltindivider og organisasjonar som etter det som er nevnt over må ansees for å være kriminelle. S.20: »Fri politisk diskusjon og kamp i Norge har som føresetnad at ein kan skipa politiske organisasjonar og parti som står for ulikt syn. Dei må ha høve til å driva propaganda og vinna seg tilhengarar.» S.21: »Folk må også få fri innsynsrett i statsstyringa og den økonomiske administrasjonen, fritt tilgjenge til informasjon i store offentlege databankar.» S.21: »Dersom det skal vera røyneleg like vilkår innafor det sosialistiske demokratiet, er det ein føresetnad at alle medlemmene av samfunnet har same høve til å skaffa seg informasjon, utvikla administrativ og politisk dugleik og gjera synet sitt kjent.»

Noen vil kanskje tenke at dette er mynta først og fremst på arbeiderklassen. Vel, det er ikke noe i PPU som tyder på det. Det vi burde forvente å finne er beskrivelser av alle de særfordelene arbeiderklassen, den herskende klassen, skal ha. PPU om dette: s.21: »Difor meiner vi det trengst mange særskilde tiltak som gir det arbeidende folket meir inverknad og makt og *flyttar noko* på styrkeforholda i samfunnet.» (Min understrekning).

S.21: »I dag er det framme forslag om

anti-diskriminerings-reglar og kvoteordningar som skal sikra at kvinnene vert med i folkevalde forsamlingar. På same måten bør sosialismen utvikla kvoterings- og anti-diskriminerings-reglar som er til fordel for arbeidsfolk flest.»

Vi kan ikke, ikke engang når vi mobiliserer vår beste vilje, se at dette kan være prinsippene for hvordan arbeiderklassens diktatur over borgerskapet skal organiseres. Det likner derimot til forveksling et venstre-socialdemokratisk program for sosialisme på norsk. Dette er forsåvidt ikke det store problemet. Viktigst er at ingen (?) vel kan tru at et samfunn organisert som det PPU-forfatterne foreslår virkelig kan sikre arbeiderklassen makta?

KLASSEKAMPEN UNDER SOSIALISMEN – KOMMUNISTPARTIETS ROLLE

Også i dette kapitlet blandes rått og røti. Det skrives riktige ting om kommunistpartiets nødvendige ledelse av klassekampen, om det bevisste element osv.

Men sammen med dette presenteres kommunistpartiet som et valgparti. PPU s.22-23: »Det kommunistiske partiet må spela ei leiande rolle i den sosialistiske staten. Det må kjempa for å få politisk makt og stå i brodden for regjeringa i eit sosialistisk land. Med dette meiner vi ikkje at eit revolusjonært kommunistisk parti skal ha krav på å diktera over regjeringa og fastsette politikken. Partiet skal ikkje gjera dette dersom det er i strid med folkeviljen og eit fleirtal i demokratisk valde organ.»

S.23: »Partiet skal vera ei politisk kraft som prøvar å vinna oppslutnad for ideane sine. På det grunnlaget vert dei så valde til ansvarlege posisjonar i staten.»

Vi forstår og er helt enige i at det er viktig å drøfte det faktum at klassekampen innad i kommunistiske statsbærende partier har gitt som resultat at partiet har degenerert og blitt revisjonistiske. Vi har ment at Mao gjennom kulturrevolusjonen har levert viktige bidrag til metodene for dette. PPU mener tydeligvis ikke det. I sin iver etter å imøtekomme de som tror det finnes *garantier* mot at partiet skal degenerere, og at disse ligger i absolutt demokrati eller demokrati for alle, framstiller PPU partiet som et hvilket som helst parti som på »demokratisk» vis må vinne oppslutning for sine ideer *gjennom valg*. Å frata kommunistpartiet makt blir en nødvendighet. Særretter for partiet bannlyses. Dette gjenomsyrer PPU og kommer konkret til uttrykk på s.19: »Denne hæren må organiserast slik at han har eit nært hopehav med vanlege folk. Hæren må også stå under kommando av folk som er lojale mot sosialismen.»

I 80-progr. er dette formulert slik s.100: »Kommunistpartiet må spela den leiande rolla i hæren.». S.90: »Ein slik hær må vere sett saman av arbeidarar og andre utbytta, og vere under leiing av partiet.»

Vi innser at debatten om hvilken rolle kommunistpartiet skal spille under sosialismen ikke er avsluttet. Men PPU konkluderer denne debatten. Høyreopposisjonen har forstått dette. Trond Andresen skriver i sin kommentar til PPU: »Det som var et revisjonistisk høyrestandpunkt ved siste landsmøte: »Partiet skal ikke ha formelle særrettigheter i statsapparatet», er nå bygget inn i det nye UPP.»

Etter vår oppfatning er det langt igjen til den fulle forståelsen av partiet som den ytterste form for klasseorganisering. Det er helt utenkelig at den klassen som skal ha makta (og denne klassens mest framskredne uttrykk, partiet), ikke vil ha særrettigheter i et klassesamfunn dersom de skal kunne holde på makta. Denne erkjennelsen ligger også delvis i PPU s.23: »Samstundes er det ei plikt for det kommunistiske partiet å føra ein revolusjonær kamp mot borgarskapet, dersom utviklinga under sosialismen fører til at det er fare for at eit mindretal av utbytta tar atter kjem til makta. I så fall vil kommunistane alliera seg med andre som vil forsvare sosialismen og med alle middel hindra at kapitalismen vert atterreist.»

Sjøl om det her er tale om både »dersom» og »fare for» kan vi ikke forstå dette annerledes enn at det er stikk i strid med mye av det

forstå dette annerledes enn at det er stikk i strid med mye av det som er sagt forut i dette kapitlet. Linja foran sitatet lyder: »Det kommunistiske partiet vil altså respektera det sosialistiske demokratiet og folkeviljen». Det er ikke så vanskelig å forestille seg at flertallet, både i folket og de folkevalgte organer (dersom de skal organiseres slik PPU foreskriver) ikke nødvendigvis vil innse at sosialismen er trua. Ikke er vi på noen måte sikre på at ledelsen i hæren vil innse det heller. Vi skal altså ikke bøye oss for demokratiet i slike tilfeller. Men hvorfor skal vi da beskrive arbeiderklassens diktatur som et borgerlig »demokrati»? Hvis det først skal skrives nytt prinsipp-program ville det vært svært ønskelig om det i større grad kunne beskrive både hvordan demokratiet skal organiseres og utvides for arbeiderklassen og hvordan diktaturet over borgerskapet skal institusjonaliseres.

Vi ville foretrekke at de som skal drive dette har evner og fantasi nok til å sprengte de grensene det borgerlige diktaturet har satt i våre hjerter.

Hvis noen for ei stund sia hadde spurt oss hvem vi ville tiltenkt slike egenskaper, hadde nok Tron Øgrim vært et hett tips. Men det som er formulert i PPU står til stryk. Ideen om kontinuering i prinsippprogramskrivning står ikke sterkt hos oss, men vi holder døra på gløtt i påvente av *noe nytt*.

REVISJONISME OG OPPORTUNISME

80-programmet vier dette området stor oppmerksomhet. Ved siden av å gjennomsyre hele programmet har det fått sin egen del, 12 sider. Dette mener vi er helt korrekt. Vi som jobber i industrien og fagbevegelsen blir hver eneste dag utsatt for påvirkning nettopp av folk som ideologisk sett bekjenner seg til disse retningene. Ved siden av å beskrive innholdet i opportunisten, reformismen, revisjonismen, dogmatismen, moderne revisjonisme, terrorisme og passifisme bidrar denne behandlingsmåten til å strekke opp klare skiller mellom vårt parti og ulike falske sosialister og kommunister. Framgang for vårt parti ligger i stor grad nettopp i å slåss beinhardt mot reformisme og moderne revisjonisme. Uten å oppsøke og prioritere denne kampen vil vi med stor sannsynlighet bare bli dyktige sosialdemokrater.

Hvorfor er et så viktig område utelatt i PPU? Vi kan se to ulike forklaringer.

1). Denne kampen er ikke lenger så viktig. Allskens opportunister og revisjonister er så grundig avslørt og har så liten massestøtte at de ikke representerer noe problem for oss.

2). En beskrivelse som i 80-programmet, ville litt for tydelig vist hvilken vei det nye PPU vil føre oss inn på. Det ville vært litt for avslørende med et kapittel som beskriver resten av programmet som moderne revisjonistisk og opportunistisk. Programforfatterens innledende kommentarer på s.5. antyder at det er den første som er riktig: »Når det gjelder forma har vi forsøkt å unngå mange detaljerte forklaringer som var med i 80-programmet. Vi har heller ikke forsøkt å få med ei lang rekke definisjoner av begreper osv. som finnes i klassisk marxistisk litteratur. Slike definisjoner kan best studeres hos klassikerne sjøl. Dette er et program og ikke et utkast til ei lærebok. Det vi har sett som viktig er å definere AKP(m-l)s syn på områder der det nå finnes motsetninger eller usikkerhet.» Dette står godt for seg sjøl. Men det er nok ei gåte for oss hvordan programforfatterne kan ha unngått det faktum at nettopp påvirkninga fra moderne revisjonisme og sosialdemokratisme skaper mange motsigelser og usikkerheter i vårt parti.

HVA GALT HAR ENGELS GJORT?

Dette spørsmålet ble stilt i et rebusløp på sommerleiren. Foranledninga var at mange har merka seg at det nå ikke lenger heter Marx, Engels, Lenin, Stalin og Mao, men Marx, Lenin og Mao.

Vi er ikke spesialister på Engels. Vi veit samtidig at borgerskapet anklager Stalin for å være faen sjøl. Vi veit også at Stalin med rette

kan kritiseres både for teorier og praktisk ledelse av Sovjetstaten og den internasjonale kommunistiske bevegelsen.

Vi trudde imidlertid at et parti som ikke bare vil kalle seg kommunistisk men også være det gjør opp med tidligere linjer i viktige spørsmål på en helt annen måte enn det PPU legger opp til. Dersom PPU blir stående som vårt program har vi på en enkel og grei måte kvitta oss med Stalin og tatt avstand fra Komintern og alt dets vesen. Samtidig kan vi vel ikke få klint oss noe nærmere opp til de moderne revisjonistene på dette området.

Tron Øgrim sier i Røde Fane nr.4.83 at klassikerbegrepet er knytta til ideen om at 5 folk har sagt ting som tilsammen utgjør en fiks, ferdig og uforanderlig teori. Dette stemmer ikke med vår oppfatning. Vi ser det slik at disse folk, framfor noen andre, har levert teoretiske bidrag og praktisk handling som vi i hovedsak vil definere som korrekt og av stor betydning for utviklinga av den kommunistiske verdensbevegelsen. Et annet poeng med å holde på klassikerne er at det på en enkel måte forklarer forskjeller til andre partier som kaller seg sosialister og kommunister, men tar avstand fra helt sentrale deler av den teorien som knytter an til navna.

Vi tar gjerne en diskusjon om både Engels, Stalin og Komintern, men vi vil foretrekke at konklusjonene ikke serveres som selvfølgeligheter før diskusjonen er avslutta.

KULTURREVOLUSJONEN OG KINA

Kulturrevolusjonen har trange forhold for tida. Ikke bare i Kina men også i vårt lille kulturrevolusjonsbaserte parti. Debatten er starta og det er bra. Ledende kamerater mener at kulturrevolusjonen var teoriløs og feilslått. Så også PPU s.28: »Når det gjeld å analysere kapitalismen som utviklar seg på grunnlag av tidlegare sosialisme, så kom Mao til kort. Mao sine teoriar var uferdige og har ikkje vorte stadfesta av historia på det feltet. Han greidde ikkje å analysere korleis dette vart til og på kva måte ein skulle forhindra det». Ikkje veit vi hva slags *teorier* som kan beskrives som ferdige, men vi oppfatter i all beskjedenhet at Mao nettopp pekte på viktige forhold for forståelsen av hva som kan føre til gjenoppståelse av kapitalismen og hvordan de skulle bekjempe dette. At det ikke var vellykka i Kina i denne omgang, og at Maos teorier på dette området er forkasta der leder oss over på vårt forhold til dagens Kina. Vi syns det er merkelig at dette er et »ikke»-spørsmål i PPU. Riktignok er vi klar over at det nesten ikke har vært ført noen debatt om utviklinga i Kina. Men vi er enige med Morten at det er påfallende at Kinas spørsmålet ikke er reist. Det burde vært reist en debatt om Dengs Kina vandrer på den kapitalistiske eller den sosialistiske vei, som så i sin tur kunne konkluderes ihvertfall på noen områder i det nye prinsipp-programmet.

KONKLUSJONER

I denne gjennomgangen av de viktigste delene av PPU har vi påvist klare forandringer i forhold til det någjeldende prinsipp-program på

følgende områder:

Kampen mot supermaktene og krigen, vårt forhold til »freds»-bevegelser og vår linje med nasjonal-revolusjonær folkekrig, væpna revolusjon, proletariatets diktatur, klassekampen under sosialismen, forholdet til klassikerne og Komintern, kulturrevolusjonen og Maos linjer.

Disse konkrete endringene, sammen med det faktum at PPU-forfatterne i innledninga (og TØ i RF. nr. 4/83) presenterer endringene som i tråd med tidligere program, som korrekte marxist-leninistiske linjer, gjør at vi ikke kan unngå å betegne det nye PPU som et i hovedsak moderne-revisjonistisk dokument.

Vi har også påpekt at våre någjeldende politiske linjer, som strider klart mot de nye endringene, også står i PPU. Vi trur at det vil bli gjort forsøk på å »tolke» PPU i betse mening. Ved siden av at vi ikke aksepterer et prinsipp-program som inneholder denne typen garderinger, finner vi det grovt ureddelig å legge opp til debatt på denne måten.

Prinsippielt sett mener vi det er helt uakseptabelt at et moderne-revisjonistisk dokument skal være det viktigste grunnlagsmaterialet i en prinsipp-programdiskusjon. Vi mener derfor det ville vært korrekt av SK å stoppe PPU før det ble sendt ut til medlemmene og offentligheten. Slik det nå er har SK ved sitt vedtak om at PPU er et bedre utgangspunkt for debatt enn 80-programmet velsignet dokumentet som et i hovedsak marxist-leninistisk dokument. Vi oppfordrer SK til å granske PPU, omgjøre sitt vedtak og lansere et nytt utkast som virkelig ivaretar hovedlinjene i 80-programmet.

Strukturen i PPU er velsigna og brukt som argument for at dette er et bedre utgangspunkt enn 80-programmet. I vår lille del av verden har vi den oppfatninga at innholdet er overordna formen. Forøvrig kan vi ikke se det fortreffelige ved strukturen heller i PPU. Det er ikke noe vesentlig kortere, svært ordrikt og på ingen måte mer oversiktlig enn 80-programmet. Vi stiller ikke som betingelse for fortsatt diskusjon at PPU må trekkes tilbake. Gjort er gjort og det vil alltid henge ved den nåværende SK at de har sendt ut og på den måten godkjent hovedinnholdet i et moderne-revisjonistisk dokument. Vi trur at den eneste redningen for AKP(m-l) som kommunistisk parti ligger i at SK gjør en grundig sjølkritikk og reiser kampen mot revisjonisme og opportuniste innad i partiet. Vi avventer et nytt utkast som ideologisk står på samme grunn som 80-programmet.

Kameratslig hilsen
enstemmig industriavd.
i Oslo.

”RADIKAL TVIL – EN GAMMEL BORGERS BEKJENNELSER”

Jeg vil ta et litt personlig utgangspunkt i denne debatten. Jeg er en borgerlig intellektuell som er mye eldre enn de fleste kameratene i bevegelsen. Mitt utgangspunkt er svært mye den 2.verdenskrig. Der ligger den personlige erfaringen. Jeg ble skremt da en allerede våren 1945 begynte å snakke om en ny krig. I mange år tenkte jeg at disse politikerne får nå bråke og styre så lenge de ikke lager til en ny krig. Så kom Vietnam og seksdagers-krigen i 1967, og det ble vanskeligere å bare være observatør. Jeg fikk kontakt med en del av de unge kommunistene, og mange virket like gale som jeg hadde fryktet,

men jeg ga ikke opp og fikk med stort besvær fordøyet en del gammel klassikerwisdom. Derfor stilte jeg meg nåkså avisende da mine gamle innvendinger og betenkeligheter begynte å gripe om seg blant disse kommunistene som ikke var så helt unge lenger. Ved diskusjonene om programmet av 1980 stilte jeg meg naturlig nok blant »dogmatistene» som oppfattet de nye signalene som et forsøk på å ødelegge hele partiet. Det var det kanskje delvis. Ved denne korsvei ser jeg det annerledes. Og jeg vil her forsøke å sløppe laus de innvendinger jeg har og har hatt - halvt bevisst og delvis ubevisst - til

den kommunistiske bevegelsen og sette dette i forhold til det nye utkastet til prinsipp-program. Men jeg skal prøve å gjøre det litt kort og ikke til en murstein. Det enkleste er da å ta utgangspunkt i det nye utkastet.

BEHOV FOR ET NYTT PROGRAM?

Min første reaksjon var: skal vi nå ha det maset om igjen! Jeg har ikke tatt disse programmene helt alvorlig før og ikke ventet å finne mye klargjørende klokskap oppe i alt papiret. Dessuten har diskusjonene vært mye av en skolastisk sport som jeg ikke var noe særlig god i. Før du visste ordet av det, så ble du tvunget til å gjøre en slags saltomortale for å holde på logikken. Men jeg kunne ikke ta verken nederlagene eller seirene mer alvorlig enn disse dustete kampene om syllogismene: Mor Nille kan ikke flyve etc.

I 1980 tenkte jeg at hvis jeg hadde vært en ny Lenin, skulle jeg gjerne ha snudd litt på både det ene og det andre, for vi lever ikke i 1916, men etter den 2.verdenskrig, etter revolusjonen i Kina, og etter kulturrevolusjonens nederlag, men det lukta for mye gammel god borgerlig parlamentarisme av forsøket på reformer, så jeg satt meg på bakbeina og var ikke til å rikke. Det betyr ikke at jeg noen gang var så svært begeistret for kulturrevolusjonen. Jeg aksepterte den som et slags svar på en utvikling i Kina som begynte å likne på Sovjet, men som formidler av god gammel borgerlig kultur hadde jeg en intens motvilje mot forsøk på å drite ut storheter som Beethoven og Shakespeare. Uansett klasseelementer hos dem så representerte de høydepunkter i menneskets kultur. Men jeg innrømmer at jeg burde slåss hardere for de gamle storheter og ikke latt meg spille ut over sidelinja fordi jeg var borgerlig.

Jeg tror ikke Tron Øgrim er noen ny Lenin eller noen annen i AKP for den saks skyld, men jeg er kommet til den slutning at hvis AKP skal være »liv laga», så må partiet bli mer selvstendig og tenksom både i oppsummeringa av klassikerne og virkeligheten i Norge og verden. Etter Sovjet og Deng og for den saks skyld Albania er vi nødt til å gå nye veier og prøve på nytt. Fire millioner mennesker i Norge og fire milliarder i verden krever det, fordi ingen av klassikerne har gode nok og entydige nok svar på de problemene som blir stilt. Det vil ikke si at jeg tror det vil være mulig ved neste landsmøte å komme til svar som er gode nok for 1000 år. Jeg tror derimot at vi bli pokka nødt til å finne svar som den norske arbeiderklasse og folket i Norge finner bedre enn de vi hittil har kommet til. En grunn til at det blir vanskelig for oss å finne nye svar, er at ml-bevegelsen i Norge har svært liten erfaring i å være ledere for store massebevegelser. Vi kan ikke sammenlikne oss med bolsjevikpartiet til Lenin eller KKP. Men på visse begrensede felter er har vi mer erfaring enn f.eks. i 1980. Det gjelder f.eks. parlamentarisk arbeid.

Konklusjon: Vi er nødt til å gå nye veier. Vi skal være mindre redde for revisjonisme enn for å ikke finne svar på massenes behov. Men vi må innrømme at vi ikke har så klare svar som vi en gang hadde. Til gjengjeld bør vi være mer realistiske.

SLUTT PÅ KLASSESAMFUNNET?

I det nye utkastet står det: »Klassesamfunnet vil ikkje vara evig». Framtida er lys sier Mao, men er dette noe annet enn en paradisdrom som ikke er mer vitenskapelig enn Jesu oppstandelse. I Klassesamfunnet er det framskritt fra slavesamfunnet til kapitalismen i Norge i dag. Spør du gamle arbeidere, vil du finne klart uttrykk for at de synes at det har gått framover fra 1930 til 1970. Men Norge er i dag like mye et klassesamfunn som det var for 100 år siden selv om det er mer kamuffert. Er dette med »urkommunismen» noe argument eller dataevolusjonen for den saks skyld? Det var en voldsom optimisme hos Marx på tross av hans undergangsprofetier for kapitalismen. Den har vært berettighet når det gjelder den voldsomme økning i produksjonen vi har vært vitne

til i de mest industrialiserte land, men arbeiderklassen har ikke vist tegn til å forsvinne verken i Øst eller Vest. Min innvending til PPU er at det litt for lettvent gjentar de gode gamle marxistiske forutsigelser om det klasseløse samfunn, og ikke debatterer nærmere vilken enorm oppgave og dialektiske sprang det ville være å nå det klasseløse samfunn. Det er slett ikke sikkert vi kommer dit, og vi kommer aldri dit uten en revolusjon i politikken og menneskenes bevissthet. Opp mot denne bevissthet vil jeg også sette noe som er *sikkert* at jorda og menneskene med den vil gå under, og da snakker jeg ikke om atomkrig i løpet av 100 år. Det har vært reist innvendinger mot Engels naturdialektikk, men dette perspektivet bør ikke forsvinne i den marxistiske optimisme.

MORAL OG DETERMINISME (OVERBYGNING OG BASIS)

I all agitasjon er det et sterkt moralsk element. En del av oss husker brente barn i Vietnam, gasskamrene, mishandlede kvinner, sultende barn over hele verden. Alt dette er en enorm moralsk appell. I marxismen er det en sterk moralsk appell. Samtidig er det en nesten matematisk analyse av klassekampen, basis/overbygning, produktivkrefter/produksjonsforhold. I det klasseløse samfunn er det en slags løsning på problemet, en poetisk rettferdighet. Mao skrev mye om overbygning og grunnlag, men i PPU og mye av marxismen er det et nokså uklart forhold mellom politisk vilje og produktivkreftene. Jeg vil ikke si at PPU er spesielt mekanisk, men når det gjelder det klasseløse samfunn og kvinnefrigjøringen er tendensen klart til stede. Det må stilles sterke moralske krav til medlemmene av kommunistpartiet, til revolusjonering av bevisstheten når det gjelder kvinnes og arbeidernes frigjøring. Undertrykkelse og utbytting forsvinner ikke av historia av seg sjøl. Det litt mystiske klassestandpunktet kan ikke løse disse problemene. Konklusjon' Jeg savner i PPU et forsøk på klargjøring.

KVINNEFRIGJØRING

Kitty Strand og Gro Hagemann kommer med voldsomme innvendinger mot PPU for behandlingen av kvinnespørsmålet. Jeg mener at dette i høyeste grad har sammenheng med det jeg har skrevet om slutt på klassesamfunnet og »moralen». De understreker nødvendigheten av kamp, og kamp som en vet ganske godt, behøver ikke føre til seier. På en måte er de mer bevisst den »lange» historia og med rette mer skeptiske overfor lettvinde »sosialistiske» løsninger. Derimot er jeg ikke sikker på om de ser klart nok vanskeligheten ved å snu flere tusen års historie. Jeg synes de kjefter for mye. På ett punkt er jeg ikke overbevist, det er å avskaffe familien. En innvending mot pornoen er at den avskaffer alle skikkelige følelser mellom mennesker, men gir ikke familien større muligheter for dype følelser mellom mennesker enn noe annet alternativ vi veit om til nå. Jeg krever ikke av PPU at det skal sette krav til at vi beholder Romeo og Juliet, men jeg synes deres forhold var finere enn pornoforhold.

Konklusjon: for lite kamp og for mye overfladisk »materialisme» i PPU, men familien?

KRIG/FRED OG SOVJET

Det var min opptatthet med krigen som førte meg sammen med de unge kommunistene. Mao skrev noen ord om krig og revolusjon, og i flere år har vi nå sagt at krigen er nær og revolusjonen er fjern. Det er riktig at nå snakker alle om krigen, mens det bare for noen år siden bare var oss som skremte folk med den nye storkrigen. Det spørsmål jeg vil stille er om vi ikke er kommet i en slags idealistisk rus når det gjelder å vurdere krigens uavendlighet. Krigen *kan* komme, men den *må* ikke komme. Jeg stiller spørsmålet om vi ikke har latt oss fange inn av for enkle skjemaer om de to

imperialistblokkene. To imperialistkriger kom, det er greit nok, men vi kan ikke bevise at de *måtte* komme. Personlig har jeg svært mot fredsbevegelsen, for å si det mildt. Jeg foretrekker til og med Svann Strays kjørlighet framfor Eva Nordlands fine følelser, men fredsbevegelsen har rett i en ting. Å hindre krigen må være et overordnet mål. Personlig ville jeg foretrekke at AKP forble et miniparti i 100 år hvis en kunne unngå krigen. Spørsmålet om krigen har sammenheng med vurderingen av Sovjets karakter. Er vi ikke kommet inn i en slags metafysisk tankegang om det evige svik framfor en realistisk oppfatning av hva Sovjet egentlig er? At vi foretrekker kapitalismen i Norge framfor den sovjetiske »sosialismen» er greit nok. At vi fortsetter kampen mot begge supermakter er også greit nok. Men at Sovjets karakter er slik at det *må* føre til krig, det begynner jeg å lure på mer og mer. Å humpe og gå er kanskje ikke noen revolusjonær politikk, men det er bedre enn direkte krig med tap av hundrevis millioner liv. Dette vil ikke si at jeg er mot å styrke forsvaret, tvertom, men vi har snakket litt for lettvtint om folkekrigens vei. Den vil bli tøffere enn noe vi har opplevd i vår historie siden Svartedauen.

PROLETARIATETS DIKTATUR

Du får ikke sosialismen gjennom parlamentarismen. Det er innlysende og greit. Men min mening er at verken Marx eller Engels forstod hvor vanskelig problemet var. Lenin ante det, men foretrakk revolusjonen i dag framfor bekymringer over hvordan det skulle gå om noen tiår. Stalin kom i en kattepine som han ikke greide å komme seg ut av. - Mao tok det opp og kjørte kulturrevolusjonen, men der led han nederlag. Og det er Maos nederlag som er kjerna i vårt problem.

I Anti-Duhring har Engels en analyse av hvordan klassene oppstod. Det var ved siden av overskudd i jordbruket ledelsen av fellesoppgavene som førte til klassene. Ut fra dette er det ikke underlig at kommunistpartiet som tok seg av ledelsen av fellesoppgavene i samfunnet ble grunnlaget for den nye overklassen. I det kapitalistiske samfunnet er ledelsen tross alt mer desentralisert, på tross av monopolene. Men i det sosialistiske samfunnet er det nødvendig å få slutt på anarkiet i produksjonen. Dette må bli en enorm utfordring til en kommunistisk ledelse som ikke bare skal representere arbeiderklasse, men skal *være* arbeiderklassens makt.

For meg ligger da problemet i denne enorme konsentrasjonen av makt mer enn i om det er flere partier eller ikke. Ellen Pedersen skriver litt foraktelig om alle disse »frihetene» som vi ikke skal by på. Og jeg forstår hennes forakt for »demokratisk» sukkertøy, når situasjonen krever harde tiltak. Men vi kommer ikke unna problemet med å sikre arbeiderklassen reell makt og hindre tilbakevending til et barbarisk fascistisk samfunn.

Konklusjon: Verken PPU eller klassikerne har kommet fram til overbevisende løsninger. Spørsmålet om partier er mindre viktig enn arbeiderklassens makt og kommunismen og det klasseløse samfunn. Der må vi huske at klasser og stater har eksistert i tusener av år, mens partier egentlig er noe helt nytt.

KOMINTERN

Dette med de selvstendige kommunistiske partier er ikke nok. Kapitalen er internasjonal, det er et verdensomspennende system som vi kaller imperialismen. Det kan bare styrtes gjennom verdensomspennende motorganisasjon. Derfor selv om Lenin og Stalin ikke var heldige med Komintern, er behovet for en slik organisasjon like sterk i dag. Men det forutsetter en fornyelse av hele den kommunistiske bevegelse i verden.

TOTALKONKLUSJON

Det kunne skrives mye mer om den politiske økonomien og den kapitalistiske krisa. Det har jeg ikke tatt opp her. Men jeg vil gjenta at jeg i hovedsak ser på det nye utkastet som noe positivt fordi jeg erkjenner mange vanskeligheter som vi gjerne har villet feie under teppet. Det betyr ikke at jeg er overbevist om dens løsninger. Det jeg håper er at alle vil erkjenne at det ikke går noen vei tilbake, at klassikerne ikke var noen ALLMEKTIGE GUDER som kan løse våre vanskeligheter. De kan inspirere og opplyse. Sovjet 1917, kampen mot revisjonismen og kulturrevolusjonen kan ikke gi oss konkret nok innhold for det proletariats diktatur som vi må opprette, hvis vi når fram.

Egil.

"OM SOSIALISMENS FORUTSETNINGER"

Sosialismens forutsetninger er et område som er stemoderlig behandla i PPU.

Sitat: »Når det verdt uråd å styre som før, når dei som arbeidar ikkje kan leva som før, og ei masserørsle som stadig veks fram dreg med seg folk, i kampen, - og - jamvel om den revolusjonære krisa er der, sigrar ikkje revolusjonen av seg sjølf. Det trengs eit revolusjonært kommunistisk parti, ein breiast mogleg front mellom så mange klasser som råd, organisasjonar og parti. Dessuten lyt det vera ein revolusjonær våpenmakt som kan vinne over våpenmakta åt herskarane...»

Det er ikke noe galt i det som står om dette i PPU, men siden det er lagt så lite vekt på å utvikle noen vitenskapelig holdbare prinsipper om sosialismens forutsetninger, og det blir stående som en allmen beskrivelse som i PPU, åpner det for alle mulige tolkninger. I prinsippet bør PPU være så konkret og så lite tvetydig som mulig. - Når det gjelder sosialismens forutsetninger anser jeg det som et såpass viktig område, at det må tillegges større betydning og plass i PP, enn tilfelle er i PPU.

DEN HISTORISKE MATERIALISMEN

Tidligere historiske epoker har vist oss at overgangen fra en epoke

til en annen har skjedd ved at de mest framsynte kreftene i samfunnet, har gått i spissen for omveltningene. Disse omveltningene har skjedd fordi produksjonsforholda har hindra utviklinga av produktivkreftene, de »revolusjonære» er nettopp revolusjonære fordi de har forstått denne motsetninga, og det er disse som har blitt herskerne i den nye epoken.

Tidligere historiske epokers endringer har også skjedd over tid, men noen med noen land lenger framme enn andre. - Den industrielle revolusjonen skjedd tidligere i England enn i Tyskland. Revolusjoner innafor vår tid vil også komme til forskjellig tid og i forskjellige land, det kan være sosialistiske revolusjoner, og det kan være nye borgere som tar over utbyttinga etter de gamle.

ARBEIDERKLASSEN OG SOSIALISMEN

Marx hevda - uavhengig av hvilken epoke det gjaldt, at den klassen som beherska tankene om den nye epoken var de revolusjonære.

Marx hevda også at forutsetninga for sosialismen og kommunismen lå i at proletariatet, var den klassen som beherska de mest framskredne tankene om det nye samfunnet. - En sosialisme

uten arbeiderklassen som jordmødre, var ingen sosialisme. Marx var den første til å se at revolusjonære tanker i seg sjøl ikke var nok, - og at først når disse tankene var materialisert i handling, var de virkelig revolusjonære.

Klassen må ha erkjent en forståelse for hvordan det nye samfunnet skal se ut. Jeg anser dette som en forutsetning for sosialismen. På lik linje med tidligere revolusjonære klasser, må arbeiderklassen og dens allierte forstå samfunnet - forstå den skjulte utbyttinga, - forstå at den private tilegnelsen bare er et hinder for samfunnets felles interesser osv - kort sagt være de mest framskredne kreftene i samfunnet.

TEORIEN OM PRODUKTIVKREFTENE

Det er en feil å tro at produktivkreftene i seg sjøl vil gi sosialisme. Det finnes ingen bevis for at også denne historiske fasen vi er inne i nå, ikke vil føre inn i en ny historisk fase hvor et nytt revolusjonært borgerskap vil herske.

Kapitalismen slik vi kjenner den må få en avtager, - det er ikke gitt at dette må være sosialismen. Avtageren kan like gjerne være et totalitært og fascistisk system, med en effektiv sentralisert kapitalisme, lulla inn i en overbygning som gir produksjonen fortrinn framfor alt annet.

Eksempelvis er den sovjetiske statsformen en mulig avtager og organisator av den moderne kapitalistiske produksjonen på en ny måte - en måte som vil tjene denne.

I dag er det en omfattende utvikling av produksjonsmidlene på gang. Bare de mulighetene utviklinga av kommunikasjon og data åpner for når det gjelder effektivisering og sentralisering av produksjonen, er en pekepinn på hvilke muligheter som foreligger. Det er den klassen som behersker disse nye produksjonsmidlene - og som ser de produksjonsmessige/samfunnmessige mulighetene, som vil kunne forme og herske i den nye tida. Beklagligvis ser vi i dag at det *ikke* er arbeiderklassen som behersker dette, men tvert imot høyt utdanna skikt innafor statsadministrasjon/privat virksomhet, forskning og forvaltning, som har blitt en viktig maktfaktor innafor borgerskapet.

KOMMUNISTPARTIETS OPPDRAGENDE ROLLE

Mer enn noensinne er det behov for ei organisert kraft, som gjennom sin forståelse for samfunnet, og hvilke muligheter som ligger i framtida, kan true borgerskapets makt. Kommunistpartiet kan bli ei sånn bevisst kraft. AKP er ikke sterkt nok i dag, hverken ideologisk eller i utbredelse til å være ei sånn kraft. - En enslig Sulis eller Tyssedal-kamp gir ingen sosialisme, riktignok er dette klassekamp og maktforykkelse, men det er en relativ situasjon, - ingen permanent forrykking. Dette fører til et av de dilemmaene vi står overfor i pp-debatten. - Spørsmålet om HVORDAN DEFINERER VI FORUTSETNINGENE FOR SOSIALISMEN?

Uansett om krigen eller den sosialistiske revolusjonen kommer først, er sosialismens forutsetning at det eksisterer en arbeiderklasse og et parti som har en høyt utvikla forståelse for hva som må til og kreves av tiltak for å sikre demokratiet for arbeiderklassen og dens allierte, og diktaturet over borgerskapet, samt organisering og gjennomføring av produksjonen for samfunnets beste. - Forholdet mellom dette må takles godt, ellers vil neppe sosialismen ha store muligheter for å overleve.

BORGERSKAPETS MONOPOL PÅ OVERBYGNINGA

De som hevder at produksjonsmidlenes utvikling er forutsetninga for sosialismen, har en tendens til å gjøre grovt overslag, - de ser ikke eller velger å overse det faktum, at sosialismen også krever en aktiv, *bevisst* og høyt ideologisk utvikla arbeiderklasse, - det som preger

store deler av arbeiderklassen og vanlige folk ellers i dag, er at de lever i en åndelig fattigdom, den borgerlige overbygninga er spekka av ideene om den sterkeste rett, og individets mulighet bare en vil noe.....osv.

Vi kan se kimer til dette i dag i USA, i Japan, i Vest-Tyskland, og til og med i lille Norge. - Verdier som er grunnleggende menneskelige av art, slik som solidaritet, omsorg for andre mennesker, og forsvar av demokratiske rettigheter, er i ferd med å måtte vike for et system hvor menneskene må tre i bakgrunnen for maskiner og produksjon, et system som åpent dyrker den sterkeste rett, og lønnsomheten. I USA i dag, et land hvor dette er kommet langt, er konkurransen om makt, anerkjennelse og posisjoner så beinhard, at bare de sterkeste og mest hensynsløse når fram.

Disse ideene blir dyrka, og gror godt. På tross av at produksjonsmidlene er så høyt utvikla som aldri før i historia, får denne ideologien godt fotfeste.

Nå er ikke bildet entydig negativt, men hovedtendensen er udiskutabel, og motstanden mot dette er svak. - En offensiv mot den borgerlige reaksjonære ideologien kan ikke skje enkeltvis og spredt - som mange tror og hevder, men skal det ha noe for seg, må det skje organisert, og satt inn i en samfunnmessig ramme.

Noen få spredte forfattere, humanister, og enkelte progressive arbeidere, har like lite sjanse som en snøball i helvete mot denne ideologiske overmakta.

Det er positive ting på gang i Norge, - det skal ikke benektes, jeg tenker først og fremst på de kampene arbeiderklassen fører mot makta på enkelte ensidige industristeder, og mot Buvik-utvalgets innstilling, Tyssedal og Sulis er gode eksempel i så måte. Det er slike kamper, og den samfunnmessige og politiske forståelsen dette åpner for, som gir håp om arbeiderklassens samfunn - sosialismen.

I en revolusjonær situasjon, hvor arbeiderklassen og kommunistpartiet står svakt både i omfang og kunnskapsmessig, - vil det være stor fare for at de »fermskrittvennlige» bevisste borgerne vil overta makta - og borgerskapets nye »koster» vil sikre at klasseundertrykkinga fortsetter.

Alle tidligere sosialistiske revolusjoner har hatt dårlige odds. - Et gjennomgående kjennetegn, er at disse landa har vært tilbakeliggende jordbruksland. - Disse landa har riktignok vært i en omformingsfase, hvor flere historiske produksjonsepoker har eksistert på samme tid (eks. føydale prod.forhold og kapitalistiske).

På den ene sida er dette svært ugunstige forhold å bygge sosialismen under, - mens på den andre sida har disse landa (særlig Sovjet og Kina), vist oss at arbeidere, bønder og kommunister med en høyt utvikla samfunnsforståelse, med stor evne til å mobilisere massene til revolusjon. Samtidig har det vist seg svært vanskelig å holde sosialismen inntakt under slike tilbakeliggende samfunnmessige økonomiske forhold.

BASIS OG OVERBYGNING

Den italienske kommunisten Antonio Gramsci gjorde følgende analyse av bolsjevikenes revolusjon i Sovjet:

»Bolsjevikenes revolusjon er i høyere grad konstruert av ideologien, enn av fakta.» Gramsci menet å påvise at denne revolusjonen var stikk i strid med K.Marx's bok »KAPITALEN». - Han hevder at denne boka var en kritisk påvisning av nødvendigheten av et borgerskap og en kapitalistisk tidsepoke, - og opprettelsen av en Europeisk kultur, - innen proletariatet kunne tenke seg å reise seg - og sine klassekrav. Bolsjevikene bekrefter med det de har gjort og oppnådd at den historiske materialismens regler ikke er så ubøvelige strenge som man har trodd.

Gramsci erkjenner Marx »normale prosess» (de forskjellige samfunns-stadier), - men sier at i Russland bidro krigen til å befri viljen for tregheit. Bolsjevikene gav den Marxistiske tenkinga liv, - og denne tenkinga setter alltid mennesket som historias viktigste faktor, - ikke de økonomiske kjennsgjerningene i sin rå form. Når denne marxistiske tenkinga ble gjort om til liv (praksis), utvikla den en, sosial, kollektiv vilje som griper den økonomiske makta og tilpasser dem sin vilje.

Marx hevda at sosialismens forutsetning lå i utviklinga av produktivkreftene, hva Marx mente, og hvordan han blir oppfatta/tolka, er to forskjellige ting - det kommer an på øya som ser. Jeg velger å se det sånn, Marx hadde utvilsomt rett i sin beskrivelse av produktivkreftenes utvikling - og sosialismens muligheter, men det er en utbredt tendens til å ta Marx til inntekt for et mekanisk syn på dette. - Det er kanskje ikke så rart, tatt i betraktning det faktum at det var den politiske økonomien, og kapitalens mysterier Marx jobba mest med og utvikla mest på. - Hans bidrag til den historiske materialismen og problemene i forholdet mellom basis og overbygning står ikke i forhold til hans arbeid med økonomien.

På den andre sida, - og uten sammenlikning med Marx, - har Gramsci arbeida mye med fenomenet i overbygninga - og har kanskje en tendens til å ta for lett på de økonomiske forholda (dette siste er inntrykk etter å ha lest relativt lite av han).

Det faktum at det er utvikla vitenskap og teori på begge disse områdene, er et reservoar det er viktig å øse av når vi drøfter sosialismens forutsetninger og muligheter.

Jeg tror det er riktig å si at kårer for sosialismen i et lite utvikla tilbakeleggende land er magre. Det kreves utrolig mye av innsikt og kløkt av de som skal drive fram produksjonen, lede og organisere dette. - Historia har vist oss gang på gang at når sosialismen får

økonomiske problemer og det skjer innstramninger, har mottiltaka hatt lite med det vi har lest, skrevet og forbundet med sosialisme å gjøre. - Her som under kapitalismen har det vært det arbeidende folket som har måttet betale regninga og bære byrdene.

Sosialismen i et høyt utvikla kapitalistisk land, har bedre odds for å overleve, men her kreves det også hard kamp og stor innsikt - ingenting er gitt på forhånd.

Denne motsigelsen mellom basis/overbygning, ideologi/økonomi må PP ta klarere stilling til det må slås fast at:

1). Høyt utvikla produktivkrefter i seg sjøl gir ingen garanti for sosialismen, - man kan ikke produsere seg inn i sosialismen. Sosialismen er ikke bare et produksjonssystem, men en overgangsfase både *materielt* og *åndelig* for det *kommunistiske klasseløse samfunnet*.

2). SOSIALISMENS FORUTSETNING LIGGER I: A) At den private tilegnelsen under kapitalismen står i motsetning, og til hinder for den samfunnmessige produksjonen, og at: B) Kommunistpartiet har vokst til ei betydelig bevisst samfunnmessig kraft, hvor den mest framskredne delen av arbeiderklassen og dens allierte utgjør et bevisst fellesskap med kommunistpartiet for å styrte det systemet som står i veien for samfunnets videre utvikling - kapitalismen.

SVEIN.

"HVA ER DE MEST BRENNENDE SPØRSMÅLA I PP-DEBATTEN"

Diskusjonen om utkast til prinsipp-program (PPU) har allerede reist en rekke viktige spørsmål. Jeg er blandt de som ble svært betenkt over det nye utkastet. Det er mange ting jeg reagerer negativt på, og enkelte ting synes er framskritt, f.eks. behandlinga av kommunismen. Hoveddiskusjonen fra forrige landsmøte har dreid seg om partiets rolle under sosialismen. Jeg har ment, og mener fortsatt at sosialismen ikke kan overleve og utvikles mot kommunisme uten at et marxistisk-leninistisk arbeiderparti har makta. PPU er tvetydig på dette punktet. Jeg vil likevel stille meg åpen for ulike formuleringer omkring dette spørsmålet nå. Det er fortsatt behov for debatt og teoretisk utvikling, og jeg mener partiet nå kan overleve med noe forskjellige formuleringer på dette punktet - også PPU. Altså: Jeg ser ikke lenger spørsmålet om partiets rolle under sosialismen som det mest brennende. Derimot er jeg kommet til at motsigelsene omkring partiets rolle under kapitalismen nå er blitt helt annerledes.

Jeg mener PPU's alvorligste svakheter gjelder:

1. Revisjonismen/opportunismen.
2. Krig og væpnet revolusjon.

Jeg ser det slik at det er kampen på disse to områdene som vil avgjøre om partiet vil overleve kapitalismen 1). politisk og 2). fysisk.

REVISJONISMEN OG OPPORTUNISMEN

Mens kampen mot revisjonisme og opportunisme er et hovedavsnitt i PP-80, er denne oppgaven ikke tatt med i det nye PPU. I PP-80 heter det (s.62): »Fronten mot revisjonisme og opportunisme går gjennom AKP(m-l) sjølv og. I vår tid er det alltid stor fare for at eit kommunistparti som AKP(m-l) kan gå under eller bli eit revisjonistparti.» Stemmer ikke dette? eller er det så lite viktig at det ikke trenger plass i et prinsipp-program. Hittil har alle kommunistpartier i Vest-Europa enten gått under eller blitt revisjonistpartier. Det gjelder alle partiene i den 2. internasjonale, alle komintern-partiene i Europa, og det står vel i dag ikke så mye bedre til med våre tidligere maoist-søsterpartier i denne verdensdelen. Men for AKP(m-l) er altså denne faren så liten at den ikke trenger nevnes i et PP. Det kan jeg ikke tru. Faren for å gå under (oppløses), som de

fleste tidligere maoistpartiene har gjort, tror jeg ikke lenger er overhengende for AKP(m-l). Derimot tror jeg veien over til et venstre-sosialdemokratisk parti med parlamentarisk «kamp» og ikke revolusjon som strategisk prinsipp kan være kort. Med et PP som ikke engang stiller kampen mot borgerlig ideologi i partiet som en oppgave, ser jeg små muligheter til å hindre en slik utvikling. De historiske erfaringene synes helt entydige på dette punktet.

Mens flere allerede har kritisert PPU's behandling av revisjonisme/opportunisme skarpt, synes jeg ikke noen ennå har gått skarpt nok inn på svakhetsene i behandlinga av krigen og strategien for væpna revolusjon. Jeg vil derfor legge hovedvekta på dette punktet.

KRIG OG VÆPNET REVOLUSJON

Det er på dette området vi har blitt utsatt for den sterkeste ideologiske offensiven fra revisjonismen og sosialimperialismen siden forrige landsmøte. Offensiven har særlig tatt form av den såkalte »fredsbevegelsen». Eller som PP-80 uttrykker det (s.53): »I dag freister sosialimperialismen å nytte naturleg frykt for krig til å spreie pasifisme for å svekke motstanden mot sosialimperialistisk åtak.» - Og med stort hell, kan vi tilføye i dag.

PP-80 slår på side 21 fast: »Verda er svanger med krig» og videre: »Det er no mest sannsynleg at rivaliseringa mellom dei (supermaktene) vil føre til ein tredje verdskrig som blir utløyst av den sovjetiske ekspansjonismen». Militærprogrammet sier under overskriften: Førkrigstid s.11, »Denne rivaliseringa om verdensherredømmet er nødt til å føre til ein imperialistisk omfordelingskrig, for under imperialismen er det ingen andre midler enn krig som kan løse denne typen motsigelse.» Mot dette sier PPU s.10.: »Dette (rivaliseringa mellom supermaktene) kan løysa ut ein tredje verdskrig. Det er rett å seia at *verda er truga med krig*.»

Disse to standpunktene fra PP-80 og Mil.progr. på denne sida og PPU på den andre representerer faktisk de to *ytterstandpunktene* i synet på krigsfaren. Så vidt jeg vet er det ingen norske partier i dag som hevder at verden ikke er trua av krig. Nå behøver det jo ikke å være galt å revidere vurderinga av krigsfaren om utviklinga i virkeligheten gir grunnlag for det. PPU argumenterer for at den

3.verdens kamp preger utviklinga like mye eller mer en motsigelsen mellom supermaktene. Dessverre kan jeg ikke finne grunnlag i virkeligheten for dette synet:

AFGHANISTAN. Ingenting tyder på at motstandsbevegelsen foreløpig truer utbyggingen og styrkingen av Sovjets strategiske posisjoner i området.

MIDT-ØSTEN. PLO synes å bli stadig mer presset mellom Sovjets og USAs hovedredskaper i området, Syria og Israel.

INDOKINA. Sosialimperialismen ser ut til å ha solid grep om sine erobrede posisjoner.

Konklusjon: Den anti-imperialistiske kampen mot sosialimperialismen står ennå svakt i verdensmålestokk.

PP-80 siterer Mao (s.21): »Anten vil krigen føre til revolusjon, eller så vil revolusjonen hindre krigen.» PPU kommer med et radikalt nytt syn (s.14): »Ei verkeleg fredsørølse må konsentrere seg om å samla krefter som kan *tvinga* supermaktene til å gi opp erobringssplanane sine.»

AKP(m-l) OG ATOMVÅPNENE

Våre nåværende programmer har etter mitt syn ikke vært gode nok redskaper i kampen mot offensiven fra sosialimperialismen. Men PPU representerer et sprang fra mangelfulle programmer til programfesting av deler av den sosialimperialistiske ideologien.

Hovedgrunnlaget for sos.imp. og fredsbevegelsen har vært påstandene om at de nye NATO-raketene vil 1).øke faren for krig og 2). øke faren for at atomvåpen vil bli brukt. Mens i virkeligheten er det jo slik at NATO-raketene vil gjøre det mye vanskeligere å bruke de allerede utplasserte SS-20. Det er derfor Sovjet satser så sterkt på å forpurre utplassering i vest. Men AKP(m-l) har godtatt

Sovjets og fredsbevegelsens analyse, mens erfaringen til nå viser at masseødeleggelsesvåpnene bare blir brukt når det ikke er fare for å få det samme i retur. I dag når sosialdemokratene ser ut til å kapitulere helt ideologisk for Sovjet er det avgjørende at vi kan programfeste et klarere og ikke et dårligere standpunkt mot den ideologiske offensiven fra Sovjet.

TO SYN: VÆPNET REVOLUSJON ELLER FRED I VÅR TID

Kapitlet om Kampen mot supermaktene og krigen i PPU slutter slik: »Stoda i verda er farleg. Framtida ser mørk ut, og særleg gjeld det Europa.» »Mot den trugande faren for krig reiser vi den gamle parolen til dei revolusjonære kommunistane: Arbeidarar og undertrykte folk og nasjonar i heile verda, gå saman.» Altså, nå også: Med Marx for fred i vår tid. I pp-80 står det (s.26): »Ein tredje verdskrig vil føre til nasjonalrevolusjonære krigar i land som Sovjet går til åtak på, og til opprør i land som er okkupert og undertrykt av Sovjet fra før. Det er og svært sannsynleg at folk i undertrykte land i den tredje verda vil reise seg, også folk i land som er dominert av USA.»

HVA MÅ GJØRES?

Dersom PPU skal legges til grunn for den videre programdiskusjonen må det være et absolutt vilkår at PP-80 tas som grunnlag for et eget avsnitt om 1) revisjonismen og opportunisten og 2) for behandlinga av krig og væpnet revolusjon.

For øvrig er jeg enig i at kvinnespørsmålet er behandlet alt for dårlig i PPU.

Hans Olafsen.

SOVJETANALYSEN I PPU

Vi er en del kamerater som de siste åra har studert Sovjetspørsmålet, deltatt i avisdebattene, skrevet artikler i Røde Fane og diskutert Sovjet på Dokka.

Vi kan ikke se at utkastet til nytt prinsipp-program for AKP(m-l) på noen måte har nyttiggjort seg arbeidet vårt, verken når det gjelder det materialet som er gravet fram eller de politiske vurderingene vi har foretatt og de konklusjonene vi har forsøkt å trekke. Desto mer beklagelig er dette siden det er sentrale spørsmål som har blitt diskutert, både i KK, RF og på Dokka. Men verken spørsmålet om Sovjets natur, Historie eller Sovjets rolle i spørsmålet om krig eller fred er reflektert i programutkastet med noen tilknytningspunkter til arbeidet vårt.

Derfor stiller vi spørsmålsteget ved arbeidsmetoden til programkomiteen. Dersom denne metoden - med ikke å trekke med folk som driver vitenskapelig arbeid på viktige områder - også er benyttet overfor andre enkeltpersoner eller grupper, svekker dette åpenbart vitenskapeligheten i programutkastet, - og framgangsmåten bør i så fall kritiseres.

SOVJETS NATUR

Hva slags samfunn er Sovjet? Programutkastet prøver å svare på dette spørsmålet på side 9, (kap.1). Erklæringa om sosialimperialismen fra 1975 representerte et stort steg framover for vår Sovjet-analyse. Erklæringa gjorde opp med gamle høyrefeil og tok standpunkt til en rekke sentrale spørsmål i Sovjet-debatten på venstresida.

På det programmatisk planet har denne linja vært utviklet i liten grad de siste 7-8 åra. Programmet - også det som gjelder i dag - gir

ikke svar på mange av de spørsmål som blir diskutert om Sovjets natur. Verre er det imidlertid at utkastet til nytt program har fjernet det *beste* fra det nåværende programmet, blant annet følgende analyse: (s.17):

»I 50-åra tok borgarskapet i Sovjet makta gjennom ein kontrarevolusjon. Sjølv om Sovjet-økonomien har sine særeigne kjenneteikn samanlikna med kapitalismen i Vesten i dag, er kjernen den same, fordi begge er kapitalistiske utbyttingssystem. Det nye borgarskapet har tatt makta over produksjonsmidla og i staten, og utgjør ein herskande klasse som utbytter og undertrykker arbeidarklassen og folket.»

Vi kjenner til at det er uenighet i partiet om *når* kontrarevolusjonen fant sted. Men vi kjenner ikke til at det er vesentlige uenigheter i partiet når det gjelder Sovjets klassekarakter, derfor bør de *presise* formuleringene som finnes i det gjeldende prinsipp-programmet fortsatt bestå.

Nå vil det sikkert innvendes at kapittel 7 tar opp noen av disse spørsmåla, side 26 og 27, men også her er formuleringene uklare. For det andre bør en ikke leite i et prinsipp-program for et kommunistisk parti for å få svar på spørsmålet om Sovjets natur? Det bør gå klart fram at det her er tale om »et statsmonopolistisk samfunn av en ny type». Ei slik formulering ville også bety en presisering av det nåværende program.

Også andre endringer bør kommenteres. Vi er enig i at formuleringene om Sovjets veikskap er fjerna. Spesielt gjelder dette for setningen om at »han strir med ein tilbakeliggende økonomi som er arva fra tsartida og som ikkje vart overvunne gjennom tiår med sosialisme». Men rester av denne tankegangen finnes i påstanden om at »Landet har vorte svekka av fleire langdryge krigar...» Vi meiner det er et heilt åpent spørsmål vilken innvirkning Afghanistan-krigen

har hatt på Sovjets økonomiske og militære styrke. Programmet legger opp til en undervurdering av Sovjet, sjøl om svakhetene er reelle nok.

Avslutningsvis vil vi også ha sagt at vi er uenige med programfetterne når de har strøket sammenlikningen mellom Sovjet og Hitler-tyskland, I 1980 programmet heter det t.d. »Statsmakta har mange felles drag med Hitler-diktaturet», i det nye forslaget nøyer en seg med »fascistisk supermakt». Vi trur at sammenlikningen med Hitler er viktig, ikke bare politisk og militært men også økonomisk, - den bør derfor beholdes.

3.SOVJET, KRIG OG FRED (KAP.3)

Vår viktigste innvending mot dette kapitelet er at Lenins imperialismeteori er fjernet fra programmet, både formelt og reelt.

I 1980-programmet heter det feks. »Ut fra den samla styrken Sovjet har, økonomisk, politisk og militært, er Sovjet den einaste verkelege imperialistiske rivalen USA står overfor i verda i dag. Den aukande styrken til Sovjet, saman med tilbakegangen til USA gjer situasjonen mogen for ei nyoppdeling av verda».(side 19)

Deretter følger programmet opp med sitat fra »Imperialismen»: »Kapitalistane deler ikkje opp verda fordi dei er særskilt vondskafulle, men forsi den konsentrasjonen som er nådd, tvingar dei til å ta i bruk denne metoden for å oppnå profitt.....»

Det går ikkje (klart nok) fram av programutkastet at det dreier seg om en imperialistisk omfordelingskrig. Derimot henvises det stadig til kamp *mot* imperialismen og kamp mot fascismen, krigen *mellom* supermaktene USA og Sovjet trengs i bakgrunnen.

Dessuten registrerer vi til vår store forbauselse at formuleringene om at enten vil revolusjonen hindre krigen, eller krigen vil føre til revolusjon er strøket fra programmet. Formuleringene er erstattet med påstanden om at krigen kan hindres:

»Dersom kreftene er sterke nok, så kan dei tvinga ei åtaksmakt til å la vera å starta krig eller dra seg attende. Men då krevst det at ein skjønar årsakene til krig.» (s.14).

To kommentarer. For det første er det idealisme å tru at en kan stoppe krigen bare en skjønner årsakene til den. Det er heilt klart ein forutsetning, men langt fra tilstrekkelig betingelse. Denne linja oppfatter vi som en konsesjon til fredsbevegelsen. En konsesjon som det er farlig å gi fordi vi dermed undervurderer krigsfaren.

For det andre henger påstanden om at en kan stoppe den konkrete krigen sammen med punktet ovenfor, hva slags krig er det tale om? Neppe noen imperialistisk omfordelingskrig lar seg stoppe på dette viset.

KONKLUSJON

Sovjetanalysen i kapitlene 1 og 3 må skrives omigjen i sin helhet. De gir en mangelfull og feilaktig forståelse for Sovjets natur, og undervurderer Sovjets styrke og faren for en imperialistisk omfordelingskrig.

Innledningsvis kritiserte vi SK/Programutvalget for ikke å ha trukket andre mer med i arbeidet med å skrive nytt prinsipp-program. I det videre arbeidet er vi villige til å ta vår del av jobben slik at partiet kan være bekjent av sin Sovjetanalyse.

Egil Fossum, Per Nybakk, Rune Ottosen, Erik Strøm

FOR ØKT STALIN-KRITIKK

»Før i tida hevda vi at vurderinga av Stalin utgjorde et vannskille mellom revisjonister og kommunister. Jeg bare konstaterer at utkastet dessverre har havna på feil side av vannskillet også på dette punktet.» (Ellen Pedersen: Et revisjonistisk programforslag). Stalin er kritisert mer enn før i forslaget til nytt prinsipp-program. Ellen Pedersen etterlyser eksempler og materiale på disse feilene.

I utkastet til nytt prinsipp-program, Del III: DEN INTERNASJONALE KOMMUNISTISKE RØRSLA OG AKP(m-l), 7.kapittel, s.27: »Internasjonalisme vart forvrengt til lydnamn mot diktat fra det sovjetiske parti. Andre land vart underordna Sovjets nasjonale interesser»: Denne kritikken er holdt i generelle vendinger. Sjøl er jeg tilhenger av en stor grad av åpenhet om standpunkter i vurderinga av den kommunistiske historia. Noen bør programfeste bla. hovedlinjer i innenriks- og utenrikspolitikken, det vi ikke trenger er fastslåtte, oppe og avgjorde meninger om Sovjet og Stalin. Det siste ser jeg som den største faren i vurderinga av denne

perioden.

I et leser-innlegg i Klassekampen, 16.juli d.å bruker jeg Tsjekkoslovakias etterkrigshistorie som et eksempel på sovjetisk stormaktspolitikk. Polen, rand-statene Lettland, Litauen og andre eksempler. Jugoslavia og oppretting av to tyske stater, er jeg mer usikker på, men ideen om at Sovjet trengte buffer-stater for å beskytte seg selv, har alltid hatt stert fotfeste i AKP. USA forberedte en ny krig, følgelig kan Sovjets politikk langt på vei forsvares. Denne mekaniske historie-oppfatninga må vi ta et oppgjør med. Det fins mye materiale, som tilsier at det er riktig å ta avstand fra deler av Sovjets politikk overfor de tidligere folke-demokratiene. Derfor bør Øst-Europa nevnes i navns form som et eksempel på sovjetisk makt-politikk.

Svein Bendik Hansen.

PROBLEMENE VED Å KRITISERE PPU

Det har for oss fortont seg svært så vanskelig å kritisere PPU. Allerede Tron Øgrims forord er svært uklart og forvirrende. På s.5 står f.eks. følgende:

»Vi er ikke uenige i noen hovedpunkter i dette programmet» (det vil si AKPs prinsipp-program fra 1980).

Lenger ned står:

»Det som likner mest på 1980-programmet er framstillinga av verdenssituasjonen.»

Men allerede i neste spalte står følgende:

»Samtidig virker det klart at når det gjelder den konkrete utviklinga av denne teorien for å analysere forhold i de høyt utvikla kapitalistiske landa, i de sosialistiske landa og i de revisjonistiske landa, så er teorien blitt hengende etter, og deler av det vi har vært vant til å oppfatte som riktig marxisme, er i virkeligheten feil.»

Reint bortsett fra at vi her blir introdusert for en ny betegnelse på Sovjet og tilliggende herligheter, er vi vitne til et interessant

fenomen: Framstillinga av verdenssituasjonen i 80-programmet og PPU likner hverandre, samtidig som 80-programmet analyserer forholda *feil* i utvikla og revisjonistiske kapitalistiske land og i sosialistiske land. De eneste landområder på kloden som er korrekt analysert må følgelig være den 3.verden. Når det hele suppleres med at Tron Øgrim ikke er uenig i noen hovedpunkter i 80-programmet, så blir det hele noe uklart...

Gjentar PPU feila fra 80-programmet?... eller: er Tron Øgrim i virkeligheten uenig i hovedpunkter (feil i analysen av store deler av jorda må vel være et hovedpunkt?) og PPU's framstilling av verdenssituasjonen skiller seg fra 80-programmet?

Gjentar PPU feila fra 80-programmet?....

eller: er Tron Øgrim i virkeligheten uenig i hovedpunkter (feil i analysen av store deler av jorda må vel være et hovedpunkt?) og PPU's framstilling av verdenssituasjonen skiller seg fra 80-programmet?....

eller: 80-programmet var korrekt?.....

eller: Tron Øgrim roter?.....

Så mange spørsmål. I forordet til PPU står det også å lese at utkastet er klarere, knappere og mer lettlest. Er det knappere? PPU er på 24 A4 sider. Tillegget er på 15 A4 sider. En overflatisk sammenlikning viser at en side i PPU tilsvare 4 sider i 80-programmet, $39 \times 4 = 156$ sider. Hva var sidetallet i 80-programmet? (retorisk spørsmål).

PPU er unektelig mer lettlest enn 80-programmet. Det skulle heller ikke så mye til. Men det er også langt mer *lettvint*. PPU inneholder ekstremt mange uklarheter og direkte feil, ja enkelte steder forekommer flere feil i en og samme setning. Det sier seg sjøl at det er umulig å svare på alt i en slik situasjon. Undertegnede er også begge arbeidere, vi har familie og andre sysler. Vi har derfor måttet gjøre et utvalg av emner å behandle. Dette er beklagelig, fordi det er så mye viktig å gripe fatt i. Vi ville gjerne ha behandla saker som: klasseanalysen, parti-, stats- og revolusjonsteori, proletarietets diktatur, kommunismen og en rekke andre emner, men dette er vi ikke i stand til å gjøre på så kort tid.

Men vår generelle konklusjon må være: AKP må trekke tilbake dette utkastet, det holder overhodet ikke mål. Et helt nytt utkast må til.

HISTORIA OG VI

PPU forsøker på s.7, i kapitlet »klassesamfunnet vil ikkje vara evig» å gi en framstilling av menneskenes historie, av urkommunismen, antikken og føydalismen, fram til kapitalismen.

En slik framstilling av førkapitalistiske samfunnsformasjoner basert på ikke-kapitalistiske produksjonsmåter har en dobbelt funksjon: På den ene sida avdekker den tidligere epokers undergang, og ånskueliggjør dermed kapitalismens episodiske karakter. På den andre sida trekkes det opp en grenselinje mot borgerlig ideologi (og historieforståelse), i dens søken etter evige sannheter som: menneskets natur, evige menneskerettigheter o.l. Alt sammen med den hensikt (som riktignok er skjult for ideologen selv) å framheve det fortidige (og dermed også det framtidige) evige ved kapitalismen. Det borgerlige samfunn blir avkledd sitt skinn av naturtilstand, hevet over menneskenes innflytelse, og omgjort til hva de er: Et resultat av menneskers handlinger.

PPU fungerer ikke på denne måten: Delvis er historieframstillinga direkte feilaktig, delvis forekommer »planting» av begrep og forestillinger inn i fortida.

1.)»Så lenge det har vore klassekamp har underklassen gjort opprør. Slike opprør har drive historia framover. Dei førte til at klassesamfunn tufta på slaveri fall og klassesamfunn bygde på føydalisme kom i staden.» (min utheving) Seinare velta dei føydalismen, slik at kapitalismen kunne oppstå.»

For det første er dette historisk feil. Det var alledeles ikke noe slaveopprør som førte til antikkens (og den germanske)

produksjonsmåtes undergang og føydalismens oppkomst. Føydalismens oppkomst skyldtes, om man skal trekke fram noen enkelt årsak, det samtidige sammenbruddet i den antikke og germanske produksjonsmåte, og kollisjonen - bokstavelig talt - mellom disse to produksjonsmåtene. Føydalismen er da også en syntese av disse produksjonsmåtene.

Derneft er det viktig å avgrense seg fra den betydning opprør får i framstillinga. Selv om kapitalismen må nedkjempes av arbeiderklassens revolusjon, kan vi ikke projisere denne revolusjonsteorien inn i fortida, og hevde at underklassens opprør senket antikken og føydalismen. Vi må forstå det historisk særegne ved hver epoke, sammenbruddets spesielle karakter. Å gjøre slavene og de livegne til hoveddrivkreftene i de respektive overgangene, er å skyve den moderne arbeiderklassens særegne historiske rolle tilbake på de tidligere undertrykte klasser. Derved får arbeiderklassen en slags evig eksistens, (som »underklassen») og en avgjørende historisk forskjell mellom kapitalismen på den ene sida, og de tidligere historiske epokene på den andre, viskes ut. *PPU har altså i stedet for å eviggjøre kapitalismen, gått til det skritt å gi arbeiderklassen og opprøret evig liv.*

2).PPU er i og for seg konsekvent, når det seinere hevder at »leiarane for slavane, leigendingane (?) og arbeidarane (??) som sigra i opprør, vert difor (pga. befolkningens spredning) sjølve nye slaveeigarar, føydalherrar og kongar, nye kapitalistar og borgarlege stasmenn.» Bortsett fra at leigending og livegen ikke er det samme, og att PPU her faktisk hevder at arbeidere som seirer i opprør faktisk måtte bli kapitalistar og borgarlege statsmenn(!), så passer sitatet som hånd i hanske med teorien om »underklassens evige opprør» som historias drivkraft. Å hevde at det var de livegne (leigendingene i PPU's språkdrakt), og ikke borgerskapet som hadde vokst fram under føydalismen, som seiret i opprør mot føydalherrene, kvalifiserer for en repetisjon av barneskolens historiepensum.

3.Kapitlet er også problematisk fordi det begynner som en historisk kronologi, med å behandle urkommunismen, men deretter behandler historias utvikling, antikken og føydalismen (og kapitalismen?) under ett, som en almann klassekamp-teori. For det første fører dette til en uklar framstilling. For det andre, og det er viktigere:, en slik teori kan ikke konkretiseres uten at en visker ut skillene mellom epokene. Ett eksempel: Like etter at »overklassen var no frigjort frå produksjonen» står det »Etter kvart som klassesamfunnet utvikla seg, gjorde byane seg til herrar over landsbygda.» Det er riktignok så at antikken var sentrert rundt byer, men denne bykultur var ikke bygd på en bymessig økonomi som sto i noe rimelig forhold til dens størrelse (og prakt). Tvert imot kom den materielle velstand som opprettholdt byenes livskraft i overveldende grad fra landområdene. Den klassiske verden var massivt og uforanderlig avhengig av landområdene. De gresk-romerske herskerne var »bønder i by'n.» Først under føydalismen ble byene »herrar over landsbygda».

4).Videre står at: »Overklassen i rike og sterke land hærtok andre land og gjorde dei til koloniane sine. Kolonilanda vart plyndra og hindra med tvang får å utvikle seg sjølvstendig.» Her er vi igjen vitne til et tilfelle av projisering av nåtida inn i fortida. Det er riktig at dette forekom både titt og ofte, men dersom områder ble kolonier, så ble de ikke hindra fra å utvikle seg. Tvert imot så skjedd det en utvikling. Den romerske koloniseringa av Vest-Europa førte flere steder til undergraving av mer primitive kulturer.

Derimot er det slik at imperialismen av idag fører til de konsekvenser som står i sitatet.

5)Sitatet ovenfor omhandler også »rike og sterke land» og »andre land». Ut fra ordbruket ellers i PPU, er »land» det samme som (nasjonal)stater.I antikken og under føydalismen eksisterte ikke nasjonalstatene slik vi kjenner dem i dag. Grekerne klarte aldri å

komme ut over bystaten (polisen), mens romerriket slukte stort og smått. Nasjoner og nasjonalstater er en historisk oppstått (og dermed også forgjengelig) forutsetning for, og et resultat av kapitalismen. Nasjonene, slik vi kjenner de i dag, har ikke vart, og vil ikke var evig. Nasjonene er vokst fram sammen med borgerskapet, og vil synge sin svanesang sammen med dette. Like lite som det fins patriotiske kommunister, kan det finnes kommunistiske nasjoner og nasjonalstater.

PPU overfører altså gjentatte ganger begrep og forestillinger som er oppstått i vår tid, i vår epoke, til andre samfunnsformasjoner. Dermed sauser en til historia, og økt innsikt om vår epokes, og revolusjonens særegne karakter går tapt.

Å lese en slik framstilling kan sammenliknes med å se et reklameskilt for coca-cola i en cowboy-film. Kapitlet må endres, slik at hver epoke, og hver overgangs særegne karakter kommer fram, og ikke slik som nå, at et forsøk på å almengjøre klassekampens utvikling fører til et forsøk på voldtækt av historiske kjennsgjæringer.

HVA ER EN NASJON?

En nasjon er ikke bare en historisk kategori, men en historisk kategori som hører til en bestemt historisk epoke, nemlig epoken til den voksende kapitalismen. Den prosessen hvor føydalismen blir fjerna og kapitalismen blir utvikla, er på samme tid en prosess hvor mennesker blir organisert i nasjoner. Slik skjedd det for eksempel i Vest-Europa. Britene, tyskerne, franskmennene, italienerne og andre blei forma til nasjoner samtidig som kapitalismen beseira føydalismen. I de nevnte tilfeller innebar danninga av nasjoner også at det ble danna sjølstendige nasjonalstater. Borgerskapet snlta her den ledende rolla. Målet deres var å sikre »hjemmemarkedet» for sine egne varer i konkurranse med borgerskap av andre nasjonaliteter. Markedet er den første skolen hvor borgerskapet lærer seg nasjonalismen sin.

Tyskland er et godt eksempel på at den føydale småstatsstrukturen måtte brytes ned for at kapitalismen skulle vokse fram. 38 tollgrenser lammert omsetningen i det indre av Tyskland. Skulle en vare sendes fra Hamburg til Østerrike, eller fra Berlin til Sveits, måtte den passere ti stater, og i hver stat måtte det betales gjennomgangstoll for den. I 1834 ble det dannet et tysk tollforbund, og de indre tollgrensene ble så godt som avskaffet. Tollforbundet betegnet et avgjørende vendepunkt i Tysklands økonomiske utvikling. Grunnlaget var lagt for den tyske kapitalistiske nasjonalstat.

PPU forfekter et annet syn på nasjonen, et syn som tenderer mot å betrakte nasjonen som en eviggyldig kategori, og dermed heva over klassekampen mellom proletariat og borgerskap.

For det andre så forstår ikke PPU klart at kapitalismen raskt utvikla seg ut over sine nasjonale rammer slik at samfunnsøkonomien blei en verdensøkonomi: Imperialismen. På s. 24 i PPU blir tvert om følgende utropt til en *dagskampsak*:

»Kampen for norsk sjølvstende mot imperialismen, for eit sjølvstendig norsk forsvar uavhengig av USA og NATO, mot sovjetisk press, mot krigsopprustninga fra supermaktene og for fred.»

I dette eksemplet, som kan forfleres, ligger det at imperialismen må ses på som en *politikk* som borgerskapet *velger*, og ikke som et stadium innafor kapitalismen. Dette synet, som på tross av en viss dualistisk ordbruk *gjennomstyrer* hele PPU, blei lansert allerede av Kautsky. Interesserte bør her gå gjennom Lenins svært lærerike polemikk mot dette syn.

For det tredje så forstår heller ikke PPU sosialismens internasjonale karakter. Isteden så skapes illusjoner om en norsk nasjonal sosialisme. Vi vil sterkt anbefale Per Lunds instruktive kommentar, hvor han drøfter disse problemstillingene.

Neppe tilfeldig er det vel også at det i avsnittet om »Eit nytt kommunistisk verdssystem» på s.10-11 i PPU kun snakkes om at det ikke vil finnes »økonomiske nasjonale interesser» under

kommunismen, men ikke et ord om at nasjonene i seg sjøl vil forsvinne.

KLASSEKAMP ELLER NASJONALISME?

Det nasjonale spørsmålet er altså uløselig knytta til kapitalismen. Nasjonalisme som politisk ideologi er nært knytta til borgerskapet. Kommunismens mest kjente parole gjennom alle tider er »Proletarer i alle land, foren dere!» Denne parola understreker at arbeiderne *først og fremst* er medlemmer av den internasjonale klassefamilie, forent i kampen mot borgerskapet over hele verden. Utfra dette perspektivet avviser den revolusjonære arbeiderklassen borgerskapets parole om forsvar av fedrelandet og nasjonen. Arbeiderne har ikke noe fedreland, og en kan ikke ta fra dem noe de ikke har.

Om proletariatet fylker seg om fana til den borgerlige nasjonalismen eller ikke, kommer an på hvor mye klassemotsetningene er utvikla. Det kommer an på klassebevisstheten og organisasjonsnivået i arbeiderklassen. Det klassebevisste proletariatet har sin egen velprøvde fane, og trenger ikke fylke seg om fana til borgerskapet.

Likevel betyr ikke dette at proletariatet ikke skal kjemp mot nasjonal undertrykking. Den nasjonale undertrykkinga er hardere for proletariatet enn for borgerskapet, og virker til å sinke den frie utviklinga av de intellektuelle kreftene i den undertrykte nasjon.

Nasjonal forfølgelse er farlig for arbeidersaka på en annen måte og. Den drar oppmerksomheten til breie lag vekk fra samfunnsproblemer, spørsmål om klassekampen, og vender oppmerksomheten mot nasjonale spørsmål, spørsmål som er »felles» for proletariatet og borgerskapet. Dette skaper fruktbar jord for all mulig slags løgnpropaganda om »interessesfelleskap», for å dekke over klasseinteressene til proletariatet, og for å slavebinde arbeiderne intellektuelt.

Til slutt må det nevnes at nasjonal undertrykking fører til at nasjoner blir *hissa opp* mot hverandre, noe som splitter opp arbeiderne mot hverandre etter nasjonale skillelinjer. Dette skader arbeidernes internasjonale klasseenhet.

Det er derfor kommunismens plikt å kjempe mot nasjonal undertrykkelse, og støtte nasjonenes rett til sjølbestemmelse. Men dette betyr ikke at pliktene til kommunismen, som beskytter interessene til proletariatet, og sjølråderetten til en nasjon, som er satt sammen av flere klasser, er identiske. Tvert om, så er den proletariske verdensrevolusjonen forutsetninga for opphevelsen av nasjonale motsetninger. I samme monn som det ene menneskets utbytting av det andre oppheves, oppheves den ene nasjons utbytting av den andre. Sammen med motsetninga mellom klassene innafor nasjonen, faller nasjonenes fiendtlige stilling overfor hverandre bort.

PPU, derimot, forfekter et annet syn på det nasjonale spørsmålet. Det proklamerer høytidelig at:

»AKP(m-l) er eit patriotisk og norsk parti, fordi det slåst for norsk sjølvstende mot imperialismen, no og i framtida, og partiet vil forsvare Noreg mot militære åtak» (s.29).

PPU gir sin patriotiske støtte til ideene om et sterkt, uavhengig nasjonalt forsvar, og ikke bare i Norge, men i *hele Europa*:

»Dei må (folka i Europa, min komm.) krevja styrkt forsvars-evne mot den mest sannsynlige angriperen, Sovjet, og på same tid kjempa mot at Vest-Europa blir ein reiskap for den andre supermakta, USA.» (s.15)

Dette er smakebiter på at ei borgerlig nasjonalistisk linje som har styrka seg i AKP(m-l) i årevis, nå blir sementert i PPU. Utvetydig støtte til det borgerlige militærapparatet, oppfordring til nasjonal enhet blant alle »patriotiske klasser» osv. er å fremme en nasjonal forsoningspolitikk som de facto må være leda av borgerskapet. Samtidig så gjenninføres den »gamle» hovedmotsigelsen mellom monopolkapitalen og »folket» (som består av flere klasser hvorav proletariatet er »mest» revolusjonært.). Dette dekker ytterligere over klassemotsetningene og skaper illusjoner om »nasjonal enhet».

Det prinsipielle angrep på Komintern er etter vår mening en

ytterligere konsesjon til nasjonalismen gjennom angrep på organisert internasjonisme. (Sjøl om vi naturligvis er enig i at Komintern degenererte til et redskap for den stalinistiske Sovjet-nasjonalismen.)

Det kan her være på sin plass å sitere fra et intervju med Tron Øgrim i Røde Fane nr.4.83:

»Men på den andre sida mener jeg at sjølve ideen om Komintern var *filosofisk* (sic) feil. Den var i strid med forutsetningene for revolusjoner i de enkelte land.»

Tron Øgrim påstår her at hans grunnlag er *filosofisk*, det vil si abstrahert fra virkeligheten - det har ikke noe med taktikk å gjøre. Organisasjoner som er internasjonale har intet å bestille! I neste setning forsøker han å slå seg sjøl i hue, - det er kun(?) på grunn av revolusjoner i enkeltstater han har klart å danne sitt »taktisk filosofiske» standpunkt. Det er småpent gjort å danne seg slike »standpunkter» fordi det gjennom en periode av en epoke har vist seg at en revolusjon ikke inntreier samtidig i ulike land.

For å gjøre saker og ting klinkende klare: Om kapitalismen har en ulik utvikling innafor enkeltstater, så tenderer den til å sammenfalle. Det har derfor ingen hensikt å hevde at en kommunistisk internasjonal organisasjon er en »filosofisk» feil - dette er tvertimot bakstrevsk. (Mens borgerskapet organiserer seg i NATO, EEC osv, så fins jo »filosofien» for oss... eller hur?)

Å erklære at AKP samtidig er »Eit internasjonalistisk og patriotisk parti», er etter vår mening det samme som å erklære at man er i stand til å ri to hester som løper hver sin vei samtidig. Enkelte ting tyder på at forfatterne av PPU har begynt å føle en viss forskrevelse. Dette forsøkes løst ved at man toner ned det revolusjonære aspektet, noe flere kritikere av PPU har vært inne på. Om man ennå ikke har nådd fram til det »parlamentariske folkedemokrati», så er man i alle fall på god vei. Det er derfor nødvendig å å konstatere at PPU fremmer ei borgerlig nasjonalistisk klasseforsoningslinje opp mot ei proletarisk revolusjonær klassekampinje.

VERDENSKRISE OG DATAREVOLUSJON

En av hovedbegrunnelsene for å endre PP er tittelen ovenfor. I PPU er verdenskrisa og datarevolusjonen i stor grad sammenfletta. På s.9 står det:

»No skapar datateknologien og andre vitskaplege gjenombrott ein tredje industriell revolusjon. Dette skjerpar dei ovstore motsetnadene og krisa i det kapitalistiske verdssystemet.»

Lengre ned står: »(Med) den nye industrielle revolusjonen (vert det) stadig meir vanskelig å halda liv i ein verdøkonomi som er bygd på kapitalisme, privateigedom og vareproduksjon.»

På side 10. konkluderes det med:

»Den kapitalistiske verdøkonomien er inne i den hardaste krisa på femti år. Samstundes fører den nye industrielle revolusjonen til omfattande strukturendringar som skjerpar krisa.»

Vi er imponert over den gode vilje, men det er ikke noen enkel sammenheng mellom datarevolusjon og krise. Datarevolusjonen skjerper ikke uten videre krisa. At en slik påstand kan dukke opp, må ses på bakgrunn av den kriseforståelse som PPU framsetter. På

s.8 står det:

»Tevlinga mellom kapitalistane fører til at den store slår ut den vesle, gamalt maskineri lyt erstattast med nyare og stadig nye område vert dregne inn i den kapitalistiske verdenshandelen. Dette driv heile tida fram nyorganisering av økonomien. Det fører til samanbrot, kriser og krigar.» (Vår utheving). Her påstås på ramme alvor (?) at utskifting av gammelt maskineri med nytt og derav følgende nyorganisering av økonomien fører lukt i krisa. P.Lund har i en innsiktsfull kommentar påpekt at kritikken av den politiske økonomien er fraværende i programmet. Vi vil formulere det skarpere: Forståelsen for kritikken av den politiske økonomien er fraværende! (En logisk videreføring av PPU's kriseforståelse må vel også være at om en lar være å fornye maskineriet, så ville krisene forsvinne?).

Riktignok er det så at enkeltkapitalene i sin kamp for maksimal profitt vil søke å øke den relative merverdi ved å forøke den konstante kapitalen, det vil si produksjonsutstyr o.l. Dette vil forøke kapitalens organiske sammensetning, altså forholdet mellom konstant og variabel kapital. I det minste vil den stofflige delen, forholdet mellom produksjonsutstyr og arbeidere forandre seg. Ved konstant merverdirate vil dette medføre fall i profittraten. Nå er imidlertid ikke merverdiraten noen konstant, arbeidskrafts produktivitet har stadig økt. Derfor er profittatens fall ingen lov, men en tendens.

Det er når investeringene, i konstant kapital fortrinnsvis, ikke lenger medfører en tilsvarende økning i produktiviteten at profittraten faktisk faller, og kapitalismen kastes ut i krise. Dette er noe helt annet enn PPU's »teori» om at nytt maskineri skaper kriser. PPU forveksler den stofflige siden (maskinbyttet) med den verdimesige (kapitalens former).

Nå blir det lettere å forstå hvorfor PPU hevder at datarevolusjonen skjerper krisa. En »teori» som hevder at nytt maskineri i seg sjøl er kriseframbringende, må jo betrakte en ny industriell revolusjon som gefundenes fressen. For oss andre står det derimot klart at datarevolusjonen vil føre til en økning i arbeidets produktivkraft og dermed virke krisedempende.

(Her må det skytes inn at arbeidsløshet - relativ overbefolkning, reservearme - i og for seg ikke er det samme som krise, sjøl om det godt kan være det.)

Overfor leseren som har fulgt med så langt kan det være på tide å modifisere vårt standpunkt noe: Kritikken av den politiske økonomi må oppfattes som det den er, nemlig en kritikk av økonomien som teknikk, som noe naturgitt. Kritikken av den politiske økonomien er i virkeligheten en beskrivelse av klassekampen, av menneskelige forhold i økonomiske termer. Kapitalforholdet er et menneskelig forhold, hverken tinglig eller naturgitt. Dermed vil også utviklinga av krisa avhenge av klassekampens utvikling. Teorien om profittatens fallende tendens er en (abstrakt) teori om klassekamp, et dialektisk forhold.

Dette kan dog ikke endre ved konklusjonen om PPU: Det står for et skikkelig, redelig verdikonservativt standpunkt!

Vetleøyri.
Kjell Ruud.

"I LIU SHAO QI'S FOTSPOR"

1.DEBATTEN OM KULTURREVOLUSJONEN

Sommerens debatt om kulturrevolusjonen endte i en svært skarp motsigelse. Ikke minst gjaldt dette vurderinga av forholdet mellom produktivkreftene og produksjonsforholda. Det springende punkt var hva som var *hovedsida* i motsigelsen mellom dem.

Steigan formulerte seg sånn: »Jeg har sagt at alment spiller produktivkreftene hovedrolla i forhold til produksjonsforholda, og at den som ikke anerkjenner dette er ikke marxist» (KK 5.8.).

Videre: ». Marx stiller her opp en helt bestemt utviklingsprosess fra revolusjonen i produktivkreftene til revolusjonen av de samfunnsmessige forholda» (KK 12.7.).

En av hans motdebattanter formulerte seg helt motsatt: »...under en gitt produksjonsmåte er det de samfunnsmessige forholdene (produksjonsforholdene) som har forrang.» (GH i KK 25.7.)

Dette er ikke noen akademisk oppvisning i teoretiske

spissfindigheter. Det er en debatt som har store politiske følger. Den har stor betydning for hvordan en skal løse motsigelsene under sosialismen og nå fram til kommunismen. Debatte knytter seg til de store politiske kampene rundt saker som kollektivisering, folkekommuner, kulturrevolusjon. Den knytter seg til navn som Stalin og Bukharin i Sovjet, og Mao og Liu Shaoqi i Kina. Debatten knytter an til de store kampene mellom den sosialistiske og kapitalistiske veien.

HVOR STÅR PROGRAMMET?

I en sånn situasjon sier det seg sjøl at det er uhyre viktig at AKPs program tar et marxistisk standpunkt.

PP 1976 støtta seg generelt til Mao og inneholdt (om enn noe uklare) analyser av produksjonsforholda som hovedside: »Sosialismen... skaper produksjonstilhøve som fremjar ei jamn, varig utvikling av produktivkreftene» (s.144) I 80-programmet var denne setninga strøket.

Programutkastet (PPU 83) er i beste fall uklart på motsigelsen produktivkrefter/produksjonsforhold. Det har ingen åpen redegjørelse for hva som er hovedsida. Alt i alt synes likevel utkastet å helle over i retning Steigans syn. Her er ingen tilslutning til Maos analyse fra den kulturrevolusjonære epoken, og ingen åpen kritikk av mekanisk materialisme. Flere debattanter har hevda at programmet tenderer til en teknologisk historieforståelse. Per Lund skriver. »Utkastet drøfter kommunismen som verdenssystem... ensidig ut fra spørsmålet om produktivkrefter og teknologi» (Kommentarene s.38).

Jeg deler nok denne oppfatninga. Jeg kan se flere eksempler på at programmet forutsetter ei utvikling av produktivkreftene før omdanning av produksjonsforholda, i kap. 1, 2 og 5. Det vil føre for langt å forsøke å bevise dette idet det krever lange rader av sitater og analyser.

Det som jeg synes er viktig i denne sammenhengen, er at Steigan tydeligvis ikke synes utkastet går langt nok i hans retning. Han skriver i en kommentar: »det går heller ikke klart nok fram at utviklinga i retning av kommunisme må forutsette ei utvikling av produksjonen og revolusjonering av produktivkreftene» (Bulletinen nr.1 s.27). Programmet kan derfor bli dreid i retning en åpen tilslutning til produktivkreftenes forrang. Spørsmålet er : Er dette marxisme?

KLASSIKERNE -DET ANDRE SYNET.

Steigan begrunner sitt syn på motsigelsen produktivkrefter/produksjonsforhold med sitater fra klassikerne. Særlig fra Marx i »Den tyske ideologi» og »Filosofiens elendighet». Men også fra Maos »Om motsigelsen» Om han ville kunne han trukket inn Stalins »Den dialektiske og historiske materialismen». Deter ikke mulig å nekte for at Steigan har en viss dekning hos Marx og meget god dekning i visse sitater fra Stalin og Mao. Er da ikke saken klar? Nei, det er den overhodet ikke. Saken er at klassikerne også har lagt fram analyser med stikk motsatt innhold.

Marx har skrevet boka »Kapitalen». Tittelen betyr »det kapitalistiske produksjonsforholdet». Dette antyder at hele hans hovedverk er bygd på produksjonsforholdas primære stilling. Sånn er det også. Det er produksjonsforholda som er hovedsida i motsigelsen i »Kapitalen». Produksjonsforholdene (mellom arbeiderklassen og kapitalistklassen på den ene sida og mellom kapitalistene innbyrdes på den andre) er fundamentet for de økonomiske lover (verdilov og konkurranse) som driver fram den tekniske utviklinga. Dette er bl.a. framstilt i kapitlene om den relative merverdien. Hele den rivende teknologiske utviklinga under kapitalismen er utenkelig uten de kapitalistiske produksjonsforhold som hovedårsak. I et av forarbeidende til »Kapitalen», artikkelen »Resultater...», skriver Marx om »arbeidsprosessens (arbeidskraft og maskineri) reelle underordning under kapitalen» (produksjonsforholda). Jeg skulle gjerne sett den som ville benekte produksjonsforholdas forrang i »Kapitalen».

Så til Stalin. I artikkelen »Kamerat Yaroshenkes feil» drøfta han

bl.a. produksjonsforholda under sosialismen: » De nye produksjonsforhold er den hovedkraft, den avgjørende kraft, som faktisk bestemmer den videre, mektige utvikling av produktivkreftene.» Videre kaller han de nye produksjonsforholda »hovedkilden som tvinger dem (produktivkreftene) til å utvikle seg framover». (The Essential Stalin, s.493). Her må Stalin forstås sånn at produksjonsforholda er hovedsida.

Så over til Mao. Han er enda klarere: »Først må produksjonsforholda endres, og da og bare da kan produktivkreftene utvikles på brei basis». (A critique of Soviet Economics, s.93). I samme artikkel sier han at i verdenshistoria kom de borgerlige revolusjoner før de industrielle revolusjoner, og han fortsetter: »Når produksjonsforholda var endra i riktig retning ble veien åpen for utviklinga av produktivkreftene» (s.66).

Det er liten tvil om at alle tre klassikerne her står for et annet syn enn det de gjorde i de artikkelene jeg nevnte i begynnelsen av dette punktet. Skulle en ta Steigan på ordet måtte man erklære alle som som ikke -marxister. En sånn konklusjon ville ingen av oss trekke. Hva har da skjedd?

Før jeg svarer på det, må jeg ta et forbehold. Jeg har utelukkende drøfta klassikernes syn på *hovedsida* i motsigelsen. Jeg har følgelig ikke tatt opp utfyllende analyser. For alle tre klassikerne er det sjølsagt at det må være et *samsvar* mellom produktivkrefter og produksjonsforhold, og at det er en *vekselvirkning* mellom dem. Videre at når en gitt produksjonsmåte blir framskreden vil produksjonsforholda virke som en *bremse* på produktivkreftene. Vel, hvorfor har klassikerne skifta syn?

4. VITENSKAPELIG UTVIKLING

Hvordan skal vi forstå klassikernes syn på motsigelsen produktivkrefter/produksjonsforhold? Har de to ansikter? Jeg mener vi må se endringene i synspunkter som et uttrykk for en vitenskapelig utvikling over lang tid. Det er en kjent sak av Marx sjøl så på sine tidligere skrifter (inklusive forordet til »Kritikk av den politiske økonomi») hvor Steigan henter *alle* sine sitater fra, som et forskningsprogram. Selve forskningsarbeidet gjorde han i arbeidene med »Kapitalen». Og det resultatet han her kom fram til var altså at produksjonsforholda bestemmer produktivkreftene. For en nærmere drøfting av dette, se M. Dahlquist: »Att lesa kapitalet».

Når det gjelder Stalin og Mao, er det grunn til å trekke fram en liknende forskningsprosess over lang tid. De synspunkter hvor begge disse framheva produktivkreftene som det mest aktive, revolusjonære element, ble framlagt forholdsvis tidlig i deres liv. Når de kom til motsatte konklusjoner temmelig mange år etterpå, (Stalin i 1952, Mao i 1960), var det på et tidspunkt hvor begge hadde lange erfaringer med bygginga av sosialismen. Både Stalin og Mao bruker nettopp erfaringene med sosialismen i sin argumentasjon for at produksjonsforholda avgjør utviklinga av produktivkreftene. Det er bemerkelsesverdig at en partiledelse som i de senere år har snakket så mye om vitenskapelig marxisme ikke har notert seg hva en del klassikere kom fram til gjennom sine livsverk.

I KAMP MOT REVISJONISMEN

Partiledelsens syn blir desto mer tvilsomt når en vet at Stalins og Maos analyse ble til i kamp mot revisjonistene. For Stalins vedkommende er det særlig to perioder som er viktige. Den første var kampen mot mensjevnik-ekspertene i de sovjetiske planorganene i slutten av 20-åra. Disse ekspertene sto under selveste Bukharins beskyttelse. Stalin kom til at nettopp *produksjonsforholda* måtte endres, revolusjoneres, for at den nødvendige produksjonsøkning skulle finne sted. Dette skulle skje gjennom jordbrukets kollektivisering og samling av all industri på statens hand, opphevelse av markedet og innføring av planmessig fordeling av arbeidet. Den andre store kampen til Stalin var mot de moderne revisjonistene like før hans død. Stalin kom til at *produksjonsforholda* mellom enhetene i jordbruket (statsbruk, kollektiv) på den ene sida og staten på den andre måtte endres for at

jordbruksproduksjonen skulle skyte ny fart. Man skulle oppheve »markedsforbindelsene» og gå over til direkte produktbytte. (Se Malenkovs beretning til 19 kongress). For Maos vedkommende nådde han sitt syn på motsigelsen produksjonsforhold/produktivkrefter i kamp både mot den indre revisjonismen (Liu og Deng) fra 1949, og i kamp mot den ytre revisjonismen (Sovjet) fra 1956. Det var i denne kampen mot revisjonismen at Mao snudde opp ned på sitt tidlige standpunkt fra »Om motsigelsen», og konkluderte med at produksjonsforholda »universelt» er hovedsida. Denne konklusjonen trakk han for første gang (så vidt jeg vet) i sin »Critique of Sovjet Economics» fra rundt 1960. Denne boka er ikke som mange tror hovedsaklig en kritikk av Stalin. Den er en kritikk av tredje utgave av Lærebok i politisk økonomi fra 1959, som er Krusjovs reviderte og uttalt antistaliniske utgave.

6. TEORIEN OM PRODUKTIVKREFTENE

Det er dessverre ikke plass til å gjengi i detalj hva revisjonister som Bukharin, Krusjov, Liu etc. mente om produktivkreftenes hovedrolle i historia. Vi skal her nøye oss med noen sitater fra den absolutte autoritet på denne teorien i dag, SUKP. I boka »ABC of Dialectical and Historical materialism» (1976) heter det bla:

»...produksjonsforholda...bestemmes av nivået og karakteren til utviklinga av produktivkreftene» (s.275).

»Tekniske forbedringer... krot sagt endringer i produktivkreftene fører til økonomiske endringer, dvs. en tilpasning av produksjonsforholda» (s.289).

»Produktivkreftene, som det mest mobile element i produksjonsmåten (og dette er hovedtendensen i verdenshistoria), utvikler seg raskere enn produksjonsforholda, som vanligvis er mere konservative og sleper etter» (s.290).

Har man meninger som dette er det ikke rart at en konkluderer med at »produktivkreftene er grunnlaget for den historiske prosess» (s.276).

Det er ikke uten interesse å notere seg hvordan revisjonister i SUKP og KKP søker å forankre seg hos Marx når de fremmer teorien om produktivkreftene. Det gjør de for det aller meste ved å sitere fra Marx tidligere skrifter eller fra forordet til »Kritikk av den politiske økonomi». Revisjonistene skyr stort sett »Kapitalen». Og dersom de går inn på den gjør de det ikke sannferdig. (Se Dahlquist).

Det kan ikke bare være meg som ser likheter mellom disse teoriene til SUKP og Steigans?

7. REVISJONISTENES MÅL

Revisjonismen bak teorien om produktivkreftene har alltid angrepet marxistene:

-I sin kamp mot Stalins kollektivisering 1928-30 hevda den store mensjevnikleren Bazarov at »produktivkreftene er nøkkelledet». (Jasny: Sovjet Economists of the Twenties).

-I sitt teoretiske oppgjør med Maos folkekommuner og kulturrevolusjonen skriver E.Korbash på vegne av SUKP at »produktivkreftene har den bestemmende rolle i enhver produksjonsmåte» (Economic Theories of maoism, s.11).

-I sin teoretiske kamp mot Mao sier KKP under Deng: »I siste instans er den økonomiske basis den avgjørende faktor for samfunnsmessige framskritt, og produktivkreftene er den mest aktive revolusjonære faktor i den økonomiske basis. Derfor bestemmer produktivkreftene i siste instans produksjonsforholda» (Telegrambyrået Det Nye Kina 27.9.77).

I polemikken mot Maos kollektivisering sa Liu 1951: »Først når nasjonalisering av industrien er gjennomført, kan bøndene forsynes med store mengder maskiner, og først da blir det mulig å nasjonalisere jorda og kollektivisere landbruket».

Det er ikke vanskelig å se målet med teorien om produktivkreftene. Det er ikke så mye angrepet på marxistene i seg sjøl som var målet. Målet var å hindre eller bremse revolusjonære endringer i produksjonsforholda som gikk i retning av kommunismen.

Dette var tilfelle da Bazarov og Bukharin advarte mot kollektiviseringa fordi produktivkreftene var utvikla.

Dette var tilfelle da Liu advarte mot kinesisk kollektivisering pga. utvikla mekanisering.

Dette var tilfelle da SUKP angrep folkekommunene og kulturrevolusjonen pga. tilbakeliggende produktivkrefter. Dette var også tilfelle nå når Deng Xiaoping angriper nettopp folkekommuner og kulturrevolusjonen - pga utvikla produktivkrefter.

8. LANDSMØTET MÅ TA STILLING

Det er ikke til å komme forbi at det er visse likhetstrekk mellom Dengs og SUKP's kritikk av Mao, og den kritikk som Steigan la fram i Røde Fane og KK i sommer.

Dette betyr ikke at Steigan i ett og alt står på teorien om produktivkreftene, slik denne er utvikla av Bukharin, Liu, Deng osv. Det ville være plump å hevde dette.

Det som er viktig, er at det synes å ha utvikla seg felles teoretisk syn på sentrale punkter når det gjelder motsigelsen mellom produktivkrefter og produksjonsforhold. Dette må innebære en *tilnærming* til standpunktene til teorien om produktivkreftene. Om ikke Steigan går like langt som Bukharin, Liu og Deng, så går han ihvertfall i deres fotspor.

Hvis Steigans syn på motsigelsen produktivkrefter/produksjonsforhold kommer inn i partiets program, så kan dette brukes som en plattform av de revisjonister som dukker opp under et sosialistisk Norge, til å bremse eller hindre revolusjonære omdanninger av produksjonsforholda og oppheving av klassene.

Det kommende landsmøtet bør derfor forkaste og kritisere teorien om produktivkreftene og åpent slutte seg til Marx, Stalin og Maos syn på produksjonsforholdas forrang foran produktivkreftene.

Erik Strøm.

”PPU HOLDER IKKE MÅL NÅR DET GJELDER VURDERINGEN AV ARBEIDERKLASSEN UNDER SOSIALISMEN”

En grunnleggende svakhet ved PPU, er at det ikke klart definerer hvilken klasse som må ha mkata under sosialismen,- og at borgerskapet som klasse *ikke* får nyde godt av de utstrakte demokratiske rettighetene (bl.a. omtalt i kap.5) som blir innrømme arbeiderklassen og dens allierte. (Jeg skal ikke ta opp proletariatets

diktatur, men klassebehandlinga.)

PPU nevner *vagt* når det gjelder arbeiderklassens rolle: »Det er framleis arbeidarklassen som må stå i brodden for klassekampen. For det er berre arbeidarklassen som ikkje kan frigjøre seg sjøl på annan måte enn ved å frigjøre hele samfunnet... Dette gjeld selv om

utviklinga av den nye industrielle revolusjonen får det tradisjonelle industriproletariatet til å minke i mengde.

Det er et grunnleggende spørsmål for et kommunistisk partis program, å vurdere klasseforholda på en omfattende og grundig måte, slik det er behandla i PPU er for politisk svakt, og det åpner for mange mulige fortolkninger.- Det er viktig at disse vurderingene blir gjort så konkrete som mulig,- særlig tatt i betraktning den realiteten, som også PPU nevner, men stemoderlig - den teknologiske revolusjonen, og endringene i klassene.

Den logiske forklaringa på hvorfor klassespørsmålet er så svakt nevnt i PPU, ligger i at PPU ikke klarer å forklare godt nok hvorfor arbeiderklassen er den mest revolusjonære klassen under kapitalismen.- Jeg skal være den første til å innrømme at det kan være vanskelig å gi ei sånn forklaring,- men det fritar ikke PPU fra å ta dette opp. I ei tid hvor de borgerlige arbeiderpartiene DNA/SV orienterer seg vekk fra arbeiderklassen og definerer seg mer i retning av »de nye gruppene», er det viktig at PP definerer kommunistpartiet skarpt mot denne forvirringa. DNA/SV forgaper seg i framtredelesformene, men har ingen analyse av endringene i klassestrukturene. Når DNA/SV hevder at arbeiderklassen vil forsvinne som klasse, er dette en grov forenkling av virkeligheten. Påstanden føyer seg inn i rekken av påstander om at vi ikke lever i et klassesamfunn lenger.

Det er bra at PPU nevner den nye industrielle revolusjonen,- at dette vil endre klassestrukturen, og at proletariatet i tradisjonell forstand vil bli mindre. Men det er på langt nær nok, PP må være mye skarpere og konkret når det beskriver denne utviklinga.

ARBEIDERKLASSENS STYRKE SUBJEKTIVT - OBJEKTIVT

En viktig sak som må med er at den internasjonale krisa i kapitalismen, omfordelingspolitikken, og den teknologiske utviklinga *tilsammen* endrer klassestrukturen - og også den samfunnsmessige betydninga av klassene.

Endringene her fører bl.a. til at arbeiderklassen innafor skipsverft, bygg, anlegg, J&M etc. IKKE kommer til å spille den samme viktige rolla i den samfunnsmessige produksjonen, og i samfunnet forøvrig som før. Den krafta som disse utgjorde i samfunnet henger nøye sammen med den stillinga de hadde i samfunnet, og denne er sterkt svekka. Mange vil sikkert stusse over en slik påstand, men vi bør ikke gå lenger enn utafør vår egen stuedør for å se realitetene. Jøtul, Nyland vest, er eks. på hvordan det har gått med industriproletariatet i Oslo. Det er ikke bare ond vilje fra politikerne og kapitaleierne som er årsaken til dette, men også de objektive lovene under kapitalismen. Når arbeidsplassene går dukken, er den styrken som arbeiderne utgjorde før nedlegginga betydelig svekka, den er spredd for alle vinder. Styrken til industriproletariatet henger nøye sammen med konsentrasjonen av folk, organiseringa, og selve arbeidsplassens betydning i samfunnet.

At industrilokalene på Nyland er invadert av kunstnere i dag, kan stå som et symbol på at de verdiene Nyland-arbeiderne produserte ikke holder mål for kapitalismen lenger, kunstnerne er ihvertfall ikke plassert der for at de skal utgjøre det nye kjerneproletariatet i Oslo by.

At industri i utkant-Norge også har problemer, er Buvik-utvalgets innstilling er godt eksempel på. De ensidige industristeder i Norge er utsatt for trussel om nedlegging - med de konsekvenser dette får for distrikts-norge. Dette på den ene sida.- På den andre sida ser vi at mellomlaga innafor helse/sosial, skole etc., stadig kommer i en forverra situasjon. Her er hard rovdrift på arbeidskrafta, som stadig jobber med magrere midler til rådighet. Grovt forenkla kan vi se at bildet er mer komplisert nå enn tidligere.

Størreelsen, organiseringa, og rolla i den samfunnsmessige produksjonen er viktige elementer i arbeiderklassens styrke. Når industrien legges ned SVEKKES dette. Deter to hovedelementer som teller når industri legges ned. 1) at det er mer penger å tjene på andre områder 2) at produktene som produseres i dag ikke blir

omsatt innafor det snevre markedet kapitalismen opererer på.

Når det gjelder det første, er det i hovedsak et spørsmål om hardhet og styrke fra arbeiderklassen sin side for å kjempe igjennom sine interesser - i kamp mot kapitalmakta. Når det gjelder *omsætningsproblemet*, er det et objektivt samfunnsmessig problem under kapitalismen - et systemproblem. Kampkrafta til arbeiderklassen har betydning her også, det er mulig å spille på flere hester, nye markeder, omlegging av produksjonen, krav om mindre profitt osv., er viktige subjektive faktorer.

Får kapitalismens objektive lover regjere fritt, vil den rasere mye nyttig samfunnsmessig produksjon for profittens skyld, og vi vil stå i fare for å få en ganske ensidig næringsstruktur her i landet. Det er viktig at arbeiderklassen trosser disse lovene og vinner posisjoner gjennom kamp. Så lenge styrkeforholdet mellom klassene i Norge i dag er slik at arbeiderklassen på de fleste steder er på defensiven, forteller de objektive kapitalistiske lovene oss at f.eks. oljeproduksjonen har en stor samfunnsmessig og privat betydning i dag enn f.eks. skipsbyggingsindustrien. (Der arbeiderklassen blir plassert for å øke profitten til borgerskapet, er der arbeiderne er sterkest, og kan ramme borgerskapet mest.) Både oljearbeiderne og skipsbyggingsarbeiderne skaper de grunnleggende verdiene, *produktene*, men oljearbeiderne er en viktigere gruppe i dag, da det de skaper har stor privat og samfunnsmessig betydning.

PRODUKSJONEN SOM VERDISKAPENDE I SEG SJØL?

I AKP har det vært en utstrakt tendens til å uttrykke et romantisert og dogmatisk syn på arbeiderklassen. Disse ideene har klar idealistisk bakgrunn - og er lite fundert i de økonomiske/samfunnsmessige faktiske forhold. En mulig årsak til dette ligger i at vi har unnlatt å se på ENHETEN mellom PRODUKSJON og SIKKULASJON (nå er ikke det helt riktig, både KK og partiet har tatt opp markedsproblemet betydning for konkurransevnen), men noen konsekvenser utover dette er ikke trukket. En gammel feil er at det er en tendens til å se på produksjonen som verdiskapende i seg sjøl. Verdier i samfunnsmessig eller privat sammenheng er ikke verdier før de er realisert, eller har utsikter for å bli det. Forutsetninga for kapitalismen, er at produktene blir omsatt, og merverdi realisert. De produktene som den tradisjonelle arbeideren produserte, har av forskjellige grunner problemer med å bli omsatt, i dette ligger den materielle forklaringa på hvorfor arbeiderklassen *ikke* spiller den samme rolla i samfunnet som før.

I tillegg til et marked hvor det er mulig å omsette produkter, er selve arbeidsdelinga i samfunnet viktig for omsetninga, uten transport, markedsføring og salg kunne det neppe blitt noen omsetning. Vi ser at alle ledd i produksjonen på en eller annen måte er innbyrdes avhengig av hverandre. Dette er viktig for sosialismen også.

En vares verdi er den mengden samfunnsmessig arbeid som er langt ned i den, sier Marx, som marxister sier vi det samme. En svakhet at vi ikke har konkretisert godt nok hva vi mener med dette. Det er bl.a. helt korrekt og viktig å slå fast at f.eks. det arbeidet transport gjør med ei vare, er samfunnsmessig verdiskapende.

Årsaken til at jeg stresser dette, er at PP unnlater å ta stilling *mot* ideen om »farvel til proletariatet» og det må det, og utfra en marxistisk analyse - det holder ikke med pusteøvelser og dogmatiske besvergelses. En marxistisk analyse må ta utgangspunkt i samfunnets økonomiske forutsetninger, og se på klassestrukturen i sammenheng med dette. Som de politiske prinsipper et kommunistparti skal jobbe etter, er det utilatelig, å ikke klart definere seg i forhold til kalssekraftene i samfunnet, i den sammenheng er det viktig å slå fast følgende:

1) Småborgerskapet kan aldri spille den rolla i samfunnet som arbeiderklassen gjør. Foruten gjennom reint økonomiske forhold, skiller småborgerskapet seg fra arbeiderklassen ved at de som klasse aldri har vist evne til enhetlig samhold og felles ideologi. Den er et vaklende skikt som er prega av det synet de borgerlige

utdanningsinstitusjoner sprer og forvalter, det kapitalistiske samfunns overbygning. Småborgerskapet er prega av illusjoner om hvordan det kapitalistiske samfunnet egentlig er, skal småborgerskapet bli noen kraft i kampen mot kapitalismen, må det ledes av arbeiderklassen.

2) Proletariatet under kapitalismen, vil aldri forsvinne. Endringene i teknologi og produksjon vil endre klasseforholda, nye grupper vil bli tilhørende proletariatet, og de grupper vi i dag kjenner som de sterke proletare grupper, kan i morgen være en splittet og svekket gruppe. (Utviklinga av teknologien og jakten på maksimalprofitt.)

3) Den teknologiske utviklinga vil eliminere mye av det håndverksmessige arbeidet. Det vil føre til at fagene i seg sjøl vil miste mye av sitt element av styrke. Arbeiderklassens styrke vil i større grad utgjøres av solidariteten og enheten rundt mer og mer felles krav - da behovet for de gruppemessige særkrav, etterhvert vil

bli mindre. Arbeiderklassens subjektive element (eks. kamp mot nedleggelse som skyldes tap av profitt) vil i en slik utvikling spille en stor rolle.

4) Av den samfunnsmessige utviklinga, vil vi være vitne til at grupper og skikt innafor perifere lag av proletariatet, og lavere lag av småborgerskapet (eks. lærere, sosial/helse, handel og kontor), pga stadig tap av privilegier, økt arbeidspress, og lavere lønninger, er viktige grupper som vil måtte defineres til arbeiderklassen.

5) PP må si noe om de borgerlige arbeiderpartienes betydning for å opprettholde borgerskapets og kapitalismens makt over arbeiderklassen. PP må også slå fast at de borgerlige arbeiderledere i LO og DNA-toppen /statsledelsen, er monopolborgere sjøl med betydelige økonomiske interesser for kapitalismens fortsatte eksistens. (Jeg skal prøve å komme med et eget forslag til dette noe seinere.)

Svein

FORSLAG TIL ENDRING AV FORMEN PÅ PROGRAMMET - EKS. KAP.5

Innledning:

Utgangspunktet mitt er at jeg i all hovedsak er svært fornøyd med innholdet i kapittel 5, når endringsforslaget til «noen medlemmer av SK» legges til grunn i stedet for det opprinnelige.

Jeg synes programmet virkelig representerer et langt skritt når det gjelder å utvikle våre prinsipper for sosialismen. Jo mer jeg har jobbet med det, jo mer fornøyd har jeg blitt.

Og dette siste er nettopp utgangspunktet for mitt endringsforslag.

Formen på utkastet stenger for det bra innholdet. Det tok meg svært lang tid og mye arbeid før jeg begynte å se helheten, logikken og oppbygginga av kapitlet. Dersom vårt nye prinsippprogram ikke gjennomgår en *drastisk* forbedring i formen, så er jeg redd for at prinsippprogramfortsatt blir et bruksprogram bare for mindretallet i partiet, og for omtrent ingen utafor partiet. Og det er virkelig trist, så bra som innholdet er.

Jeg har konsentrert meg om kapittel 5. Sammen med kapittel 4 mener jeg disse to kapitlene er de verste i formen. Dette er sikkert naturlig, for det er her vi finner mest nytt stoff. Men deler av kritikken min rammer også resten av programmet. Jeg har to innvendinger til kapittel 5.

For det første til strukturen. I hovedsak mener jeg at det har en logisk oppbygging. Men denne dekkes over av bruken av avsnitt og overskrifter. De gir ingen nøkkel til logikken i kapitlet. Et eksempel på dårlig overskriftsbruk: S.18 i PPU. Her kommer det to underoverskrifter men det saksområdet som dekkes av den siste av dem slutter øverst i 2.spalte side 18. Men ingen ny overskrift antyder det. Jeg ønsker en avsnittoppdeling med hovedområder og underområder på flere nivå, helt ned til de enkelte programstandpunktene.

For det andre til lengden og ordrikdommen. Jeg ønsker at programmet skal skrelles for argumentasjon og eksempler. De hører hjemme i partiagitasjonen og ikke i prinsippprogrammet. Slik det er nå, dekker alle ordene over essensen, det programmatisk standpunktet inni alt pratet. Jeg ønsker programmet nærmest på en kort teseform. Jeg har prøvd å skrive om kapittel 5 i tråd med mine synspunkter. Det er basert på PP-utkastet endret med «forslag fra noen SK-medl» og følger i all hovedsak både standpunktene og strukturen til dette, slik at det skulle være lett å sammenlikne mitt forslag med det opprinnelige utkastet. Eneste større endringa i oppbygginga er at jeg har stilt behandlinga av partiet ut i eget punkt.

Å forkorte et programutkast er ikke *bare* et formspørsmål. Du må hele tida gjøre *politiske* valg: viktig/uviktig o.l. Mange vil være uenig i mine valg. OK, forslaget følger, så er det bare å kritisere det.

Jeg er sjøl usikker på en sak: Blir programmet uleselig for folk som ikke i utgangspunktet er veldig godt inne i sakene, når argumenterer og eksempler fjernes i så stor grad som jeg gjør? I så fall kan jeg tenke meg en kompromiss-form:

Programmet trykkes i to spalter, der venstre spalte inneholder «tese-programmet» og høyre spalte evt. utdypinger, argumenter og eksempler.

5.kapittel Revolusjon og sosialisme i Norge

5.1 Revolusjonen - overgangen mellom kapitalisme og sosialisme

5.1.1 En revolusjonær situasjon vil oppstå i Norge.

a. Så lenge styrkeforholdene mellom klassene i Norge er i hovedsak som i dag er det ikke mulig med noen overgang til sosialismen.

b. For at det skal bli råd å styrte kapitalismen i Norge, må hele systemet først være inne i en kvass krise.

c. Situasjonen med styrke og stabilitet for det kapitalistiske systemet i Norge, må før eller siden slå over i en situasjon der krise og svakhet rå, og der kapitalismen til slutt går under.

5.1.2. HVORDAN REVOLUSJONEN VIL FORLØPE I NORGE

a. Det er umulig å spå hvordan den revolusjonære krisa vil utvikle seg i detalj. Det vi kan si om overgangen til sosialismen bygger på en del allmenne historiske erfaringer:

b. Revolusjonen i Norge må bygge på *flertallet* av folket, dvs. arbeiderklassen, flertallet av intellektuelle og flertallet av småbrukere og fiskere, samt de permanente arbeidsløse.

c. Både innenlandsk og utenlandsk borgerskap vil møte et forsøk på å innføre sosialismen i Norge med våpenmakt. Folk som vil innføre sosialisme må derfor være forberedt på militær kamp for å seire.

d. Revolusjonen må være forberedt og organisert: det trengs et kommunistisk parti, en enhetsfront som omfatter alle klasser og grupper, og parti, fagforeninger og organisasjoner som vil kjempe for revolusjonen, og en organisert revolusjonær våpenmakt.

e. Revolusjonen trenger internasjonal solidaritet. Sosialismen kan ikke vinne fram i et lite land som Norge dersom mange fiendtlige stater går sammen om å slå oss ned.

a. Sosialismen er et samfunnssystem karakterisert ved ... (her må det komme en kort definisjon av det vesentlige innholdet som jeg ikke har fått til foreløpig)

Av flere grunner er det vanskelig å gi en presis skildring av hvordan det sosialistiske samfunnet må være i detalj.

b. For det første er det ikke overgangen fra kapitalisme til sosialisme nær ved i Norge. Den økonomiske og tekniske utviklinga gjør at både klasseforhold og produksjonssystemet vil ha endret seg mye før en sosialistisk omveltning.

c. For det andre vil forholda under og like før en sosialistisk revolusjon ha mye å si: om landet er rasert vil den første tida bli svært fattig. Men det skyldes kapitalismen og ikke sosialismen.

d. For det tredje er sosialismen noe nokså nytt i verden, og mange teoretiske problem er ikke løst og kan heller ikke løses på forhånd.

e. For det fjerde vil et sosialistisk Norge den første tida sannsynligvis være sterkt integrert i den kapitalistiske verdensøkonomien, slik at det blir umulig å hindre at kapitalistiske kriser påvirker den sosialistiske økonomien.

f. For det femte viser erfaringene at den politikken som til slutt blir satt ut i livet er et kompromiss mellom krava fra ulike retninger, bygd på økonomiske og politiske styrkeforhold i sjølve revolusjonstida.

g. Vi mener at en sosialistisk økonomi i Norge, bygd på de økonomiske forutsetningene i Norge nå, og uten utbytting av den 3.verden ikke vil bety noen tilbakegang i forhold til kapitalismen. På kort sikt sosialismen tvert i mot føre til et bedre liv for det store flertallet av arbeidsfolk.

h. På lengre sikt er det klart at sosialismen åpner for en oppblomstring av hele samfunnet. Alle samfunnsmedlemmene får personlige fordeler av en utviklingsfrihet som aldri før i landet.

i. Med disse kommentarene og forbeholdene legger vi fram politikken til AKP(m-l) for oppbygginga av sosialismen i Norge, med hovedvekt på den første tida. Det vi legger fram er mulig å gjennomføre under sosialismen. Det vil ikke si at alt kan gjøres med en gang.

5.3. DEN SOSIALISTISKE ØKONOMIEN

a. Grunnlaget for ei sosialistisk samfunnsomveltning er oppbygginga av en sterk sosialistisk økonomi med følgende kjennetegn:

5.3.2. REVOLUSJONEN I EIENDOMSFORHOLDA - OPPHEVING AV UTBYTTINGA

a. De store private monopolkonserna, som omfatter den dominerende delen av industri, gruvedrift og kommunikasjonsnett, samt store deler av handel og bank og finansvesenet, må gjøres til sosialistisk statseieendom.

I Norge vil det allerede i dag si en så stor del av økonomien at grunnlaget er lagt for overgang fra kapitalistisk til sosialistisk økonomi.

b. Den sosialistiske statssektoren må ha monopol på utenrikshandel og i det minste på slik virksomhet som spiller en nøkkelrolle i den organiserte samfunnsproduksjonen eller har militær betydning.

c. Den langsiktige målsettinga er å gjøre alle produksjonsmidler til felleseie, men

utover de ovennevnte sektorene går vi inn for frivillig tilslutning på lang sikt til sosialistisk samvirke o.l. for de øvrige produsentene.

d. De ovennevnte tiltaka betyr at den kapitalistiske utbyttinga vil være borte for det store flertallet i Norge.

5.3.2. SOSIALISTISK PLANØKONOMI

a. Revolusjonen i eiendomsforholdene gjør det mulig med en sosialistisk planøkonomi. Det innebærer at den kapitalistiske økonomien, der hver kapitalgruppe fastsetter produksjonen ut fra hva som gir mest profitt, blir erstattet av en sosialistisk økonomi, der hele samfunnsproduksjonen blir planlagt i fellesskap ut fra hva folk trenger.

b. I en høyt utvikla økonomi som Norges er det ikke mulig å

planlegge i detalj produksjon og fordeling av alle produkt. Samtidig kan vi ikke akseptere at markedssvingningene skal bestemme produksjonen av viktige produkt. På kort sikt må derfor et begrenset antall av de viktigste produktene legges inn under planen, mens markedet får regulere de øvrige. På lang sikt er målet å avskaffe marked og vareproduksjon.

c. På grunnlag av den sosialistiske planøkonomien blir det mulig å styre utviklinga av økonomien, slik at det etterhvert blir mulig å gi folket et tryggere og bedre liv. Viktige sider ved en slik utvikling er:

d. Kraftig utvikling av produktivkraftene gjør det mulig å skape store overskudd, som kan brukes til å gi menneskene mer av det som

trengs til deres fysiske og intellektuelle utvikling.

e. Den sosialistiske revolusjonen kan ta i bruk og styre datarevolusjonen på en helt annen måte enn kapitalismen.

f. Ny teknologi i nødvendig produksjon kan frigjøre menneskelig arbeidskraft til områder som helse, undervisning, kunst og kultur, omsorg for mennesker, miljø og natur.

g. Arbeid til alle, sosialisering av husarbeidet og samfunnsansvar for barneoppdragelsen legger det økonomiske grunnlaget for å kjempe fram full kvinnefrigjøring

h. Sosialismen kan bruke overskuddet til å ta med virkning på natur og miljø og på den økologiske balansen som en del av grunnlaget for avgjørelser om hva og hvordan det skal produseres. Nedsatt arbeidstid og økt tilgang på informasjon for alle gjør det mulig å bryte ned skillet ånd - hånd.

5.4. STATSFORMA UNDER SOSIALISMEN - POLETARIATETS DIKTATUR

a. For å bygge sosialismen og utvikle den fram til det klasseløse samfunnet - kommunismen - trengs en statsmakt som bevisst har dette som sitt mål.

b. Hovedoppgava til dette statsapparatet er etterhvert å befri det arbeidende folket fullstendig fra enhver undertrykking og utbytting

5.4.1. STATENS KLASSEKARAKTER - KLASSEALLIANSEN

a. Arbeiderklassen må ha makta i staten, dvs være den herskende klassen i samfunnet. Statsforma må altså være proletariatets diktatur.

b. En forutsetning for at proletariatets diktatur skal bli oppretta, bestå, og til slutt visne bort og bli erstattet av det klasseløse samfunnet, er at alliansen mellom arbeiderklassen og resten av det arbeidende folket blir opprettet.

5.4.2. ARBEIDERKLASSEN MÅ OPPLØSE DET GAMLE STATSAPPARATET OG SETTE ET NYTT REVOLUSJONÆRT I STEDET

a. Statsapparatet til den gamle herskerklassen er bygd opp for å sikre den kapitalistiske utbyttinga av arbeiderklassen og det arbeidende folket, og dessuten for å sikre de demokratiske rettighetene til borgerskapet.

b. Hovedoppgava til proletariatets statsapparat er etterhvert å befri det arbeidende folket fullstendig fra undertrykking og utbytting.

c. Det er ikke mulig å overta borgerskapets statsapparat og bruke det til proletariatets formål. Derfor må arbeiderklassen knuse eller oppløse det gamle statsapparatet og bygge sitt eget.

5.4.3. STYREFORMA - DE FOLKEVALGTE FORSAMLINGENE OG REGJERINGA

a. Den proletariske statsmakta må bygge på revolusjonære maktorganer som det arbeidende folket utvikler fra grunnplanet gjennom den revolusjonære kampen.

b. Statsapparatet må bygges opp slik at arbeiderklassen og det arbeidende folket sikres avgjørende innflytelse. Bl.a. må det velges representanter fra bedrifter og produksjonsheter til de folkevalgte organene, masseorganisasjonene, særlig fagbevegelsen må gis

- innflytelse, og det må innføres arbeiderkontroll i statsbyråkratiet.
- Den sosialistiske staten må forene lovgivende og utøvende makt
  - Representanter til folkevalgte organ må kunne trekkes tilbake av de gruppene som har valgt dem.
  - Valgene til de folkevalgte organene må være hemmelige og frie, slik at alle lovlige parti og organisasjoner kan stille opp kandidater.
  - Den sosialistiske regjeringa må pekes ut av en folkevalgt nasjonal forsamling.

5.4.4. VÅPENMAKTA UNDER PROLETARIATETS DIKTATUR

- Kjernen i proletariats diktatur, som i alle andre statsmakter, er våpenmakta. For å kontrollere statsmakta må arbeiderklassen ha kontrollen over de væpna styrkene.
- Den proletariske staten kan ikke bygge på den gamle hæren, som er opprettet for å forsvare makta til den gamle kapitalistklassen.
- Den nye hæren må organiseres på grunnlag av de væpna styrkene som sikret seieren i den sosialistiske revolusjonen. og må bygge på folkevæpning.

5.4.5. DEMOKRATI FOR Å SIKRE MAKTA TIL ARBEIDERKLASSEN OG DET ARBEIDENDE FOLKET

Staten må løse motsigelser i folket og sikre at makta over staten og økonomien blir liggende hos arbeiderklassen og resten av det arbeidende folket. Til det trengs det et sosialistisk demokrati som er

så omfattende som råd for det store flertallet av folket.

Staten må bruke metoden med omfattende diskusjonskampanjer for å drøfte viktige prinsippsspørsmål av økonomisk, politisk og ideologisk karakter.

Frie undersøkelser og studier, fri publisasjon og diskusjon er nødvendig for å utvikle vitenskap, kunst og kultur.

Fri politisk diskusjon og kritikk, medregnet kritikk av regjeringsparti og statsledelse er nødvendige forutsetninger for å utvikle det sosialistiske demokratiet.

Inngrep i ytringsfriheten må bare være unntak. De må være konkrete og avgrensa slik at alt som ikke direkte er forbudt, er tillatt.

Alle nasjonale minriteter må gis nasjonale rettigheter. Det må være full juridisk likestilling av kvinner og menn, medregnet vedtak som tar sikte på å sikre virkelig likestilling.

Alle i samfunnet må sikres personlig individuelt rettsvern. Det må være frihet til å opprette fagforeninger og streikerett

g. Skal friheten til politisk diskusjon og kamp være reell, må det være tillatt å organisere politiske organisasjoner og parti som har rett til å drive propaganda og vinne seg tilhengere.

h. Organisasjoner som driver terror, forbereder væpna oppstand eller har kontakt med fremmede makter skal forbys.

5.4.6. DE ARBEIDENDE MASSENE MÅ MER OG MER DIREKTE OVERTA DEN POLITISKE OG ADMINISTRATIVE LEDELSEN

a. Proletariats diktatur skal ikke bare være en sterk statsmakt som kan forhindre tilbakeføring til kapitalismen. For å sikre en utvikling i retning kommunismen må den samfunnsmessige arbeidsdelinga målbevisst brytes ned og massenes egen direkte politiske og administrative ledelse økes.

b. Ledende personer i produksjonslivet og statsapparatet må med jevne mellomrom gjøre arbeid i underordna stillinger.

c. De folkevalgte representantene må knyttes nærmest mulig til de som velger dem og settes under kontroll av dem. De bør ha rapportplikt overfor velgerne, og velgerne må kunne trekke dem tilbake.

d. Det bør utvikles kvoteordninger og antidiskrimineringsregler som sikrer sterk representasjon av arbeidsfolk blant folkevalgte, på

bekostning av folk i sentrale verv i arbeidsdelinga i samfunnet.

e. Alle medlemmer av samfunnet må gis samme mulighet til å skaffe seg informasjon og utvikle politisk og administrativ dyktighet, samt til å gjøre synet sitt kjent. Med den tekniske og økonomiske utviklinga blir dette økonomisk mulig: nedsetting av arbeidstida gjør det mulig å ta en stor del av produsentene ut av det vanlige arbeidet sitt deler av året, og inn i administrasjon. Etterhvert kan mer og mer

av statsadministrasjonen gjøres om til samfunnsmedlemmenes fellesadministrasjon over sitt eget liv.

5.5. UTVIKLINGA AV KLASSEKAMPEN UNDER SOSIALISMEN

a. Sosialismen er en ny samfunnsform som utvikler seg gjennom en langvarig og innfløkt klassekamp. Om sosialismen overlever og hvordan den utvikler seg avhenger av denne klassekampen.

b. Borgerskapet vil ha følgende fordeler: Det vil finnes en gammel overklasse, et marked, rester av kapitalisme, et statsapparat og et økonomisk byråkrati. Alt dette gir grobunn for klasseskiller. Det vil også finnes en kapitalistisk omverden.

c. Arbeiderklassen vil også ha fordeler: krisa rammer kapitalismen stadig hardere. Stadig flere mennesker på jorda støtter eller deltar i revolusjonen. Som høyt utvikla land vil vi ha gunstigere utgangspunkt enn mange andre. Arbeiderklassens kunnskapsnivå gjør det lettere å skaffe eksperter som støtter sosialismen.

d. Historisk blir det mer og mer realistisk å opprette og utvikle sosialismen, og stadig verre å få kapitalismen på fote igjen.

e. Også under sosialismen må arbeiderklassen gå i spissen for klassekampen.

f. Kvinnene er en viktig drivkraft i kampen for kommunismen. for kvinnene kan ikke frigjøres fullt ut før under kommunismen.

g. Under sosialismen må arbeiderklassen og det arbeidende folket føre en langvarig kamp mot forsøk på å gjenreise den kapitalistiske økonomien.

h. Det må føres kamp mot særrettigheter og avgrensninger av det sosialistiske demokratiet.

i. Det må føres kamp mot reaksjonær borgerlig ideologi i tenkning, politikk, kunst og kultur.

5.6. DET KOMMUNISTISKE PARTIET UNDER SOSIALISMEN

5.6.1. PARTIET MÅ LEDE STATEN OG KLASSEKAMPEN

a. Under sosialismen har partiet den krevende og motsigelsesfylte oppgava å lede både staten og klassekampen.

b. Proletariats diktatur kan ikke stå ved lag uten et ekte marxist-leninistisk kommunistparti i ledelsen for staten, og for våpenmakta, som er kjerna i staten. Partiet kjemper for sentrale posisjoner i statsapparatet og økonomien, samtidig som det ikke vokser sammen med statsapparatet, men er nært knyttet til arbeidsfolk og deres organisasjoner.

c. Kommunistpartiet er det viktigste redskapet for å løse motsigelsen

mellom behovet for en sterk statsmakt og behovet for å stadig overføre mer og mer av ledelsen til massene sjøl.

d. Om nødvendig må partiet mobilisere arbeiderklassen og det arbeidende folket til kamp mot et statsapparat som utvikler seg i feil lei.

e. I hele den sosialistiske perioden trenger klassekampen en ledelse. Det må være det kommunistiske partiet. Uten en slik ledelse kan ikke sosialismen utvikles til kommunisme.

f. Partiet må lede massene politisk ved å legge fram politiske linjer for å utvikle sosialismen og slåss for å vinne oppslutning om dem.

g. Partiet må være villig til et demokratisk samarbeide med andre politiske krefter og parti som er for sosialismen.

h. Kommunistpartiet sin overordna plikt og oppgave er å slåss for å utvikle sosialismen mot kommunismen. Dersom sosialismen er truet vil partiet alliere seg med andre som slåss for sosialismen og med alle middel hindre at kapitalismen gjenreises.

5.6.2. VI MÅ HINDRE AT PARTIET DEGENERERER

a. Kommunistpartiet må kjempe mot å degenerere og bli et regjeringsparti for den statskapitalistiske overklassen, slik det har skjedd i mange tidligere sosialistiske land. Til det trengs både politisk kamp og klare fler som hindrer at partiet blir springbrett for medlemmenes egen karriere.

- b. Et flertall i partiet og i ledelsen av partiet må være vanlige arbeidsfolk som står i sitt vanlige arbeid.
- c. Høyere partifunksjonærer i stat og kommune må ikke få høyere lønner og andre fordeler som skiller dem fra vanlige arbeidsfolk.
- d. Det er ønskelig at verv sirkulerer der det er mulig. Partiledere bør en viss del av året stå i vanlig produktivt arbeide.
- e. Flest mulig i arbeiderklassen og det arbeidende folket utenfor partiet må ha kjennskap til og skolerung i den vitenskapelige sosialismen. Da vil kritikk mot feil fra partiet lettere komme fram, og hvis partiet skulle degenerere vil det bli lettere å ta opp kampen for et nytt virkelig kommunistparti.

Gunnar Rutle.

KAPITTEL 3 ER TRUKKET - HVA NÅ?

Vi har lest utkastet til kapittel 3 med stor interesse og stadig større uro. Hensikten med det nye programmet skal være å få en tettere og bedre definert utgave av det. Komiteen påstår i kladdutkastet at det politiske hovedinnholdet er det samme som de gjeldende programmer, og at dette i særlig grad gjelder »framstillinga av verdenssituasjonen, partiets forhold til supermaktene, sosialimperialismen, politikken hvis en krig bryter ut osv.» (nederst s.5).

Vi oppfatter denne delen av programmet som avgjørende viktig for partiets videre arbeid. Den behandler analysen av årsakene til en 3.verdenskrig, de krefter som presser den fram, og hvordan vi skal forholde oss til dette. Dette er et avgjørende strategisk spørsmål for partiet. Det vil avgjøre hvordan vi vil disponere kreftene i årevis framover. I tillegg er dette et spørsmål hvor vi må trekke en knivskarp skillelinje mellom oss og pasifistene, og hvor vi blir pressa av atommotstandere og revisjonister.

Det er utrolig at en av våre mest ledende teoretiske talsmenn, og ei gruppe nedsatt av SK for å formulere partiets viktigste teoretiske retningslinjer, ikke ser at innholdet i kap.3. i det nye forslaget er politisk forskjellig fra de vedtatte program. De største forskjellene ligger i ei undervurdering av Sovjet, ei lefling med atompasifistene, og ei umaterialistisk behandling av årsakene til krig. En tro på at en kan tvinge »ei åtaksmakt til å la være å starte krig eller dra seg attende» bare »eiin skjønner årsakene til krig», er ikke bare dårlig leninisme, det er metafysikk.

Hva må med for at kap.3 skal kunne passere som en del av et prinsipp-program for et kommunistisk parti?

--Det må slå fast at partiet står på Lenins lære i spørsmål om å analysere imperialismen og krigen. Det er sikkert ikke dumt å sitere litt fra klassikere. Det må slå fast at det er de indre økonomiske forholda i hvert land og den ujamne utviklinga mellom dem, som er grunnlaget for imperialistiske omfordelingskriger. Det må slå fast at det er mest sannsynlig at rivaliseringa mellom supermaktene vil føre

til en 3.verdenskrig som vil bli utløst av Sovjet. Jfr. Mil.progr.79: »Rivaliseringa er nødt til å føre til en imperialistisk omfordelingskrig, for under imperialismen er det ingen andre midler som kan løse denne motsigelsen.»

--Det må slå fast at det som kan hindre en 3.v.k. er, som Mao Zedong sier: »Enten fører krigen til revolusjon, eller så forhindrer revolusjonen krigen.» Mil.progr.: »Det er bare seierrikerevolusjoner i de to supermaktene, først og fremst Sovjet, som kan hindre den konkrete imperialistiske omfordelingskrigen som nå er i emning.» Mil.progr. peker videre på faktorer som kan utsette krigen, og det er noe annet enn »krigsforståinga» i kap.3.

--Det må avgrense seg klart fra ideer av typen »bare vi er mange nok, så kan Sovjet tvinges til ikke å starte noen krig.» Ideer av denne typen tjener i dagens situasjon kun ei supermakt.

--Forslaget må bli enig med seg sjøl om at Sovjet har den sterkeste militærmakta. Det må slå fast at vår propaganda må trappes opp, og at kampen mot supermaktene, særlig Sovjet, må trappes opp.

--Det er nødvendig at det understrekes at støtte til motstandskamp, mot supermaktene, særlig Sovjet, er »verkeleg fredsarbeid».

--Når forslaget prøver å anvende 3.verden-teorien, er det redelig å nevne at den blei utarbeida av Mao Zedong, og kanskje til og med sitere fra den.

Vi tror ikke at klassikersitater vil løse alle problemer med å utarbeide et nytt prinsipp-program. På den annen side er det viktig å vise nye (og gamle) medlemmer og sympatisører hvor vi henter tankegodset vårt fra, og til den tradisjon vi bygger på. Det kunne hende at de fikk lyst til å studere videre sjøl.

Konklusjon: Kapittel 3 må totalt omskrives før det blir brukbart for et kommunistisk parti. Det er et tankekor at det i det hele tatt har kunnet bli sendt ut i sin nåværende tilstand.

Utvalg i Oslo.

SVAR TIL "DET ER IKKE REV....." FRA "RJ"

Jeg vil i sva. et mitt følge Pål Steigans kommentar punkt for punkt for å gjøre det lettest mulig for leserne. Det er nødvendig å ha for seg Steigans kommentar, Diskusjonsbulletinen nr 1. (DB) og Utkastet til nytt prinsipp-program for AKP(m-l) (PPU) når en leser svaret mitt. Forøvrig skal signaturen min være »RJ», ikke »R» (trykkfeil i DB).

1. METODEN

Steigan hevder at artikkelen min i DB er svært uforsonlig. Det er riktig. Jeg mener som Steigan at »dersom en står overfor revisjonisme, bør en fremme en uforsonlig kamp».

Steigan hevder at jeg ikke »kritiserer sjukdommen for å redde

pasienten». Til det er å si at jeg ikke oppfatter programkomiteen som pasienter.

Steigan antyder at kritikken min degenererer til personangrep. Dersom det er riktig at kritikken blir oppfatta på denne måten, og dermed hemmer diskusjonen eller forkludrer realitetene, vil jeg være den første til å beklage dette. Det er imidlertid et problem i denne diskusjonen, og det er at TØ blir sett på som hovedansvarlig for PPU. Han sier også sjøl: »Og politiske og teoretiske feil som forslaget sikkert inneholder, kan jeg også stilles til ansvar for, ettersom jeg som ansvarlig for redigeringa av utkastet» PPU s.6. Hvis TØ føler seg forfulgt av meg gjennom angrep på hans *person* og ikke de politiske linjene han står for, er dette selvfølgelig ikke bra. Men jeg har vanskelighet for å tro at TØ mener dette. I så fall ville han sikkert ha sagt ifra sjøl.

Steigan hevder at jeg tolker alt i verste mening. Mener Steigan så at alt skal tolkes i »beste mening» eller hva. Dette er jo et av de store problemene med utkastet som gjør det ubrukbart som diskusjonsgrunnlag, at mye kan tolkes i flere forskjellige retninger. Lenin sier dette sånn: »Når det er tale om kamp mot opportunisten, bør en aldri glemme de egenskaper som særmerker hele den moderne opportunisten på alle mulige områder: dens ubestemmelige utflytende, ugripbare karakter. På grunn av sin natur unnviker opportunisten alltid å stille et spørsmål bestemt og definitivt, han søker å finne en middelvei, åler seg som en orm mellom standpunkter som utelukker hverandre, og legger vinn på å være »enig» både med den ene og den andre og reduserer sine divergerende meninger til små endringer, til tvil, til gode og uskyldige ønsker osv.osv.» (1)

Steigan trekker fram to eksempler på at jeg tolker ting i verste mening, det første i forbindelse med væpna revolusjon. Han sier, etter å ha sitert en del fra PPU om væpna revolusjon: »så haler han og drar i dette så mye at han til slutt slår fast at forslaget åpner for fredelig overgang til sosialismen. Dette er å ta alt i verste mening. Det er helt urimelig å tolke forslaget slik RJ gjør.» Men la oss ta for oss setningen fra PPU som Steigan *ikke* siterer: »Den norske kapitalistklassen vil gripe til våpen til drukne sosialismen i blod, *dersom han tror det går*» (PPU s.16 (min utheving)). Synes virkelig Steigan at det er urimelig å tolke dette som at det åpner for muligheten for fredelig overgang til sosialismen? Skal vi *overse* dette fordi væpna revolusjon er nevnt andre steder?

Det andre eksemplet på urimelige tolkninger gjelder bla. spørsmålet om Stalin. Innvendingene mine mot PPU går bla. på at det ensidig legger hovedvekta på Stalins feil. Er det urimelig å hevde dette når feila er behandla på 40 linjer og fortjenestene på 4? Eller er det sånn at det å si at »Stalin forsvarte på den ene sida dei sentrale ideane til Marx og Lenin» PPU s.27 (to av de fire linjene), skaper balanse i bildet? Jeg syns heller ikke det er urimelig å hende at denne behandlninga *bereder grunnen* for at partiet i neste omgang skal ta avstand fra det meste Stalin har stått for.

Steigan hevder »at vi får nesten aldri vite hva RJ sjøl mener». Det har han delvis rett i. Hovedhensikten min med artikkelen i DB var å få fram en klar og skarp kritikk av PPU. Det har jeg, etter det jeg kan observere, lyktes i. En presentasjon av endel synspunkter skal jeg prøve å gi i denne artikkelen. Steigan stilte to spørsmål innledningsvis, og dem skal han få svar på med en gang. Spørsmål: »Mener RJ at det er grunnlag for å kritisere Stalin for noe som helst?» Sva: Ja. Spørsmål: »Mener RJ at det var riktig å opprette et Komintern...?» Svar: Det var riktig.

Steigan hevder at jeg ikke bringer diskusjonen framover. Dette er det uttalte delte meninger om, jeg tar hans syn til etterretning.

Steigan hevder at jeg er uvillig til å gå inn på de historiske og teoretiske problemene i den kommunistiske bevegelsen. Han hevder videre at jeg stempler e'hvert forsøk på nytenking som revisjonisme. Jeg registrerer at Steigan mener dette, og tar det for det det er, lause påstander fra hans side. Når det gjelder PPU, synes jeg ikke det representerer noen nytenking å rope hurra for. Jeg mener derimot å kunne gjenkjenne en god del tradisjonelle revisjonistiske standpunkter som er tørka støv av og pussa opp. Jeg støtter synet til

Erik Strøm (DB. s.45) når han sier: »Det er desto mere forbausende at forfatterne av PPU i svært liten grad har benyttet det vitenskapelige arbeidet som er gjort. Etter det jeg kan se, har de neglisjert arbeidet til kader som har analysert områder som militærspørsmål, kvinnespørsmål, Sovjet og politisk økonomi. I noen tilfeller har de fremma helt motsatte synspunkter (krig,kvinner), i andre tilfeller avvikende syn (Stalin, Sovjets natur).»

Steigan kritiserer meg for å ville forsvare partiets nåværende standpunkter. Han tolker dette dithen at det er fordi de er »nåværende» (konservatisme). Jeg skjønner at jeg har overvurdert enkelte personers fantasi ved å unnlate å forklare at det er fordi jeg mener de nåværende standpunktene i hovedsak er riktige. Det er herved gjort.

Steigan hevder at jeg ikke ønsker å komme fram til enhet gjennom den kritikken jeg fremmer. Dette er ikke riktig. Det er imidlertid en forfalskning å tolke Maos formel enhet-kritikk-enhet som enhet for enhver pris, med alle, på hvilket som helst grunnlag. Dersom det i et kommunistisk parti fremmes revisjonistiske standpunkter, er det politisk opportuniste å ikke ta kamp mot dem. Det er like feilaktig å prøve å konstruere et prinsipp-program som forener alle standpunkter. Jeg vil returnere Steigans oppfordring om å oppgi umaoistiske metoder til han sjøl.

2.PROGRAMMETS FORM

Steigan syns det er merkelig at jeg tillegger det faktum at enkelte spørsmål er svært overfladisk behandla, noen vekt. Hva kommer det av at enkelte spørsmål er gitt større plass i et program enn andre? Jeg har alltid tolka dette dithen at årsaken er at noen ting blir sett på som viktigere og andre som mindre viktige. Det kan vel ikke *bare* være tilfældigheter eller mangel på kunnskaper som betegner lengden på avsnitt og kapitler.

Steigan vil at jeg istedet for å kreve en forsvarlig behandling av partiets strategi i en krigssituasjon på mer enn 1/2 spalte, skal foreslå at det kuttes ned på andre deler. Dette er selvfølgelig en metode, men jeg syns ikke den er særlig heldig. Jeg er enig med Steigan at det han kaller »langhalm», må skjæres vekk. Forøvrig mener jeg at programmets lengde må avgjøres av hva som trengs i 1983 for å gi en klar og utvetydig framstilling av partiets politikk. Hva som *trengs* vil selvfølgelig variere fra situasjon til situasjon og fra land til land. Å trekke fram KKP's program i denne sammenhengen har derfor liten mening. Innafor programmets rammer, bør deler som er viktige, få stor plass (relativt sett) og andre deler mindre. Eksempel: Jeg oppfatter partiets strategi i en krigssituasjon som en viktig del, og partiets forestillinger om kommunismen som mindre viktige.

Ellers er jeg enig med Steigan i at et høyt teoretisk nivå i programspørsmål ikke viser seg i et stigende antall spaltetre, at det ikke er vanskelig å skrive side opp og side ned om sosialismen osv. Problemet for Steigan må jo være at denne kritikken ikke rammer meg, men PPU som han sjøl har vært med på å anbefale som et diskusjonsgrunnlag.

3. VÆPNA REVOLUSJON

Steigan mener at jeg tolker PPU urimelig på dette punktet. Dette har jeg tatt opp før.

Steigan mener at den væpna revolusjonen ikke bør gis større plass. Mine prinsipielle standpunkter rundt programlengde m.v. har jeg tatt opp før.

Steigan mener at mine forestillinger om den væpna revolusjonen virker en smule uhistoriske. Han stiller et spørsmål: »Skal fortroppen gå til en »væpna revolusjon» som de breie massene av arbeiderklassen ikke ser nødvendigheten eller riktigheten av?» For å rydde unna misforståelser i den sammenhengen: Svaret er »Nei».

Poenget mitt er: Væpna revolusjon er i PPU utelukkende »beskrevet som en defensiv handling arbeiderklassen nærmest blir

tvunget til av det udemokratiske borgerskapet *etter* at revolusjonen er gjennomført.» (DB.s. 58). Steigan kan da umulig være uenig i at å knuse det borgerlige statsapparatet krever en militær og politisk *offensiv*. Mao sier dette slik: »Den eneste helt riktige påstanden er at en revolusjon eller en revolusjonær krig er en offensiv, men at den også innebærer forsvar og tilbaketrekning.» (2).

UPP framstiller den væpna revolusjonen på følgende måte: Overskrifta på avsnittet er: UPP s 16: »Revolusjonen må kunne forsvare seg mot militæråttaka frå reaksjonen». Men saken er jo den at det aldri blir noen revolusjon før situasjonen er snudd på hodet: Proletariatet i Norge må være i en situasjon hvor *de* angriper borgerskapet som må forsvare seg. Neste setning i UPP er: »Den norske kapitalistklassen vil gripa til våpen og prøva å drukne sosialismen i blod, dersom han trur det går.» Denne setningen forutsetter at sosialismen er innført og at proletariatet *deretter* må forsvare seg mot borgerskapet som *først nå* prøver å drukne sosialismen i blod »dersom han trur det går».

Steigan liker heller ikke »dersom han trur det går» fordi det er »kåserende» og »for lite programatisk». Deretter kommer han med et forsvar for *innholdet*. Han tolker innholdet dithen at forfatteren tenker seg en situasjon etter en nasjonal revolusjonær frigjøringskrig. Dette vil jeg kalle ei urimelig tolking. Hvis UPP mener dette, hvorfor står det da ikke? Som det er behandla i UPP står denne situasjonen (med muligheter for at borgerskapet ikke vil bruke vold) som et allmenngyldig postulat.

Steigan spør hvordan jeg vil markere avgrunnen mellom terrorismen og kommunismen. Jeg syns ikke dette er problematisk. Hvorfor ikke bruke 1980 programmet s 82: »Snakket om »sosialisme» innført av kuppemakarar og imperialistiske okkupantar uten massane, uttrykker vanvørnad for arbeidsfolk og dyrking av *eliten* som dei som skal avgjere. Dette er tankar som er reindyrka i nazismen og den sovjetiske revisjonismen, og kan ikkje semjast med verkeleg sosialisme.»

4. PROLETARIATETS DIKTATUR

Steigan hevder at jeg retter en mer generell kritikk av begrepet »folket» i programsammenheng. Dette er ikke riktig. Jeg kritiserer derimot måten UPP bruker dette på. »Folket» er etter det jeg kan skjønne et begrep som omfatter alle klasser og skilt som står på proletariatets side i forhold til fienden. UPP definerer ikke folket i det hele tatt. »Folket» i UPP brukes f.eks. på denne måten: »Vi meiner at statsmakta åt proletariatet har som føresetnad at det vert eit demokrati som er så omfattande som råd er for det store folkefleirtallet». UPP s 20. UPP kan da umulig mene at demokratiet ikke skal gjelde for *hele* folket dersom »folket» brukes som Mao gjør det for å betegne den ene motsetningen i motsigelsen mellom folket og fienden. Her er det altså stor forvirring. Min påstand er at noen ganger brukes »folket» der det skulle stått innbyggerne eller samfunnsmedlemmene, mens det andre ganger brukes for å betegne folket i motsetning til fienden.

Steigan hevder at Lenin var tvetydig i spørsmålet om forholdet mellom proletariatets statsmakt og forbundet med de andre klassene. Vi får la Lenin sjøl slippe til: »Den klasse som erobret den politiske makt, tok den i bevissthet om at den tok den *alene*. Dette ligger i selve begrepet proletariatets diktatur. Dette begrepet har bare i det tilfellet mening, når klassen vet at den *alene* tar den politiske makt i sin hånd, og hverken bedrar seg selv eller andre med taler om en makt som er »allmenfolkelig», kommet til gjennom almenne valg, sanksjonert av hele folket». 3)

Videre: »Proletariatets diktatur er en særegen form for klasseforbundet mellom proletariatet, avantgarden for de arbeidende massene og de tallrike ikke-proletariske lag av arbeidende (småborgerskapet, de små eiendomsbesitterne, bøndene, de intellektuelle osv) eller med flertallet av disse, det er et forbund mot kapitalen, et forbund som har til mål definitivt å opprettholde og konsolidere sosialismen. Det er et forbund av et særskilt slag, som

utformer seg i en særegen situasjon, nemlig i de vilkår som hersker mens det raser borgerkrig. Det er et forbund mellom helhjertede tilhengere av sosialismen og vaklende forbundsfeller, av og til med »nøytrale» (og i det siste tilfellet går forbundet over fra å være en kampoverenskomst til å være en overenskomst om nøytralitet), et forbund mellom klasser som økonomisk, politisk, sosialt og ideologisk skiller seg fra hverandre». 3)

Stalin kommenterer denne »tvetydigheten» som Steigan her finner slik: »Dette at *en* klasse har makten, at klassen av proletarer ikke deler og ikke kan dele makten med andre klasser, vil likevel ikke si at den ikke trenger hjelp fra forbundet med de arbeidende og utbyttede masser av andre klasser for å realisere sine mål. Tvert om. Denne makten, *en* klasses makt kan bare befestes og gjennomføres fullt ut gjennom et særskilt forbund mellom klassen av proletarer og de arbeidende massene av de småborgerlige klasser, framfor alt de arbeidende massene av bønder.

Hva er det for en spesiell form for forbund, og hva er det som kjennetegner den? Står ikke et slikt forbund med de arbeidende massene av andre, ikke proletariske klasser overhodet i motstrid til ideen om *en* klasses diktatur?

Det som kjennetegner denne spesielle formen for forbund er at proletariatet er den ledende kraften i dette forbundet. Det som særkjenner denne spesielle formen for forbund er at den som leder staten, den som er ledende i det proletariske diktaturs system, er ett parti, proletariatets parti, kommunistenes parti, et parti *som ikke deler og som ikke kan dele ledelsen med andre partier*. Som en ser foreligger det her bare tilsynelatende en motsigelse». (4).

For å si det populært er jeg enig med Lenin og Stalin på disse punktene. Hvis dette representerer »en meget kraftig revisjon av partiets strategi», vel, da får vi heller revidere den. Jeg mener imidlertid at dette er å stille realitetene på hodet. Det er UPP som reviderer både Lenin og Stalin med sitt prat »om en makt som er allmenfolkelig», kommet til gjennom allmenne valg, sanksjonert av hele folket.

PPU behandler ikke spørsmålet om klassealliansen under proletariatets diktatur seriøst overhodet. Det behandler ikke klassealliansen ut fra en historisk materialistisk synsvinkel. Dette gjør heller ikke Steigan.

Innholdet i klassealliansen vil selvfølgelig endre seg fra land til land, og kan ikke endre seg underveis. Klassealliansen var ikke den samme i Sovjet som i Kina. Den vil også være en annen i Norge enn i Kina.

Steigan mener jeg tar feil når jeg sier at klassealliansen ikke kan være statisk.

Steigan skjønner ikke at grupper som normalt vil være proletariatets allierte, kan komme i opposisjon til proletariatets diktatur. Han skjønner heller ikke at den proletariske staten i en krisesituasjon kan bli tvunget til å frata slike grupper særretter.

Steigan skjønner kort og godt ikke at motsigelser som normalt er ikke-antagonistiske, kan utvikle seg til å bli antagonistiske. At en proletarisk statsmakt og et kommunistparti ikke *ønsker* en slik situasjon, må være åpenbart. At en gjør alt som er politisk og praktisk mulig for å unngå en slik situasjon, er like åpenbart. Men å lukke øya for at denne situasjonen før eller seinere sannsynligvis vil komme, er idealisme.

Steigan snakker om »kjøttthuer». Jeg syns ikke uttrykket er spesielt godt egna i denne debatten, men når det først er innført av partiformannen, så la oss bruke det. Gode eksempler på typiske »kjøttthuer» må vel være f.eks. det Lenin kalte »vaklende forbundsfeller» og »nøytrale» i den russiske revolusjonen. Mere hjemlige »kjøttthuer» er vel de uavhengige sosialistene som står på RVs lister. - For de veit vel at AKP(m-l) har særretter i RV som gjør at RV formelt sett kan oppløses når AKP mener det er nødvendig?

Steigan sier at jeg har samme oppfatning av klassealliansen som Hovdengruppa og Baudegruppa hadde. I materiale som blei utgitt de gangen (1971) heter det bl.a.: »Baude-gruppa slår det arbeidende småborgerskapet - småbønder, fiskere, småhandlende osv. i hardtkorn med storborgerskapet og beskriver det som reaksjonært»

(5) Påstår virkelig Steigan at jeg har hevda noe liknende? Hvis debatten først skal vulgariseres, går det vel an å gjøre det noe mer elegant.

Steigan mener at holdninga mi til det sosialistiske demokratiet i beste fall er uklart. Jeg syns sjøl jeg har en relativt klar holdning til dette, når det ikke kommer fram i bulletinen, er det fordi innlegget først og fremst er en kritikk av PPU. Dette har jeg redegjort for tidligere.

Steigan mener at setningen »samstundes må han undertrykkja det mindretallet av utbytтар og agentar som kjemper for å ta frå fleirtalet makta og setja kapitalismen inn att». Hvorfor står det ikke *borgerskapet* da? Hvorfor står det ikke: »Samstundes må han undertrykke borgerskapet»? Igjen syns jeg Steigan er urimelig i utlegninga av hva PPU »egentlig» mener.

Steigan syns det er merkelig at jeg er harm på at PPU vil garantere borgerskapet en lang rekke friheter og rettigheter. - Men hvorfor skal borgerskapet ha disse rettighetene? I motsetning til Steigan ser jeg ingen grunn til det. Eller trur Steigan at borgerskapet vil skjønne og akseptere at frihetene og rettighetene først og fremst er beregna på arbeiderklassen, og derfor unnlater å benytte seg av dem? »Folk må jo få innsynsrett i statsstyringa», står det i PPU. Dette er jo helt utrolig! Skal hvem som helst forlange å få vite hva som helst om forsvarssaker, økonomiske forhold, handelsforbindelser med utlandet osv. ? Eller er det ikke sånn det »egentlig» er ment?

Steigan stiller et spørsmål for å få meg til å klargjøre synet mitt på demokrati under sosialismen. Jeg skal svare på om jeg er for eller mot de rettighetene som PPU ramser opp for »det store flertallet». Til det er å si at jeg er hverken for eller mot noe som helst for »det store flertallet». Skal Steigan stille ja/nei/for/mot-spørsmål, får han ihvertfall stille dem nøyaktig. »Det store flertallet» av hva? Proletariatet?, Folket?, Samfunnsmedlemmene? Det er ikke nødvendig å ha særlig velutvikla fantasi for å skjønne hva jeg skriver i bulletinen. Poenget mitt er: Borgerskapet skal *undertrykkes* som klasse. Proletariatet skal være den *undertrykkende* klassen. Vidtgående og *reelle* demokratiske retter skal gjelde for proletariatet og dets allierte.

5. KOMMUNISTPARTIETS ROLLE

Steigan hevder at jeg vil løse problemet med partiets ledende rolle ved å gi kommunistpartiet en plass i grunnloven. Han sammenlikner dette med kongens plass i grunnloven. Men hvorfor gå så langt tilbake i historia, hvorfor ikke sammenligne med unntakslovene i Norge som blei vedtatt etter krigen. Disse gir borgerskapet diktatoriske fullmakter (formelt sett) dersom borgerskapet mener situasjonen krever det. Hva er grunnen til at proletariatet ikke skal ha liknende fullmakter? Jeg er enig med Steigan i at ei *formell* særstilling for partiet ikke sikrer noe som helst. Det som teller er de *reelle* maktposisjonene partiet til enhver tid har. Men hvorfor ikke gi partiet *formelle* særretter (juridiske) *også*? Er det fordi vi er redde for å avsløre hvor udemokratiske vi er? Er det fordi vi mener at det ikke vil være taktisk lurt? Jeg er i og for seg åpen for den siste muligheten. at partiet av taktiske årsaker ikke skal gå inn for juridiske særretter. Men det er ikke sånne vurderinger som er ute og går i dagens debatt.

Kjerna i diskusjonen om partiets rolle under sosialismen er spørsmålet om partiet skal kunne gripe inn overfor og eventuelt avsette ei sittende regjering. PPU's syn på dette er klart uttrykt i følgende sitater: »PPU s.23: »Partiet skal ikkje gjera dette dersom det er i strid med folkeviljen og eit fleirtal i demokratisk valde organ». Og »dersom partiet får fleirtalet mot seg, lyt det bøya seg og ta ein politisk kamp for å vinne nok stønad ved overtving, slik at politikken kan gjennomførast».

PPU mener at partiet *ikke* skal kunne gripe inn overfor ei sittende regjering. Det mener jeg. Og dersom dette skal være mulig må partiet ha *reelle maktposisjoner*, først og fremst i hæren. Om disse i tillegg er lovfesta, ser jeg det som en fordel.

Steigan stiller igjen en del ja/nei spørsmål: Sp.m.: Skal det være

stemmerett for det store flertallet? Svar: Ja (med forbehold om hva Steigan mener med »det store flertallet»). Sp.m.: Skal dette flertallet kunne velge ... hvem de vil til ei nasjonalforsamling? Svar: Ja (med samme forbehold). Sp.m.: Skal nasjonalforsamlinga utnevne regjeringa? Svar: Ja.

Steigan påpeker at det i PPU kap.8 står mer om partiets revolusjonære oppgaver enn de to linjene jeg siterer. Dette har han rett i. Jeg har rett og slett oversett de 4 andre og ber om å bli tolka på mildest mulig måte i denne sammenheng.

Steigan sier at jeg skriver at en del setninger fra 1980 programmet om kommunistpartiets oppgaver er utelatt i PPU. Det er ikke riktig: Jeg skriver: »Dette er også nevnt i PPU kap.7 om den internasjonale kommunistiske rørsla». (DB s. 57.) Det er altså ikke bare jeg som overser saker og ting.

Poenget mitt var at kommunistpartiets strategiske oppgaver i all hovedsak (minus 6 linjer), var behandla i en historisk sammenheng i kapitlet om den internasjonale kommunistiske rørsla, og ikke i kap.8 om AKP(m-l) i Norge.

6. ØVRIGE SPØRSMÅL

Imperialisme og krig.

Steigan beklager at jeg kommer med insinuasjoner om programkomiteens forståelse av hvilken supermakt kap.3 tjener. Det er en riktig kritikk, jeg burde heller sagt i klartekst: PPU's forfattere kan umulig ha skjønnt vilken supermakt kap.3 tjener i dagens situasjon.

Kap.3 i PPU er det groveste jeg har sett presentert som revolusjonær teori på svært lenge. Steigan mener at kapitlet bør skrives om, og bra er det. Men like fullt har både Steigan og TØ gått god for dette kapitlet ved å hevde at det er egna som et diskusjonsgrunnlag.

Steigan antyder at jeg mener det er revisjonisme å drøfte om et nasjonalt opprør i Øst-Europa eller muslimsk opprør i Sentral-Asia kan forhindre en tredje verdenskrig. Jeg skjønner ikke hvor han har dette fra. Jeg er uenig med Steigan på dette punktet, og mener at Militærprogrammets formuleringer fortsatt er riktige. Men jeg har aldri uttalt noe som kan tolkes dithen at jeg mener det er revisjonisme å diskutere sånne spørsmål. PPU tar ikke opp dette spørsmålet i det hele tatt.

Steigan antyder at jeg undervurderer den revolusjonære krafta i den 3.verden ved å kritisere situasjonen som en defensiv forsvarskamp. Bildet er selvfølgelig sammensatt, med motstridende tendenser. De kommunistiske geriljaorganisasjonene New Peoples Army på Filippinene og Sendero Luminosos i Peru (som forøvrig KK kaller terrorister og anklager for å stå på »firerbandens linje») er såvidt jeg kan skjønne i sterk framgang. Andre steder, som i Thailand og Burma, er det motsatte tilfellet. Jeg mener fortsatt, i motsetning til PPU, at situasjonen som helhet er preget av at den 3.verden fører en defensiv forsvarskamp mot de to supermaktene spesielt.

Steigan mener at jeg ikke har kommet med noe »reint politisk» når det gjelder spørsmålet om folkekrig og partiets krigsstrategi. Jeg holder imidlertid fortsatt fast på at disse spørsmåla er uforsvarlig behandla. Noen momenter: PPU drøfter ikke: de totale forutsetningene for å føre folkekrig i Norge, partiets ledende rolle i den væpna motstandskampen, forholdet by/land i krigføringa, utviklinga av folkekrigen strat. defensiv/offensiv, forholdet mellom geriljakrigføring/regulær krigføring osv,osv. Det nytter ikke å komme her å si at dette står i Maos militærskrifter. For det står ingenting der om hvordan folkekrigen i Norge skal føres, bortsett fra selve grunnlaget. Kunne det ikke være fuktbart å utvikle en politikk for forhold som kan ligge like rundt hjørnet, istedet for å skrive side opp og side ned med luftige formuleringer om programkomiteens forestillinger om kommunismen?

Steigan synes ikke det er noe godt argument at det bare er brukt 1/2 spalte på dette. »Hvor mange ganger det bør nevnes (folkekrig).

sier han (R.J) ikke noe om». Dette er en type flåsete argumentasjon som er uverdig for en formann i et kommunistparti..

Kina.

Steigan mener at jeg ikke har noe å «melde» i kulturrevolusjonsdebatten og oppfatter det jeg skriver som et angrep på seg. Jeg syns kulturrevolusjonsdebatten som blei ført i KK, presenterte de ulike synspunktene på en brukbar måte, og ser ingen grunn til å repetere dem her. Etter denne debatten var det Steigan som sto igjen med lite å «melde».

Steigan stiller et spørsmål: Når skjedde kontrarevolusjonen i Kina? Svar: Har ikke materiale til å tidfeste nøyaktig, men vil antyde i tida rundt avsettelsen av Hua.

Steigan venter at jeg skal komme med en programtekst om kontrarevolusjonen i Kina. Til det er å se at jeg betrakter det som prinsipielt feilaktig å komme med tilleggs/endringsforslag til et revisjonistisk programutkast.

Steigan venter at jeg ajourfører 3.verdenteorien. Til det er å si at dette er ikke nødvendig. 3.verdenteorien er ikke avhengig av utviklinga i Kina.

Steigan venter at jeg ajourfører vurderinga av styrkeforholdet i

verden. Ja, dette er en viktig oppgave, ikke bare for meg, men for hele partiet. Kinas økende forsonlighet overfor Sovjet gir sterk grunn til bekymring. Det samme gjør Kinas svik overfor en del frigjøringsbevegelser i 3.verden f.eks. i Thailand. Helt enig i at vi ser på nokså mye av de internasjonale analysene på nytt.

Forslaget og revisjonismen.

Steigan hevder at det simpelthen ikke er sant at PPU ikke inneholder kritikk mot revisjonismen og henviser til TØs svar til E.Pedersen. La oss se på hva TØ mener PPU's kritikk av revisjonismen består i. Han sier innledningsvis: «Kritikk av revisjonismen er ikke det samme i 1916 og 1942 og 1961 og 1985». Helt enig, - derfor er det også lite interessant når Steigan henviser til SUKB(b)s og KKP's programmer i denne forbindelsen. En annen sak er at jeg mener det i dagens situasjon, med en svak forståelse for revisjonismen i AKP, er nødvendig å drøfte revisjonismen historisk for nettopp å skjønne at revisjonismens ytringsformer endrer seg. TØ sammenfatter så hva kritikken av revisjonismen i 1983 bør være, i 4 punkter: 1. Forsvar for teorien om væpna revolusjon 2. Forsvar for de grunnleggende teoriene til Marx, Lenin og Mao 3. Stå fast på at Sovjet er sosialimperialistisk og den farligste av supermaktene. 4. Et forsvar for Maos tese om at sosialistiske land i vår epoke kan degenerere til kapitalistiske land.

Jeg er ikke uenig i noen av disse punktene. Jeg mener imidlertid at TØ utelater to svært viktige saker, nemlig forsvar av den kommunistiske teorien i krig/fred spørsmålet og i spørsmålet om proletariatets diktatur. Er det noen deler av den revolusjonære teorien som blir angrepet av revisjonismen i dag, er det vel disse.

Førøvrig,- inneholder PPU et forsvar for teorien om væpna revolusjon? Jeg mener nei. Inneholder PPU forsvar for de grunnleggende teoriene til Marx, Lenin og Mao? Nei, i mange spørsmål gjør de ikke det. Jeg har tidligere vært inne på proletariatets diktatur og krig/fred spørsmålet. I tillegg vil jeg ta opp en sak spesielt, som også går på punkt 4 på Øgrims liste.

PPU s.28 sier: «Når det gjeld å analysere kapitalismen som utvikler seg på grunnlag av tidlegare sosialisme, så kom Mao til kort. Mao sine teoriar var uferdige og har ikkje vorte stadfest av historia på dette feltet. Han greide ikkje å analysere korleis dette vart til og på kva måte ein skulle hindra det». Står ikke dette i direkte motsetning til Øgrims punkt 4? Er ikke dette ei underkjenning av et av Maos viktigste bidrag til den kommunistiske teorien?

I tillegg mener jeg dagens situasjon krever en eksplisitt behandling av faren for revisjonisme i kommunistpartier. Er det ikke nettopp dette som knekket så og si alle tidligere ml-partier i Europa? Er det ikke her mye av problemet ligger i degenereringa i sosialistiske land? Hva er de objektive vilkårene for framveksten av revisjonismen, hvordan er dens ytringsformer, hvordan skal den bekjempes, dette er nøkkelspørsmål i dagens situasjon.

Teoretikere eller yppersteprester?

Isolert sett seg jeg spørsmålet om begrepet og symbolet «de fem store» som mindre viktig. Men i dagens situasjon har jeg en bestemt oppfatning av at fjerninga av de «fem store», både som begrep og symbol, skjer i pakt med den tradisjonen som Khrusjtsjov og Deng representerer. Stalin og Mao blir fjerna i Sovjet og Kina under dekke av kamp mot persondyrkelsen. Symbolet og begrepet «de fem store» blir fjerna i AKP under dekke av avmystifisering og innføring av en mere moderne behandlingsmåte av kommunistiske teoretikere.

R.J.

Litteraturliste:

- 1) Gjengitt i «Om høyreavviket i SUKP(b)» av Stalin
- 2) «Strategi for den revolusjonære krigen i Kina», Mao
- 3) Gjengitt i «Om spørsmål i Leninismen», avsnittet «Den proletariske revolusjonen og proletariatets diktatur», av Stalin
- 4) Samme som over, skrevet av Stalin
- 5) «Materiale om den trotskistiske Baudeklikken» SUF (m-l) -71

Kjersti Ericsson PARLAMENTARISK SOSIALISME?

Flere debattanter karakteriserer utkastets behandling av det politiske systemet under proletariatets diktatur som «parlamentarisk sosialisme». Men hva mener de egentlig med det? Ellen Pedersen er den som går lengst i å konkretisere. Hun peker på at programutkastet er «raust til å dele ut friheter», og legger særlig vekt på friheten til å organisere partier. Videre peker hun på at ei forsamling av folkevalgte representanter skal peke ut regjeringa, og på at det kommunistiske partiet ikke skal ha krav på å diktere over regjeringa og fastsette politikken i strid med folkeviljen og et flertall i demokratisk valgte organer. Dette uttrykker, i følge Ellen, «et reint parlamentarisk syn».

Det Ellen gir uttrykk for her, er på mange måter felles tankegodt i ml-bevegelsen, standpunkter som de fleste av oss har hatt i mer eller mindre grad (sjøl om hun nok går lenger enn de fleste). Spørsmålet er om det ikke er en god del ubrukkelig skrap i dette tankegodset.

Som kommunister i et borgerlig-demokratisk land er det vår oppgave å slåss mot parlamentariske illusjoner. Men vi blir også påvirket sjøl. Hele livet er vi blitt fortalt at parlamentarisme = demokrati. Men parlamentarisme er ikke demokrati. Parlamentarisme er en form borgerskapets diktatur kan ta, en form som kombinerer borgerskapets felles kalsseherredømme med muligheten for at ulike fraksjoner i borgerskapet kan kjempe om statsmakta. Den almenne stemmeretten gir ingen makt til arbeiderklassen og det arbeidende folket. Den bidrar til å knytte det arbeidende folket til borgerskapets politiske system, til å skape en illusjon av «folkestyre». Gjennom den almenne stemmeretten får en det til å se ut som om det arbeidende folket er medansvarlig i borgerskapets politikk, medansvarlig for sin egen undertrykking. Slik bidrar parlamentarismen til å nøytralisere opposisjon og motstand. Det er også karakteristisk for parlamentarismen at det

egentlige statsarbeidet foregår bak kulissene, i forvaltningsapparatet,

ikke i parlamentet. Lenin uttrykker det slik i »staten og revolusjonen»: »Se på hvilket parlamentarisk land som helst, fra Amerika til Sveits, fra Frankrike til England, Norge osv: det virkelige »statsarbeidet» utføres bak kulissene og iverettes av departementer, kansellier og staber. I parlamentet bare prater man i den spesielle hensikt å bedra »folkets brede masser».

Parlamentarisme er ikke demokrati, men et finstilt undertrykkingsapparat for borgerskapet. Men det virker som om Ellen mener at feilen med parlamentarismen er at den er for demokratisk, siden hun trekker fram programforslagets »rause» friheter, valg og representative organer med reelle makt som uttrykk for et parlamentarisk syn. Her er hun i hvertfall i utakt med de kommunistiske klassikernes kritikk av parlamentarismen. I »Staten og revolusjonen» polemiserer Lenin mot Kautsky: »Kautsky har absolutt ikke forstått forskjellen mellom den borgerlige parlamentarismen, som forener demokrati (ikke for folket) med byråkrati (med folket) og det proletære demokratiet, som straks kommer til å iverksette tiltak for i bunn og grunn å undergrave byråkratiet, og som kommer til å være i stand til å gjennomføre disse tiltaka til slutt, til byråkratiets fullstendige tillintetgjøring, til fullstendig innføring av demokrati for folket.» Lenin refererer også til Marx (sitatet står i 1980-programmet vårt): »Vegen ut av parlamentarismen går sjølvsgat ikkje gjennom å avskaffe dei representative organa og valprinsippet, han går gjennom å gjere dei representative organa om frå prateklubbar til arbeidende organ.»

Nå tror jeg at både Marx og Lenin var altfor optimistiske med hensyn til hvor fort det vil være mulig å avskaffe alt byråkrati og la arbeidsfolk sjøl utføre alle statsfunksjoner. Men det er i hvertfall klinkende klart at deres kritikk av parlamentarismen ikke retter seg mot »friheter», valg, og representative, folkevalgte forsamlinger. Tvert i mot, de gikk inn for en voldsom utviding av valgprinsippet, og for at de representative forsamlingene ikke bare skulle prate, men ha reell, utøvende makt.

Mye blei, som vi veit, annerledes i praksis. Enkelte sider ved det

politiske systemet i de sosialistiske landa kom til å ligne atskillig mer på den borgerlige parlamentarismen enn det Marx og Lenin hadde tenkt seg. De folkevalgte forsamlingene ble mye redusert til prateforsamlinger, mens det virkelige statsarbeidet foregikk i byråkratiet. Mange fri- og rettigheter ble mer formelle enn reelle, også for det arbeidende folket.

Er det »parlamentarisme» å gå inn for mer reelt demokrati for arbeiderklassen og det arbeidende folket enn det som har eksistert i de sosialistiske landa hittil? Nei, det er en formidabel kortslutning som en kanskje må være oppvokst med forestillinga demokrati = parlamentarisme for å gjøre seg skyldig i.

I »Staten og revolusjonen» beskriver Lenin proletarietets diktatur som en veldig utviding av demokratiet for det store flertallet, og samtidig undertrykking, frihetsinnskrenkninger, utelukkning fra demokratiet av den tidligere herskerklassen. Programutkastet er blitt kritisert for å være for lite skarpt og konkret på forholdet mellom demokrati og diktatur under sosialismen. Dette er jeg enig i. Utkastet slår fast at forholdet mellom demokrati for folket og diktatur over fienden » er ei motsetning og ein av vanskanene med utviklinga av statssystemet under sosialismen», men går ellers lite inn på denne motsetninga, og hvordan den skal løses. Her må vi komme lenger i løpet av programdebatten. Men er det noen god løsning å innskrenke demokratiet for arbeiderklassen og det arbeidende folket? Det er ei slik løsning som antydes i innlegget til Ellen: Være mer påholden med å dele ut friheter, ikke la folkevalgte forsamlinger utpeke regjeringa, gi kommunistpartiet retten til å diktere over regjeringa og fastsette politikken i strid med folkeviljen. Problemet med denne »løsninga» er bl.a. at den gjør det vanskeligere å mobilisere arbeiderklassen som herskende klasse. Og den gjør det vanskeligere å gå til angrep på arbeidsdeling mellom de som styrer og de som blir styrt, noe som etter mitt syn er et viktig ledd i kampen for kommunismen. Resultatet kan bli utrivelig likt den passiviseringa av arbeidsfolk og det byråkratiet som karakteriserer den borgerlige parlamentarismen.

Kjersti Ericsson.

Pål Steigan

NOEN KOMMENTARER TIL PROGRAM-DISKUSJONEN

1. KVINNESPØRSMÅLET

Gro Hagemann og Kitty Strand har rett i at programutkastet ikke på noen måte holder mål i forhold til kvinnespørsmålet. Det positive er at de ikke nøyer seg med det, men sjøl legger fram ei skisse til hvordan vårt programmatisk standpunkt skal være. Jeg har lest dette forslaget meget nøye, ikke minst fordi jeg har en del uenigheter med Gro Hagemann om historiske og teoretiske spørsmål som hun har reist i Røde Fane (dem får vi diskutere siden). Men jeg blei positivt overraska ved å kunne fastslå at jeg er mer enn 90% enig i forslaget fra GH og KS. De legger helt riktig en stor vekt på kritikken av familien, som en institusjon som legger grunnlaget for kjønnsundertrykkinga. Og derfor legger de opp en strategi som bryter med kjernefamilien og peker i retning av kollektive løsninger av barneoppdragelse og annet omsorgsarbeid, samt husarbeid. De har også helt rett i at intet sosialistisk samfunn har løst dette problemet. Ja, vi kan vel sette det på spissen og si at sosialismen til nå stort sett har konsolidert den borgerlige familien og til og med gjort den til en sosialistisk dyd. Samtidig veit vi at både marx og Engels så på familien som ei hindring for kommunismen. Dette er et tankekor og ei stor teoretisk og praktisk utfordring.

Men jeg er uenig med GH og KS når de omtaler dette som ei utfordring bare for kvinnelige marxister. Antakelig vil vel kvinnene være fortropp på dette området, men det er ingen grunn til å slå seg

til ro med at mannlige marxister stort sett er så utafor når en diskuterer den strategiske betydninga av kvinnespørsmålet. Men forøvrig mener jeg at skissa deres kan legges til grunn for programkomiteens arbeid. Den har også en ordknapp form som tiltaler meg.

2. KINASPØRSMÅLET

Signaturen Erik Strøm har en artikkel under tittelen »Gjennom Deng Hsiao-pings brillen». Det er svært uklart for meg hva han vil oppnå med den, altså hva han ønsker å ha inn i programmet. Den logiske konsekvensen av det han skriver må bli et krav om at AKP(m-l)s program skal ta klart avstand fra Deng Hsiao-Ping. Men er det det Strøm ønsker? Dette bør Strøm klargjøre, helst i form av forslag til programtekst.

Forøvrig gjør Strøm det hele enklere for seg enn det er dekning for. Han kritiserer f.eks. begrepet »proletarietets demokratiske diktatur» fordi han mener det likner mye på Deng Hsiao-Pings »folkets demokratiske diktatur». Til dette kan det reises to innvendinger:

- Alle klassikerne og særlig Lenin, Stalin og Mao har understreka at proletarietets diktatur er hundre ganger mer demokratisk enn den mest demokratiske borgerlige republikk. Hvis dette er sant, altså hvis det ikke er hule fraser og falsk reklame, burde det vel ikke være noe

i veien for å snakke om proletariatets *demokratiske* diktatur? For demokratiet for klassen og folket er vel like prinsipielt viktig som diktaturet over borgerskapet? Eller hur?

- Begrepet «folkets demokratiske diktatur» er ikke oppfunnet av Deng Hsiao-Ping. Mao brukte dette begrepet for å beskrive samfunnssystemet i Kina etter den sosialistiske omdanninga i 1956. Se Mao «Om den korrekte behandlinga av motsigelser i folket».

Erik Strøm gjentar en feil som blei gjort flere ganger i Klassekampen-debatten om kulturrevolusjonen. Han begår sitatfusl.

Derfor må jeg arrestere han : Jeg har ikke sagt at «Maos parole» «alt avhenger av klassekampen (er) en» tom frase». Jeg har sagt at slik som *Gro Hagemann* bruker den blir den en verdiløs frase, og det er noe ganske annet.

Erik Strøm etterlyser vitenskapelighet, og jeg støtter han i det. Men da må jo kravet stilles med samme strenghet til Erik Strøm sjøl. Måten han snakker om «Maos linje» og «Dengs farge» på er altfor lettvtint. Når han snakker om «Maos linje» så er det den versjonen av Maos linje som kom til uttrykk under kulturrevolusjonen han har i tankene. Men Strøm er så velskolert at han må vite at sannheten er mer komplisert. Da Mao uttalte seg om produktivkreftene i 1956 sa han noe som i hvertfall jeg kan underskrive ord for ord: «Den mest revolusjonære faktoren er produktivkreftene. Når produktivkreftene har utvikla seg, er det nødt til å bli revolusjon. Produktivkreftene består av to faktorer: Den ene er mennesket og den andre verktøy. Verktøy er laga av mennesker. Når verktøy krever revolusjon, vil de tale gjennom mennesker, gjennom arbeidere som vil ødelegge de gamle produksjonsforholda og de gamle samfunnsforholda.» (Mao bind 5, s.349) Men slik Strøm omtaler «Maos linje» finner jeg ingen plass til dette standpunktet. Det Erik Strøm kaller «Maos linje» utelukker i virkeligheten mye av det Mao sjøl skreiv. Viktige elementer i så sentrale skrifter som «Om motsigelsen» og «Om praksis» blir stilltiende vist på gangen, og «Maos linje» blir redusert til den versjonen som var gangbar under kulturrevolusjonen.

Når det gjelder «Dengs farge» så kan vi godt diskutere det utfra den typen teorikritikk som Strøm nevner i slutten av sitt innlegg. I det hele tatt burde flere gjøre som Strøm - nemlig lese og kritisere de aktuelle teoretiske artiklene til kineserne. Men vi må ikke diskutere «Dengs farge» som en a priori-sak. Det synes for meg som om Strøm godtar alt som blei sagt om Deng under firerbandens siste kampanje. Det til tross for at vi veit at kampanjen blei starta på grunnlag av en løgn, nemlig «den kontra-revolusjonære episoden på Tien An-men-h-plassen». Firerbandens anti-Deng-kampanje er et negativt eksempel på åssen teoretisk og politiske kritikk ikke skal drives. Løseevne uttalelser fra Mao, uten tids eller kildeanvisning, løseevne uttalelser fra Deng, ditto, ingen djuptpløyende kritikk, men svært mye høystemte fraser. Samt den illeluktende gamle kinesiske stilen med agenter og «evige» vandrere. Mye av det var en krenking av vår

intelligens. Tenk bare etter: Åssen rimer det at Mao kunne utnevne borgerskapets nestviktigste representant i Kina til statsministerens høyre hånd? Åssen rimer det at en «evig og uforbederlig vandrere på den «kapitalistiske vei» beholder sitt medlemskap i kommunistpartiet? Nei, la oss gjerne gjennomføre en marxistisk kritikk av Deng. Men vi kan ikke gjøre det uten å skille oss fra den typen anti-marxistisk kling-klang som vi dessverre er gang godtok så altfor lett.

Og til slutt: Jeg etterlyser hva Strøm vil ha inn i programmet om dette.

3. TORUNN OG PARTIET

Signaturen Torunn har en artikkel om kapittel 8 i programutkastet. Hun konkluderer med at kapitlet må nyskrives. Men det er ingen sammenheng mellom denne konklusjonen og den kritikken hun legger fram. Stort sett består kritikken hennes av å peke på setninger hun mener må skrives om eller setninger som bør tilføyes. Ikke det at jeg er enig i Torunns kritikk, men jeg har ingen problemer med å se hvordan *alle hennes innvendinger* kan formuleres som endringsforslag til den foreliggende teksten. Alle Torunns konkrete innvendinger kan formuleres som 10-15 konkrete endringsforslag. Hun har ikke på noen måte dokumentert at det er nødvendig med noen *nyskriving* for å få dette til. Hvis alle som er uenige i enkeltformuleringer skulle kreve nyskriving av alt, ville det jo bli en parodi på en programdebatt. Det mest fornuftige Torunn kan gjøre er å formulere sine innvendinger som endringsforslag. Det er også det mest demokratiske. For da får partiets medlemmer konkrete forslag og motsigelser å ta stilling til.

Forøvrig er det min mening at Torunns kritikk er veldig tynn. F. eks. når hun kritiserer at omtalen av partiets oppgaver i forbindelse med klassekampen i dag, under en revolusjon og etterpå, er lagt til kapittel 7 og ikke til kapittel 8, så må det kalles et spinkelt grunnlag for å antyde revisjonisme hos forfatterne.

Eller når hun sier at det ikke i kapittel 8 sies at partiet skal lede kampen for den sosialistiske revolusjonen. Det står vitterlig andre steder i forslaget, og i kapittel 8 står det at vi skal kjempe for sosialismen i Norge og for kommunismen i hele verden. En stort mer revolusjonær målsetning går det vel knapt an å stille seg.

Når det gjelder spørsmålet om økonomisk sjølberging, så mener jeg at partiet fortsatt bygger på økonomisk sjølberging, men at vi supplerer våre egne ressurser med statsstøtte, til avisdrift og til visse typer studiearbeid. Jeg har oppfatta at det nå er stor enighet om dette i partiet. Men innlegget fra Torunn reiser en tvil om det er slik. Ønsker Torunn at partiet skal slutte å ta i mot statsstøtte, og altså dermed legge ned Klassekampen? Jeg tror det ville være en fordel om Torunn klargjorde sitt syn her. Hun kan gjøre det meget enkelt ved hjelp av et par setninger som uttrykker hva hun vil ha inn i programmet.

OPPSUMMERING FRA RØD-FRONT BÅTLEIR 1983

Sosialismediskusjonen på Båtleiren dreide seg om kapittel 5: Sosialistisk revolusjon i Norge. De færreste hadde satt seg inn i programutkastet på forhånd. Likevel tror jeg diskusjonen bragte de aller fleste et langt skritt videre. Ikke nødvendigvis slik at standpunktene blei helt avklarte. Men vi fikk opp en del problemstillinger vi sjøl syntes var ganske sentrale og viktige. Her er en oppsummering av diskusjonen på leiren, på grunnlag av oppsummeringer fra to av gruppene.

DEMOKRATIET UNDER SOSIALISMEN

Utkastet til nytt prinsipp-program (PPU) legger stor vekt på demokratiet for folket. Det er bra. Men måten demokratiet skal fungere på, var det kraftige innvendinger mot. Svært mange mente at den måten PPU skisserer det sosialistiske systemet på, minner alt for mye om det borgerlige parlamentariske systemet vi kjenner i dag.

For det første kan en spørre om det er sannsynlig at sosialismen

blir så »fredelig» som PPU gir inntrykk av. Kan vi regne med at sosialismen som en samfunnsform med klasser og klassekamp, vil bli så pyntelig at alt kan gå i institusjonaliserte former, med en nasjonalforsamling som fatter alle viktige vedtak i staten osv? Mange på leiren mente ikke det. PPU bruker omtrent 3.5 sider på å beskrive det formaliserte demokratiet, og bare 8 linjer på unntakssituasjoner (1.spalte på s.23).

Vekta bør legges mye mer på klassekampen under sosialismen og hvordan arbeiderklassen i allianse med folket skal kontrollere og styre på alle nivåer i samfunnet. Demokrati er jo ikke bare rettsikkerhet, ytringsfrihet og tilsvarende demokratiske rettigheter. Den andre sida ved demokratiet kommer alt for lite fram: At arbeiderklassen og folket faktisk styrer og bestemmer gjennom organisasjoner og styringsorganer som er bygd opp nettopp med dette for øyet, å sikre at det er den rette klassen som sitter med makta. Dette vil sikkert kreve organisering av folket på alle nivåer, og aktiv jobbing for at folket faktisk skal hevde sin rett gjennom disse organene.

Om vi ser på hvordan borgerskapet styrer, så er det barnelærdom i rørsla at det iallfall ikke er gjennom stortinget og kommunestyrene. Det er ikke der den virkelige makta ligger, ikke der beslutningene virkelig blir fatta. Borgerskapet er den herskende klassen fordi de sitter med kontrollen og eiendomsretten til kapitalen, fordi de har kontrollen over hær og politi, fordi de har styringa over hele statsbyråkratiet. I alle disse organene er det *umulig* for arbeiderklassen å få foten innafor. Tilsvarende sosialistiske styringsorganer må arbeiderklassen bygge opp, der det så langt råd er, er umulig for noe borgerskap å få foten innafor.

IKKE ET STATISK SYSTEM

Sosialismen vil være et system i utvikling. Som det kommer klart fram i programmet, er det en overgangsform mellom kapitalismen og kommunismen. Men det avsnittet på slutten av kap.5 som er kalt »utviklinga av sosialismen» virker på en måte litt statisk. Det sies heller ingenting om hvilket stadium i sosialismen dette gjelder. Åpnebart er det tida etter den første (kaotiske) perioden, og før den perioden da det vil være umulig å gå tilbake til kapitalismen igjen (på samme måte som det er umulig å gå tilbake til føydalismen i Norge i dag). Men denne delen av PPU får ikke fram hvordan utviklinga *må* gå i retning av kommunismen (dersom det ikke blir en kontrarevolusjon).

HOVEDFAREN

Det kommer heller ikke klart fram at hovedfaren for sosialismen vil være framveksten av et nytt borgerskap innafor staten og partiet. Riktignok trekkes denne faren fram her og der, men framstillinga av

dette borgerskapet blir på en måte subjektivistisk. Det snakkes om »byråkrater som sympatiserer med borgerskapet» (s.22), »folk med borgerlige ambisjoner» (s.22), folk som »kan utvikle velvilje adsynes kapitalismen» (s.20), osv.

Men poenget er jo at folk som sitter i maktstillinger, enten det er i staten eller partiet, reint objektivt kan utvikle seg til borgere *på grunn av de posisjonen de har*, uansett om de sjøl har noe subjektivt ønske om det eller ikke.

Tiltaka mot dette må på kort sikt være kontroll nedenfra, dette har med organiseringa av den sosialistiske samfunnet som jeg var inne på tidligere. På lengre sikt er det nødvendig å oppheve arbeidsdelinga (dvs. bevege seg mot kommunismen) for å fjerne de objektive mulighetene til at folk kan utvikle seg til borgere på denne måten.

OPPGAVENE TIL KOMMUNISTPARTIET

Det var også en del invendinger mot den måten partiets oppgaver er framstilt på. Mange mente vi bør si klart ifra at partiet må ha kontrollen over hæren - dvs. den reelle om ikke nødvendigvis den formelle kontrollen. Spesielt var det motforestillinger mot formuleringene i s.23, 1. spalte. Her står det feks. at om partiet får flertallet mot seg, må de bøye seg og ta politisk kamp for å vinne nok støtte ved overbevisning, og at partiet skal være en politisk kraft som prøver å vinne oppslutning for ideene sine. Den ytterst viktige oppgava partiet har med å skolere, fostre, drive massemobilisering blant arbeiderklassen og resten av folket, er omtrent ikke nevnt.

Det er klart at dersom partiet får flertallet mot seg i en svært viktig sak, så må det slett ikke bøye seg og ta en politisk kamp for å vinne nok støtte ved overbevisning. Det partiet da må gjøre, er å sette igang kampanjer, drive propaganda og agitasjon, sette så store deler av folket som råd er, i bevegelse for å omstøte vedtaket og framfor alt for å få endra politikken som blei vedtatt. Det må ikke først og fremst stå på overbevisning, men politisk og økonomisk makt og press.

En av leirdeltakerne hevda med styrke at hele framstillingsformen

i PPU er et uttrykk for opportunisme. Hun mente at stilen er vag og utflytende, og at dette er gjort med hensikt for å få breiere oppslutning om programmet og hindre avskalling. For eksempel å ikke si klart ut at partiet må ha makta over hæren.

En annen side ved framstillingsformen til slutt: Dersom det ikke er mulig å skrive et bedre nynorsk, så skriv programmet heller på bokmål!

Kolbjørn, Mette og Arne.

